

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU12

Lärare och elever

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om lärare och elever och hänvisar i huvudsak till gällande bestämmelser, pågående arbete och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor om bl.a. läraryrket, fortbildning, skolledare, ordning och arbetsro, elevers hälsa, idrott och hälsa, elevers frånvaro, elever med särskilda behov och nyanlända elever.

I betänkandet finns 29 reservationer (M, SD, C, V, KD) och sex särskilda yttranden (M, SD, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 170 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Bakgrund.....	8
Utskottets överväganden.....	10
Läraryrket m.m.....	10
Fortbildning.....	19
Skolledare.....	27
Ordning och arbetsro.....	30
Särskolan.....	36
Elever med särskilda behov.....	40
Särskilt begåvade elever.....	49
Elevers frånvaro.....	52
Nyanlända elever.....	56
Elevers hälsa.....	61
Idrott och hälsa.....	68
Skolmältider.....	73
Motioner som bereds förenklad.....	75
Reservationer.....	76
1. Läraryrket m.m., punkt 1 (M).....	76
2. Läraryrket m.m., punkt 1 (SD).....	77
3. Läraryrket m.m., punkt 1 (C).....	78
4. Fortbildning, punkt 2 (M).....	79
5. Fortbildning, punkt 2 (SD).....	80
6. Fortbildning, punkt 2 (C).....	82
7. Fortbildning, punkt 2 (KD).....	82
8. Skolledare, punkt 3 (SD).....	83
9. Skolledare, punkt 3 (C).....	84
10. Ordning och arbetsro, punkt 4 (SD).....	85
11. Särskolan, punkt 5 (M).....	86
12. Särskolan, punkt 5 (C).....	86
13. Elever med särskilda behov, punkt 6 (M).....	87
14. Elever med särskilda behov, punkt 6 (KD).....	88
15. Stärkt utbildning för särskilt begåvade elever, punkt 7 (SD).....	89
16. Spetsutbildningar, punkt 8 (M, SD).....	89
17. Elevers frånvaro, punkt 9 (KD).....	90
18. Nyanlända elever, punkt 10 (C).....	91
19. Nyanlända elever, punkt 10 (V).....	92
20. Nyanlända elever, punkt 10 (KD).....	93
21. Elevhälsan, punkt 11 (M).....	93
22. Elevhälsan, punkt 11 (C).....	94
23. Elevhälsan, punkt 11 (KD).....	95
24. Psykisk ohälsa, punkt 12 (M).....	96
25. Psykisk ohälsa, punkt 12 (SD).....	97
26. Psykisk ohälsa, punkt 12 (C).....	98
27. Fysisk aktivitet, punkt 13 (C).....	99
28. Simkunnighet, punkt 14 (V).....	100
29. Skolmältider, punkt 15 (SD).....	101

Särskilda yttranden	103
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (M).....	103
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (SD)	103
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (C).....	103
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (V)	103
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (KD).....	103
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (L)	104
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	105
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	105
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 16	122

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Läraryrket m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11,
2019/20:1864 av Johan Andersson m.fl. (S),
2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 6 och 12,
2019/20:3092 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15,
2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 8,
2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 18 och
2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 33.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

2. Fortbildning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkande 12,
2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,
2019/20:1187 av Aylin Fazelian m.fl. (S),
2019/20:1263 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 3,
2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 5,
2019/20:2783 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 5 och 7,
2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2,
2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2,
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 49,
2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6 och
2019/20:3288 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (KD)

3. Skolledare

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:621 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2,
2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20 och
2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 35.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (C)

4. Ordning och arbetsro

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3,

2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 6 och

2019/20:3272 av Teres Lindberg m.fl. (S).

Reservation 10 (SD)

5. Särskolan

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 14,

2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 18.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (C)

6. Elever med särskilda behov

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:312 av Magnus Persson (SD),

2019/20:1389 av Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson (båda S) yrkande 1,

2019/20:1412 av Hillevi Larsson (S),

2019/20:1927 av Robert Hannah (L),

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och

2019/20:3320 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 13 (M)

Reservation 14 (KD)

7. Stärkt utbildning för särskilt begåvade elever

Riksdagen avslår motion

2019/20:621 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13.

Reservation 15 (SD)

8. Spetsutbildningar

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3086 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 5 och

2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 12 och 13.

Reservation 16 (M, SD)

9. Elevers frånvaro

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:870 av Beatrice Ask (M) och

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 64 och 65.

Reservation 17 (KD)

10. Nyanlända elever

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:220 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 17,

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 23 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 42.

Reservation 18 (C)

Reservation 19 (V)

Reservation 20 (KD)

11. Elevhälsan

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:1950 av Ulrika Jörgensen (M),

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12,

2019/20:2851 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6,

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 8 och 9,

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 35 och 36,

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36.

Reservation 21 (M)

Reservation 22 (C)

Reservation 23 (KD)

12. Psykisk ohälsa

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:825 av Clara Aranda m.fl. (SD) yrkandena 16–18,

2019/20:1444 av Erica Nådin och Eva Lindh (båda S),

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 13,

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13,

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 11.

Reservation 24 (M)

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (C)

13. Fysisk aktivitet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:433 av Sofia Nilsson (C),

2019/20:2050 av Saila Quicklund (M),

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 12.

Reservation 27 (C)

14. Simkunnighet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:139 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2 och
2019/20:1265 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 28 (V)

15. Skolmåltider

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:724 av Jörgen Grubb (SD),

2019/20:1244 av Magnus Manhammar (S) och

2019/20:2289 av Linus Sköld och Ida Karkiainen (båda S).

Reservation 29 (SD)

16. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 23 april 2020

På utbildningsutskottets vägnar

Roger Haddad

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Roger Haddad (L), Daniel Riazat (V), Maria Nilsson (L), Alexandra Völker (S), Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Rickard Nordin (C), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Jörgen Hellman (S), Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Karolina Skog (MP) och Camilla Brodin (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utbildningsutskottet behandlar i detta ärende 167 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20. Av dessa bereds 88 motionsyrkanden förenklat eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Motionerna tar upp frågor om bl.a. läraryrket, skolledare, fortbildning, ordning och arbetsro, särskolan, elever med särskilda behov, särskilt begåvade elever, elevers frånvaro, nyanlända elever, elevers hälsa, idrott och hälsa och skolmåltider.

Den 26 november 2019 fick utskottet information från Skolverket om skoledarskap utifrån resultat och utvärderingar från Samverkan för bästa skola. Den 28 november 2019 informerade Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) utskottet om stöd i skolan och problematisk skolfrånvaro. Den 12 december 2019 lämnade Skolinspektionen information till utskottet bl.a. om resultaten av Skolenkäten. Riksrevisionen informerade utskottet den 17 december 2019 om granskningsrapporten Undantag från skolplikten – regler, tillämpning och tillsyn (RiR 2019:37). Den 14 januari 2020 lämnade Utbildningsdepartementet (statsrådet Anna Ekström) information till utskottet om Skolverkets förslag till nya kurs- och ämnesplaner och om Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven (U 2017:07). Den 23 januari 2020 höll utskottet en gemensam offentlig utfrågning tillsammans med socialförsäkringsutskottet, socialutskottet, kulturutskottet och arbetsmarknadsutskottet på temat psykisk hälsa i ett Agenda 2030-perspektiv. Den 30 januari 2020 informerade Utbildningsdepartementet och Skolverket utskottet i fråga om ett yttrande från utbildningsutskottet till finansutskottet över förslag till utskottsinitiativ om stöd till kommunsektorn.

Bakgrund

Skolväsendet omfattar enligt skollagen (2010:800) skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, som inkluderar utbildning i svenska för invandrare (sfi), samt särskild utbildning för vuxna. I skolväsendet ingår också fritidshem. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna eller av enskilda när det gäller förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och fritidshemmet. Regelverket är så långt det är möjligt gemensamt för alla skolformer och skolhuvudmän.

I det här betänkandet behandlar utskottet främst frågor om lärare och elever i skolväsendet. Under våren 2020 behandlar utskottet även motionsyrkanden som rör utbildningen i skolväsendet i betänkandena Övergripande skolfrågor (bet. 2019/20:UbU10) och Grundläggande frågor om utbildningen (bet. 2019/20:UbU11).

Utskottets överväganden

Läraryrket m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. fler lärarassistenter, lärares arbetsbelastning, lärares administration, VFU-handledare och specialpedagoger i förskolan.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD) och 3 (C).

Motionerna

I motion 2019/20:1864 av Johan Andersson m.fl. (S) föreslås att den långsiktiga finansieringen av fler lärarassistenter samt gruppens yrkesroll och villkor ska ses över. Eftersom lärarassistenter sannolikt kommer att spela en viktig roll i att göra den svenska skolan bättre menar motionärerna att det behöver ses över hur vi säkerställer att lärarassistenter har den utbildning som krävs för att kunna utföra sitt arbete.

I kommittémotion 2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att se över hur specialpedagoger och speciallärare kan bli en del av förskolans arbetslag. Detta kan enligt motionärerna leda till att förskolan avlastas när specialkompetens kan ansvara för utredningar och stärka förskolans samlade kompetens i att utveckla vardagliga arbetsmetoder som stöder alla barns tidiga utveckling.

I yrkande 12 föreslår motionärerna en översyn av lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg i syfte att säkerställa att olämpliga personer inte får arbeta inom förskola och skola.

I kommittémotion 2019/20:3092 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15 framför motionärerna att de lärare som arbetar som handledare inom den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) måste få bättre villkor och förutsättningar för att kunna utföra sitt uppdrag. Bristen på utbildade VFU-handledare gör det svårt att upprätthålla en hög kvalitet under lärarstudenternas VFU-perioder och därför bör de lärosäten där lärarutbildningen finns i högre utsträckning erbjuda handledarutbildning på distans.

Enligt kommittémotion 2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 8 bör regeringen tillsätta en utredning i syfte att säkerställa en effektivare och mer rättssäker hantering av anmälningar och processer som bl.a. minskar skolornas administration och säkerställer alla barns och elevers trygghet och studiero.

I kommittémotion 2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkande 10 anförs att lärarnas arbetsbelastning har ökat, bl.a. på grund av ökad administration och ett ökat socialt ansvar för eleverna. Motionärerna föreslår

därför en satsning på fler vuxna i skolan för att göra det möjligt att fördela arbetsuppgifter och avlasta lärarna.

I yrkande 11 föreslås en nationell språkravsmodell i svenska för pedagogisk skolpersonal och att lärare för att kunna bli legitimerade, få en anställning och vara behöriga att undervisa ska vara certifierade i svenska språket.

Enligt partimotion 2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 18 bör en modell med undervisande assistenter – obehöriga lärare som undervisar med stöd av handledare – utvecklas och spridas till fler kommuner. Vidare anser motionärerna att experter ska ta fram förslag på arbetsmaterial och lektionsplaneringar som kan användas av obehöriga lärare i undervisnings-situationer. Ett motsvarande förslag framförs i kommittémotion 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 33.

Lärares administration

Reformer

För att minska och förenkla lärarnas administrativa arbete och som ett led i att frigöra tid för undervisningen avskaffades under 2013 kravet på skriftliga individuella utvecklingsplaner i de årskurser där betyg sätts (prop. 2012/13:195, bet. 2013/14:UbU5, rskr. 2013/14:19). För årskurs 1–5 i grundskolan upprättas skriftliga individuella utvecklingsplaner en gång per läsår, i stället för som tidigare varje termin (10 kap. 13 § skollagen). År 2014 förtydligades även regelverket om stöd och särskilt stöd och om att förenkla lärarnas arbete med åtgärdsprogram och annan dokumentation, se bl.a. 3 kap. 9 § och 10 kap. 13 § (prop. 2013/14:160, bet. 2013/14:UbU19, rskr. 2013/14:291). Vidare beslutade riksdagen hösten 2017 att resultaten från de nationella proven ska ha en särskild betydelse i betygsättningen och att uppsatser och andra uppgifter som prövar skriftlig framställning bör få genomföras på dator. Ett av syftena med förändringarna var att minska den tid lärare lägger på administration (prop. 2017/18:14, bet. 2017/18:UbU5, rskr. 2017/18:44).

I budgetpropositionen för 2020 har regeringen framfört att arbetet med att införa digitala nationella prov fr.o.m. 2022 är en prioriterad fråga. Att digitalisera de nationella proven är en komplex uppgift, varför det är viktigt att Skolverket ges rätt verktyg och tillräckliga resurser för att genomföra arbetet och reformen. Mot den bakgrunden föreslog regeringen att ytterligare medel skulle tillföras Skolverket för arbetet med att digitalisera de nationella proven (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 106).

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (dir. 2016:76 och 2017:11) överlämnade i mars 2018 slutbetänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers

professionella utveckling (SOU 2018:17). När det gäller lärares och rektorers administrativa arbete lämnade utredningen bl.a. förslag om att förtydliga skollagen i fråga om att huvudmännen ska se till att rektorer har goda förutsättningar för att leda och samordna det pedagogiska arbetet och utveckla utbildningen vid enheten. Vidare föreslog utredningen att Skolverket ska göra återkommande lärartidsstudier och att Skolverket ska erbjuda huvudmännen stöd för analys och utvecklingsarbete för att arbeta systematiskt med frågan om hur lärares och skolledares arbetstid används med kärnuppgifter i centrum. Utredningen lämnade också förslag om att minska överdokumentationen i skolväsendet. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Statsbidrag för att anställa fler lärarassistenter

I propositionen Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99) föreslog regeringen en ökning av anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 475 miljoner kronor för att skolhuvudmännen inom ramen för ett nytt riktat statsbidrag skulle kunna anställa lärarassistenter. Bakgrunden till statsbidraget är att Skolverkets prognos visar att det kommer att saknas ett stort antal lärare 2030. Samtidigt utför lärare ett stort antal arbetsuppgifter som skulle kunna utföras av andra personalkategorier. Genom att avlasta från lärarna sådana arbetsuppgifter kan de i högre grad fokusera på sitt kärnuppgift, dvs. undervisningen. På så sätt kan kvaliteten i undervisningen stärkas och studieron i skolorna öka. I sitt yttrande till finansutskottet delade utbildningsutskottet denna uppfattning (yttr. 2018/19:UbU3y). Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag (bet. 2018/19:FiU21, rskr. 2018/19:288).

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16) föreslog regeringen en ökning av anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 500 miljoner kronor fr.o.m. 2020 för att förstärka statsbidraget för att anställa fler lärarassistenter. Det innebär att statsbidraget sammanlagt uppgår till 1 miljard kronor för 2020. Vid utbildningsutskottets behandling av budgetpropositionen för 2020 välkomnade utskottet satsningen. Utskottet noterade även att regeringen gett Skolverket i uppdrag att ta fram stödmaterial om hur lärarassistenter m.fl. kan avlasta lärare. Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag (bet. 2019/20:UbU1, rskr. 2019/20:120).

Finansutskottets initiativ om stöd till kommunsektorn

Finansutskottet beslutade den 23 januari 2020 om ett utskottsinitiativ om stöd till kommunsektorn. Utskottsinitiativet innehåller förslag till ändrade ramar för utgiftsområden, förändrad inkomstberäkning samt ändrade och nya anslag för budgetåret 2020. När det gäller anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* föreslog finansutskottet att anslaget skulle minskas med 500 000 000 kronor. Som skäl för sitt förslag framförde finansutskottet bl.a. att anslaget 1:5 höjdes med 500 000 000 kronor i budgetpropositionen för 2020 för att möjliggöra för skolhuvudmännen att anställa fler

lärarassistenter. Detta innebar en fördubbling av resurserna för ändamålet, trots att det under 2019 kom in få ansökningar från huvudmännen och endast en bråkdel av medlen då användes. För att medlen ska komma alla kommuner till del föreslog därför finansutskottet en minskning av anslaget 1:5 inom utgiftsområde 16 med 500 000 000 kronor för att finansiera ökningen av anslaget 1:5 *Extra stöd till kommuner och regioner* inom utgiftsområde 25.

I sitt yttrande avstyrkte utbildningsutskottet finansutskottets förslag, bl.a. med hänvisning till att en halvering av statsbidraget för anställning av lärarassistenter ger en negativ påverkan på den önskade effekten – stärkt kvalitet i undervisningen och ökad studiero i skolorna. Utskottet konstaterade även att en ökning av det generella statsbidraget inom utgiftsområde 25 inte automatiskt kommer alla skolhuvudmän till del utan förutsätter dels att ett sådant resurstillskott fördelas till utbildning, dels en revidering av den s.k. skolpengen för 2020 för att enskilda huvudmän ska kunna ta del av medlen.

Riksdagen beslutade i enlighet med finansutskottets förslag (bet. 2019/20:FiU49, rskr. 2019/20:163–166).

Statsbidragsförordning

För att utöka antalet lärarassistenter vid skolenheterna beslutade regeringen om förordningen (2019:551) om statsbidrag för anställning av lärarassistenter som trädde i kraft den 1 augusti 2019. Med lärarassistenter avses personal som avlastar lärarna så att lärarna kan ägna sig åt undervisning och uppgifter som hör till undervisningen. Statsbidrag lämnas till en huvudman för kostnader för att utöka antalet lärarassistenter hos huvudmannen och för att behålla det utökade antalet lärarassistenter. Huvudmannen ska själv finansiera minst lika stor del av kostnaderna för de lärarassistenter som bidrag ges för. Statsbidrag får lämnas för ett kalenderår i taget (bidragsår). Inför varje bidragsår ska Skolverket besluta om en bidragsram för huvudmännen och betala ut statsbidraget efter rekvisition från huvudmännen. Kommunala och fristående huvudmän för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola kan söka statsbidraget. Skolverket ska följa upp hur statsbidraget har använts.

Regeringen beslutade i december 2019 om en ändring i förordningen. Ändringen gäller sedan den 27 januari 2020 och innebär att ingen bidragsram ska understiga 50 000 kronor. Tidigare gällde att Skolverket inte skulle besluta om någon bidragsram för huvudmän som vid beräkningen av ramen skulle få en bidragsram som understiger 50 000 kronor.

Skolverket

Skolverket har fått i uppdrag att ta fram stödmaterial för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärare (regleringsbrev den 5 juni 2019, U2019/02106/GV). Uppdraget redovisades till regeringen den 24 februari 2020.

Inom ramen för uppdraget har Skolverket bl.a. utrett vilka arbetsuppgifter som enligt skolförfattningarna kan utföras av andra än lärare. Här har Skolverket identifierat följande sex områden:

- trygghet och studiero
- praktiskt arbete i anslutning till undervisning
- hantering av förbrukningsmaterial och läromedel
- it-relaterade frågor
- mentorskap
- extra anpassningar och särskilt stöd.

Som en del av uppdraget har Skolverket även tagit fram ett webbstöd riktat till huvudmän och rektorer för arbetet med att inventera lärares avlastningsbehov. Webbstödet består av två delar, ett analysverktyg avsett för arbetet inför en inventering och ett vägledningsmaterial för själva inventeringsarbetet. I webbstödet ingår även ett juridiskt stödmaterial och fördjupningsmaterial. Vidare har Skolverket tagit fram sex lärande exempel från huvudmän och skolenheter som med hjälp av lärarassistenter, socionomer eller andra yrkesgrupper har avlastat lärare från deras arbetsuppgifter så att de kan fokusera mer på undervisningen.

Statistik om lärarassistenter

Uppgifter om pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning samlas in av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Skolverket. Sedan läsåret 2017/18 samlas uppgifter om lärarassistenter in som en egen personalkategori, vilket gör det möjligt att studera hur denna personalgrupp utvecklas över tid.

Lsåret 2018/19 hade drygt 3 000 personer en tjänst som lärarassistent (Skolverket, pm, dnr 2019:46). Omräknat till heltidstjänster motsvarar det knappt 2 100 personer. Jämfört med föregående läsår hade antalet lärarassistenter ökat med 335 heltidstjänster, vilket motsvarar en ökning på nästan 20 procent. Knappt två av tre lärarassistenter är kvinnor. Drygt hälften av lärarassistenterna har en tillsvidareanställning. Andelen lärarassistenter som har en pedagogisk högskoleexamen är låg (8 procent) i jämförelse med andra personalkategorier i skolväsendet. Det finns inga formella utbildnings- eller kompetenskrav för yrket, utan det är skolans rektor som avgör vilken kompetens som krävs för att få anställning.

Samling för fler lärare

Inom ramen för regeringens initiativ Samling för fler lärare har regeringen bjudit in nyckelaktörer för diskussioner om hur fler lärare kan utbildas, hur lärarbristen kan hanteras och hur läraryrkets attraktivitet kan fortsätta att höjas. Initiativet innehåller även satsningar på ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare (se vidare nedan), på fler lärarassistenter, på en utbyggnad och reformering av lärarutbildningarna och för fler vägar in i

lärarkyrket (Reformer för en jämlik kunskapsskola, Utbildningsdepartementet, 2019-12-03).

Särskilt om speciallärare

Fortbildning i specialpedagogik

Skolverket har sedan 2012 i tilläggsuppdrag att inom ramen för Lärarlyftet II skapa möjligheter för lärare och förskollärare att genom utbildning få en speciallärarexamen. Uppdraget är sedan 2016 inte begränsat till någon särskild specialisering inom speciallärarutbildningen. Satsningen syftar bl.a. till att öka andelen lärare med behörighet att som speciallärare bedriva undervisning som utgör särskilt stöd. Under 2018 pågick 50 speciallärarutbildningar inom ramen för Lärarlyftet II med drygt 1 000 deltagare. Sedan starten 2012 har omkring 1 773 personer påbörjat en speciallärarutbildning inom ramen för Lärarlyftet II (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 68 och 107).

Specialpedagogik för lärande

År 2015 gav regeringen Skolverket i uppdrag att ansvara för genomförandet av fortbildning i specialpedagogik för lärare i grundskolan, motsvarande utbildning vid särskilda ungdomshem och sameskolan (U2018/03106/S). Specialpedagogik för lärande är en kompetensutvecklingsinsats som ingår i programmet Elevhälsa och barns omsorg inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen. Sedan 2018 ansvarar Skolverket och SPSM tillsammans för satsningen Specialpedagogik för lärande. Syftet med fortbildningsinsatsen är att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt inom de berörda skolformerna. Innehållet i fortbildningen ska utgå från förskolläraernas och lärarnas behov och vara verksamhetsnära. Fortbildningen baseras på kollegialt lärande med professionellt stöd av handledare som är verksamma inom det specialpedagogiska området. Enligt regeringen har satsningen hittills omfattat ca 18 000 deltagare, 2 000 handledare och 570 huvudmän.

I budgetpropositionen för 2020 föreslog regeringen att medel skulle avsättas dels för att förlänga satsningen, dels för att fr.o.m. hösten 2021 utvidga satsningen till att även omfatta skolformerna förskola, förskoleklass, gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning. Uppdraget, som bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, ska genomföras så att fortbildningen kan pågå t.o.m. vårterminen 2023 (U2019/04371/S). Riksdagen beslutade om anslag i enlighet med regeringens förslag (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16, bet. 2019/20:UbU1, rskr. 2019/20:120).

Personalförstärkningar inom elevhälsan och specialpedagogik

Skolverket fick 2016 i uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och specialpedagogik (förordningen [2016:400] om statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och när

det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning när det gäller sådana insatser). Bidraget ska gå till att anställa eller ge uppdrag åt skolläkare, skolsköterskor, skolkuratorer, skolpsykologer, speciallärare och lärare med specialpedagogisk kompetens. Sedan 2017 kan bidraget även sökas för att behålla det utökade antal tjänster en huvudman tidigare fått bidrag för, förutsatt att den uppnådda ökade personaltätheten bibehålls.

Särskilt om språkkrav för läraryrket

Enligt språklagen (2009:600) är svenska huvudspråk i Sverige. Som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden (4 och 5 §§). Det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas. Var och en som är bosatt i Sverige ska enligt språklagen ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Den som har ett annat modersmål ska ges möjlighet att även utveckla och använda sitt modersmål. I lagen finns också bestämmelser om de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket.

För att arbeta som lärare eller förskollärare i Sverige krävs en svensk lärar- eller förskolläraryrkeslegitimation. Personer som har en utländsk examen behöver dels ha en behörighetsgivande lärarexamen, förskolläraryrkesexamen eller fritidspedagogexamen, dels ha dokumenterat goda kunskaper i svenska. Vidare krävs för undervisning i förskoleklass, fritidshem och i grundskolans årskurs 1–6 kunskaper om läs- och skrivutveckling på svenska. Kunskaperna ska motsvara vad som krävs för högskolestudier i Sverige, vilket ska intygas genom godkända betyg från gymnasial vuxenutbildning, från studier i svenska för utomnordiska studenter från universitet eller högskola i Sverige eller godkända resultat från det s.k. Tisus-testet (test i svenska för universitets- och högskolestudier). Personer som har danska, färöiska, isländska eller norska som modersmål behöver inte visa upp dokumenterade kunskaper i svenska (Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2016:12] om erkännande av yrkeskvalifikationer samt villkor för behörighet och legitimation för lärare och förskollärare med utländsk utbildning).

Särskilt om verksamhetsförlagd utbildning

I budgetpropositionen för 2020 angav regeringen att kvaliteten inom den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) inom ramen för lärarutbildningarna fortsatt bör stärkas för att öka genomströmningen och för att stärka kopplingen mellan teori och praktik. Enligt en utvärdering som Universitetskanslersämbetet (UKÄ) genomfört av försöksverksamheten med särskilda övningskolor har bl.a. kvaliteten i studenternas VFU ökat och lett till ökat erfarenhetsutbyte mellan handledare och studenter. Enligt regeringen bör försöksverksamheten med övningskolor därför vidareutvecklas, utökas och permanentas för att fler studenter ska kunna dra nytta av de goda resultat som

övningsskolorna visat. Regeringen framförde att satsningen på övningsskolor är en viktig utgångspunkt i arbetet för att höja kvaliteten i lärarutbildningen. För ändamålet föreslogs att 10 miljoner kronor skulle avsättas fr.o.m. 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 170 och 230).

Särskilt om registerkontroll

Enligt 2 kap. 31 § skollagen (2010:800) ska en person som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom viss annan pedagogisk verksamhet lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen. Även den som erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring, arbetspraktik eller liknande i en sådan verksamhet ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Om registerkontroll inte har utförts får personen inte anställas eller ges uppdrag eller praktiktjänstgöring. Utdraget ska i förekommande fall innehålla en anteckning om mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån samt sexualbrott och barnpornografibrott. Det är inte någon förutsättning för anställning att det saknas anteckning i registret. Arbetsgivaren avgör själv om en arbetssökande med anteckning i registerutdraget ändå ska anställas (prop. 2009/10:165 s. 280).

Lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn trädde i kraft 2013 (prop. 2012/13:194, bet. 2013/14:JuU8, rskr. 2013/14:36). Lagen är ett led i genomförandet av EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Lagen innebär en skyldighet för den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring inom vissa verksamheter att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. För att uppfylla direktivet krävs att utdragen i förekommande fall innehåller uppgifter om sexualbrott mot barn och barnpornografibrott.

Av förarbetena till lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn framgår att lagen är tillämplig vid rekrytering av personal till gymnasieskola och gymnasiesärskola (prop. 2012/13:194 s. 48).

En viktig skillnad mellan skollagens bestämmelser om registerkontroll och bestämmelserna i lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn är att det enligt den sistnämnda lagen är frivilligt för arbetsgivaren eller uppdragsgivaren att begära registerutdrag, medan registerkontroll enligt skollagen är obligatorisk.

I lagrådsremissen Offentlighetsprincipen ska gälla i fristående skolor (U2018/00617/GV), som överlämnades till Lagrådet den 15 februari 2018, fanns ett förslag om att registerkontroll även ska gälla bl.a. den som erbjuds anställning inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (s. 69–73). Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis när det gäller yrkanden om lärares administrativa börda påminna om det arbete som pågår. Här kan särskilt nämnas arbetet med att digitalisera de nationella proven och de förslag för att minska överdokumentation inom skolväsendet och om lärarnas administrativa börda som lämnades av Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner under 2018. Utskottet vill även påminna om att riksdagen våren 2019 beslutade att införa ett nytt riktat statsbidrag för anställning av lärarassistenter. Syftet var bl.a. att avlasta lärare från arbetsuppgifter som kan utföras av andra personalkategorier eftersom Skolverkets prognoser visat att ett stort antal lärare väntas saknas framöver. Medel för statsbidraget avsattes både i vårändringsbudgeten för 2019 och i statsbudgeten för 2020. Som redogjorts för ovan beslutade finansutskottet därefter om ett utskottsinitiativ om stöd till kommunsektorn, som bl.a. medförde att statsbidraget för anställning av lärarassistenter minskades. Liksom utskottet framförde i sitt yttrande till finansutskottet är långsiktighet i skolhuvudmännens planeringsförutsättningar av stor vikt. Vidare kan en halvering av statsbidraget för anställning av lärarassistenter ge en negativ påverkan på den önskade effekten: stärkt kvalitet i undervisningen och ökad studiero i skolorna.

När det gäller yrkanden om fler yrkeskategorier i skolan och om lärarassistenter vill utskottet särskilt lyfta fram att Skolverket i februari 2020 redovisade ett stödmaterial för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärare. Skolverket har bl.a. identifierat vilka arbetsuppgifter som kan utföras av andra än lärare, utarbetat ett webbstöd för inventering av lärares avlastningsbehov och tagit fram lärande exempel om hur olika yrkesgrupper har avlastat lärare så att lärarna kan fokusera mer på undervisningsprocessen.

När det sedan gäller yrkandet om specialpedagoger och speciallärare i förskolan kan utskottet konstatera att riksdagen har beslutat om anslag för att dels förlänga, dels utvidga satsningen Specialpedagogik för lärande till att även omfatta bl.a. förskola och förskoleklass fr.o.m. hösten 2021. Syftet med satsningen är att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt inom de berörda skolformerna. Därutöver finns möjligheten för förskollärare att inom ramen för Lärarlyftet II utbilda sig till speciallärare.

Utskottet kan även konstatera att regeringen i budgetpropositionen för 2020 framförde att kvaliteten inom den verksamhetsförlagda utbildningen inom lärarutbildningarna bör stärkas och att försöksverksamheten med övnings-skolor bör vidareutvecklas. Utskottet vill inte föregå regeringens arbete med dessa frågor. Vidare ser utskottet ingen anledning att föreslå ändringar i de kunskapskrav i svenska som föreskrivits av Skolverket och som återges ovan.

Mot ovanstående bakgrund ser utskottet inga skäl för riksdagen att vidta åtgärder med anledning av motionerna 2019/20:594 (SD) yrkandena 10 och 11, 2019/20:1864 (S), 2019/20:3087 (M) yrkandena 6 och 12, 2019/20:3092 (M) yrkande 15, 2019/20:3094 (M) yrkande 8, 2019/20:3110 (C) yrkande 18 och 2019/20:3254 (C) yrkande 33. Motionerna bör avstyrkas.

Fortbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om professionsprogrammet och fortbildning för lärare och rektorer i bl.a. neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, om hbtq-plus-kompetens, om våld i nära relationer, digitala verktyg och sex och samlevnad.

Jämför reservation 4 (M), 5 (SD), 6 (C) och 7 (KD).

Motionerna

I motion 2019/20:1187 av Aylin Fazelian m.fl. (S) framför motionärerna att möjligheten att fortbilda lärare i hur de ska bemöta elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar bör ses över. Enligt motionärerna bör alla lärare ha kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar så att de har förutsättningar att uppmärksamma, stötta och hjälpa dessa elever.

I motion 2019/20:1263 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 3 föreslås en särskild satsning på lärare för att ge kunskap om FN:s barnkonvention och om metoder att jobba med för att säkerställa barns rätt till inflytande. Motionären framför att alla barn har rätt till kunskaper om sina rättigheter och att detta kan åstadkommas bl.a. genom att man stärker skrivningarna i skolans styrdokument så att elever under sin skoltid blir utbildade i barnkonventionen.

I motion 2019/20:3288 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 1 lyfts behovet av att överväga att öka hbtq-plus-kompetensen i skolan. I yrkande 2 framförs att man bör överväga om all personal inom förskola, skola och fritidshem ska ha hbtq-plus-kompetens och i yrkande 3 att hbtq-plus-kunskap ska vara obligatoriskt i relevanta utbildningar. Det är viktigt att vuxna inom skolans värld har kompetens att möta hbtq-plus-ungdomar, och alla barn och ungdomar har rätt att få relevant information om olika sexuella läggningar, könsuttryck och sätt att förhålla sig till könsidentitet, menar motionärerna.

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 5 föreslås ett specialpedagog- och speciallärarspår i det kommande professionsprogrammet. Motionärerna anser att både specialpedagogers och speciallärarens kompetens måste komma enskilda individer till del, och därför måste dessa utbildningar byggas ut och kopplas samman med ett professionsprogram för lärare. I yrkande 7 framförs vidare att arbete med skolor i utsatta områden bör premieras inom det kommande professionsprogrammet.

I kommittémotion 2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2 föreslår motionärerna att Skolverket ska ges i uppdrag att konkretisera läroplanens delar om digitalisering och digitala verktyg, dels genom att ta fram allmänna råd, dels genom att stärka kompetensen i förskolan om hur verktygen kan användas. Motionärerna menar att digitalisering i förskolan har fått ett utökat utrymme utan att förskolan och dess medarbetare samtidigt har fått de förutsättningar som krävs för att genomförandet ska lyckas.

I motion 2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 5 föreslår motionären ett statligt ansvar för kompetensutveckling för personal inom förskolan, skolan, gymnasiet och vuxenutbildningen.

I kommittémotion 2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkande 12 framförs att lärare ska ha möjlighet till regelbunden vidareutbildning för att öka sin kompetens. Vidareutbildningen ska vara kopplad till mentorskap i tjänst, karriärutveckling och löneutveckling.

I kommittémotion 2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås att Skolverket ska ges i uppdrag att skapa och genomföra en fortbildning om arbetsmiljö och om en förtydligad ordning och ett förtydligt förhållningssätt till trygghet och studiero i skolan för rektorer, lärare och övrig skolpersonal.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 49 anför motionärerna att det behövs löpande utbildningsinsatser som säkerställer att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare och andra anställda vid skolor har kunskap om våld i nära relationer och aktivt arbetar mot sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar.

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2 föreslås att Skolforskningsinstitutet ska få i uppdrag att granska skolans offentligfinansierade fortbildning så att den utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och bidrar till spridning och genomförande av evidensbaserade metoder.

I motion 2019/20:2783 av Roland Utbult (KD) yrkande 2 lyfter motionären fram behovet av ökad kompetens i skolor att genomföra porrkritiska samtal i sex- och samlevnadsundervisningen. Sex- och samlevnadsundervisningen behöver ha ett forsknings- och kunskapsbaserat samt kritiskt förhållningssätt till porr.

I motion 2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6 framför motionären att lärare och socialarbetare bör genomgå en utbildning om hedersförtryckets historiska ursprung och hur det drabbar kvinnor och barn.

Gällande rätt

Av 2 kap. 34 § skollagen (2010:800) framgår att huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska vidare se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Enligt förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk ska myndigheten svara för nationellt prioriterade kompetensutvecklings-, fortbildnings- och stödinsatser inom ramen för nationella skolutvecklingsprogram, sammanställa och sprida kunskap om resultat av forskning och svara för riktade utvecklingsinsatser inom prioriterade områden (7 §). Myndigheten ska vidare särskilt ansvara för den statliga befattningsutbildningen enligt förordningen (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för

rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem (8 §).

Med stöd av förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor får lärosätena på uppdrag av myndigheter anordna uppdragsutbildning för andra än anställda hos uppdragsgivaren (3 §). Exempel på sådan utbildning är den utbildning som lärosätena anordnar på uppdrag av Skolverket, t.ex. fortbildning av lärare och förskollärare och befattningsutbildningen för rektorer.

Bakgrund och pågående arbete

De nationella skolutvecklingsprogrammen

Inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen (U2015/03844/S) genomför Skolverket ett stort antal fortbildningsinsatser. Syftet med de nationella skolutvecklingsprogrammen är att utveckla och stärka utbildningen för att ge eleverna de bästa förutsättningarna för att utvecklas så långt som möjligt. Insatserna ska bl.a. ge lärare fler metoder i undervisningen för att kunna anpassa den efter elevers olika behov. Insatsen omfattar följande åtta program:

- betyg och bedömning
- digitalisering
- elevhälsa och barns omsorg
- kunskaper och värden
- nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande
- skola och arbetsliv samt vidare studier
- styrning och ledning
- systematiskt kvalitetsarbete.

Insatserna inom de nationella skolutvecklingsprogrammen är under ständig utveckling, och antalet insatser varierar därför över tid. Exempelvis fanns i december 2018 sammanlagt 71 insatser tillgängliga inom de åtta programmen. På Skolverkets webbplats finns information om de insatser som finns tillgängliga inom de olika programmen.

Inom ramen för de olika programmen erbjuder Skolverket olika kompetensutvecklingsinsatser som genomförs ute på skolor och hos huvudmän eller genom uppdragsutbildningar vid universitet och högskolor. När det t.ex. gäller digitalisering erbjuder Skolverket webbkurser i programmering och en insats genom kollegialt lärande om undervisning och lärande med digitala verktyg. För att utveckla undervisningen i förskolan och stödja arbetet med att omsätta läroplanen för förskolan (2018) i praktiken erbjuder Skolverket även en webbkurs som handlar om identitets-, jämställdhets- och digitaliseringsarbete i förskolan. Vidare innehåller programmet om kunskaper och värden bl.a. kunskapshöjande insatser om elevers delaktighet och inflytande i undervisningen, om likabehandling, om att främja trygghet och studiero samt om att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen. Inom programmet elevhälsa

och barns omsorg erbjuds t.ex. Specialpedagogik för lärande som syftar till att stärka den specialpedagogiska kompetensen genom kollegialt lärande och till att öka kunskaperna om specialpedagogiska förhållningssätt, metoder och arbetssätt samt utveckla undervisning och lärmiljö för att möta elevers olika behov och förutsättningar. Specialpedagogik för lärande beskrivs närmare i avsnittet om elever med särskilda behov.

I Skolverkets rapport Redovisning av uppdrag om utvärdering av de nationella skolutvecklingsprogrammen (dnr 2017:00251) som presenterades i april 2018 framkommer bl.a. att olika yrkeskategoriers deltagande i insatserna varierar och att Läslyftet är den insats som flest rektorer, lärare och annan pedagogisk personal har deltagit i. Vidare framkommer det att majoriteten av rektorerna och lärarna anser att insatserna i stor utsträckning har bidragit till ökade lärdomar och insikter och till att utveckla deras undervisning.

Ett professionsprogram för lärare och skolledare

I Skolkommissionens slutbetänkande (SOU 2017:35) föreslogs att det ska införas ett nationellt professionsprogram med övergripande syfte att främja lärares och skolledares professionella utveckling för att skapa generella förutsättningar för kapacitetsbyggande i skolväsendet, en stärkt undervisning samt positiva effekter på elevers kunskapsutveckling och skolors resultat. Enligt kommissionens förslag bör det inom ramen för programmet finnas ett antal tydligt definierade kvalifikationsnivåer med beskrivningar av vad lärare och skolledare bör kunna och ha kompetens att göra.

I betänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17) lämnades bl.a. förslag om ett professionsprogram för lärare och skolledare som ska främja skolutveckling och systematisk professionell utveckling genom hela yrkeslivet. Mot bakgrund av utredningens förslag föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2020 att det skulle avsättas medel för ett första steg i införandet av ett professionsprogram (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 111).

Den 14 februari 2020 aviserade regeringen att den avser att tillföra 20 miljoner kronor 2021 och 30 miljoner kronor fr.o.m. 2022 för att kunna införa ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare. Målet är att professionsprogrammet ska ge en nationell struktur för att utveckla, erkänna och använda kompetens i förskolan, skolan och vuxenutbildningen. Programmet ska utgå från tillitsbaserad styrning och förtroende för professionen. Bakgrunden till införandet av programmet är att regeringen bl.a. ser att det behövs bättre och mer relevant kompetensutveckling, bättre förutsättningar för lärare och skolledare att uppdatera sina kunskaper under yrkeslivet och ta del av nya fakta och ny forskning, en tydligare nationell struktur för att möjliggöra transparenta karriärvägar samt bättre yrkesutveckling och fler lärare (Lärares och rektorers kompetens måste säkras, debattartikel den 14 februari 2020). Ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare bereds inom Regeringskansliet.

Lärarytbildningen

Av punkt 56 i den sakpolitiska överenskommelsen mellan regeringspartierna och Centerpartiet och Liberalerna, det s.k. januariavtalet, framgår bl.a. att lärarytbildningen ska reformeras. Regeringen tillsatte i oktober 2019 en utredning (U2019/03432/UH) med uppdrag att ta fram förslag på åtgärder dels för ökad kvalitet i lärarytbildningen, dels för att underlätta för fler att bli lärare. Vidare ska utredningen lämna förslag på hur kopplingen mellan teori och praktik kan stärkas och hur fokus på metodiken kan öka. I uppdraget ingår även att föreslå hur den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) kan kortas ned och studietakten höjas. Utredarna har vidare i uppdrag att föreslå hur möjligheterna att jobba på en skola och studera till lärare parallellt kan förbättras. Uppdraget redovisades till regeringen (Utbildningsdepartementet) den 31 mars 2020. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

För att skolan ska bli bättre på att stötta elever med neuropsykiatriska svårigheter införde regeringen 2017 nya examensmål för speciallärar- och specialpedagogexamen. Ändringarna trädde i kraft den 3 juli 2018.

I budgetpropositionen för 2020 angav regeringen att sex- och samlevnadsundervisning ska vara en obligatorisk del av lärarytbildningen liksom kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 170). Regeringen har i promemorian Ökad kompetens om neuropsykiatriska svårigheter och sex och samlevnad i lärarytbildningarna (U2020/00176/UH) föreslagit förändrade krav i förskollärar-, grundlärar-, ämneslärar- och yrkeslärarexamen. Syftet med de föreslagna ändringarna är att säkerställa studenternas kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter. Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2021 och ska tillämpas första gången på utbildning som bedrivs och examina som utfärdas efter utgången av juni 2021. Promemorian har remitterats och svaren ska lämnas till Utbildningsdepartementet senast den 22 april 2020.

Urval av Skolverkets övriga pågående fortbildningsinsatser

Skolverket fick 2013 i uppdrag att svara för genomförandet av fortbildning för lärare i läs- och skrivutveckling där fokus ska vara på det kollegiala lärandet, det s.k. Läslyftet (U2013/07215/S). Genom ett tilläggsuppdrag 2016 vidgades målgruppen till att även omfatta förskollärare och skolbibliotekarier (U2016/05733/S). I budgetpropositionen för 2018 förstärktes och förlängdes satsningen. Hittills har ca 35 000 lärare och skolbibliotekarier och ca 20 000 personer som arbetar i förskolan deltagit i satsningen.

Skolverket har haft i uppdrag att kartlägga och analysera behovet av samt under 2017–2019 genomföra fortbildning för personal som är verksam i förskoleklassen och fritidshemmet utifrån de nya avsnitten i berörda läroplaner. Insatserna ska riktas mot de olika personalkategorierna i verksamheten. Med utgångspunkt i Skolverkets kartläggning och analys har myndigheten i regleringsbrevet för 2020 i uppdrag att fortsätta att genomföra fortbildningsinsatser för dessa målgrupper. En slutredovisning inklusive en

bedömning av avsedda effekter ska lämnas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 20 februari 2021 (Regleringsbrev avseende Statens skolverk, 2019 och 2020).

Kunskapslyftet Barnrätt i praktiken

Under perioden 2017–2019 har Barnombudsmannen (BO) på regeringens uppdrag stöttat kommuner, regioner och särskilt berörda myndigheter med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i sin verksamhet. Inom ramen för satsningen, kallad Barnrätt i praktiken (S2016/07874/FST), har BO genomfört ett antal större kunskapshöjande insatser samt utvecklat olika verktyg för genomförande av barnkonventionen. Under 2019 erbjöd BO en serie webbseminarier med följande teman: Barnkonventionen som lag – kartläggning och vägledning, Att mäta rätt – Hur kan man använda statistiska metoder för att utveckla sitt barnrättsarbete och Hur man kan stärka barnkonventionen genom att samverka.

I november 2019 fick BO i uppdrag att under 2020 genomföra utbildnings- och spridningsinsatser i fråga om vägledningen vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter (A2019/02059/MRB). BO lanserade 2018 webbplatsen Mina rättigheter som riktar sig till barn och unga. Webbplatsen innehåller även handledning för pedagoger som vill undervisa om barnkonventionen i skolan. Webbplatsen nådde under 2019 38 387 användare.

Särskilt om sex- och samlevnadsundervisning

Av läroplanen för grundskolan (Lgr 11, reviderad 2018) framgår att skolans rektor har ett särskilt ansvar för att i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden, bl.a. sex och samlevnad. Även av läroplanen för gymnasieskolan (Gy 11, reviderad 2018) framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att eleverna får kunskaper om sex och samlevnad. Frågor om sex och samlevnad ingår också specifikt i kurs- och ämnesplanerna för flera ämnen både i grundskolan och i gymnasiet. I Lgr 11 nämns kunskaper som berör sex och samlevnad särskilt i kursplanerna för ämnena biologi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. På motsvarande sätt framgår det av kursplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena i Gy 11 att olika aspekter av sex och samlevnad berörs i ämnena naturkunskap, historia och religionskunskap.

Genomförda insatser

För att stärka det förebyggande arbetet mot sexuella trakasserier fick Skolverket i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att göra insatser för att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen och arbetet mot kränkande behandling i skolan. Uppdraget redovisades till regeringen (Utbildningsdepartementet) i mars 2019. Av redovisningen framgår bl.a. att Skolverket har

gjort ett antal insatser i enlighet med uppdraget, exempelvis nya stödmaterial på Skolverkets webbplats och en ny webbkurs för lärare i grundskolans senare år om undervisning i sex och samlevnad. Skolverket har även i samverkan med Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) reviderat ett kunskapsmaterial om sexualitet och kön för lärare i naturkunskap och biologi. Skolverket har även reviderat ett stödmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck samt publicerat en informationsbroschyr för att klargöra hur sex- och samlevnadsundervisningen kan bedrivas i skolan. Broschyren har spridits vid myndighets-samverkan och på Skolverkets webbplats.

Skolverket och Socialstyrelsen bedriver sedan 2017 ett utvecklingsarbete som ska förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser (U2017/01236/GV). Uppdraget har utökats till att även rikta särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget, som delvis bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, har förlängts och ska redovisas till Regeringskansliet senast den 16 juni 2023.

I februari 2018 publicerade Skolinspektionen en kvalitetsgranskning av sex- och samlevnadsundervisningen (dnr 400-2016:11445). Granskningen visar bl.a. att det har blivit vanligare att lärare integrerar sex och samlevnad i ämnesundervisningen. Samtidigt finns många viktiga områden som behöver stärkas. Exempelvis bör undervisning inom sex och samlevnad bedrivas återkommande och inte endast vid enstaka tillfällen, lärarna behöver samverka mer med varandra och med elevhälsan och rektorerna behöver koppla sex- och samlevnadsundervisningen till skolans övergripande värdegrundarbete.

Översyn av läroplanen samt kurs- och ämnesplaner

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att göra en översyn av läroplanen och analysera om och vid behov föreslå hur undervisningen i kunskapsområdet sex och samlevnad i det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen bättre kan stödjas genom förtydliganden i läroplanerna för skolformerna. I uppdraget skulle Skolverket särskilt beakta att frågor om hedersrelaterat våld och förtryck, samtycke och pornografi omfattas av sex- och samlevnadsundervisningen.

Skolverket lämnade i maj 2019 förslag till ändringar i läroplanerna för samtliga skolformer för att bättre stödja utbildning och undervisning inom kunskapsområdet sex och samlevnad (dnr 2018:01394). Förslagen innefattar en samordning av skrivningarna i de olika läroplanerna, en ändring av benämningen av kunskapsområdet till "sexualitet och relationer" och förtydligandet att området ska behandlas återkommande. Myndigheten föreslår vidare att utbildningen ska främja elevernas hälsa och välbefinnande samt stärka elevernas förmåga att göra medvetna och självständiga val. Uppdraget påverkade också arbetet med revideringen av kursplanerna på

grundskolenivå, där exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck fördes in som ett exempel på undervisningsinnehåll i kursplanen i samhällskunskap.

I december 2019 lämnade Skolverket sitt slutliga förslag till ändrade kurs- och ämnesplaner till regeringen. I Skolverkets redovisning av uppdraget (uppdrag givet i regleringsbrev 2018-06-28 [U2018/02877/BS delvis, U2018/02960/S], Skolverkets dnr 2019:1394) framkommer att myndigheten har sett över skrivningarna i kurs- och ämnesplanerna som berör sex- och samlevnadsperspektivet i enlighet med regeringsuppdraget. I översynen har det framkommit att de nu gällande skrivningarna redan ger stora möjligheter att belysa området i olika ämnen, och därför har enbart mindre förändringar gjorts; i några ämnen är skrivningarna omarbetade men omhändertar fortfarande olika aspekter av sex- och samlevnadsundervisningen, och i två ämnen – bild och samhällskunskap – finns förtydligande skrivningar. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Skolverket har i uppdrag att ansvara för den nationellt prioriterade fortbildningen inom ramen för nationella skolutvecklingsprogram, för att sammanställa och sprida kunskap om resultat av forskning och för riktade utvecklingsinsatser inom prioriterade områden. Inom ramen för detta uppdrag genomför Skolverket ett flertal utbildningsinsatser för lärare och förskollärare. Som framgår ovan omfattar denna fortbildning bl.a. kompetensutvecklingsinsatser inom digitaliseringsarbete i förskolan, elevers inflytande och delaktighet i undervisningen, trygghet och studiero samt förstärkt specialpedagogisk kompetens. Utskottet vill även understryka huvudmannens ansvar för den fortbildning och kompetensutveckling som erbjuds genom huvudmannens försorg.

Inom Regeringskansliet bereds för närvarande förslag om ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare. Målet med professionsprogrammet är bl.a. en mer relevant och kontinuerlig kompetensutveckling, en nationell struktur för karriärvägar och bättre yrkesutveckling. Inom Regeringskansliet pågår även arbete med förslag om en reformerad lärarutbildning, där undervisning i sex och samlevnad liksom kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska vara en obligatorisk del av lärarutbildningen. Vidare bereds inom Regeringskansliet förslag om en förkortad KPU-utbildning. Utskottet vill även påminna om den pågående beredningen av Skolverkets förslag till ändrade kurs- och ämnesplaner vilken bl.a. innefattar förtydliganden inom kunskapsområdet sex och samlevnad, exempelvis om hedersrelaterat våld och förtryck, samtycke och pornografi. Utskottets uppfattning är att detta arbete bör inväntas och att aktuella motionsyrkanden därför bör avslås. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2019/20:594 (SD) yrkande 12, 2019/20:619 (SD) yrkande 4, 2019/20:1187 (S), 2019/20:1263 (S) yrkande 3, 2019/20:1898 (M) yrkande 5, 2019/20:2783 (KD) yrkande 2, 2019/20:2828 (M) yrkandena 5 och 7, 2019/20:3087 (M)

yrkande 2, 2019/20:3188 (KD) yrkande 2, 2019/20:3248 (C) yrkande 49, 2019/20:3277 (-) yrkande 6 och 2019/20:3288 (S) yrkandena 1–3.

Skolledare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om karriärtjänster och rekryteringsutbildning för rektorer och om befattningsutbildning för skolchefer. Jämför reservation 8 (SD) och 9 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:621 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 framför motionärerna att gymnasieskolan behöver starka rektorer och att det är viktigt att rektorer har såväl ledarskapskompetens som pedagogisk kompetens. Vidare framförs att rektorer ska kunna göra karriär enligt en särskild karriärtjänstmodell.

Enligt partimotion 2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20 bör möjligheterna att införa en rekryteringsutbildning för rektorer och en befattningsutbildning för skolchefer ses över. Motionärerna menar att både rektorer och skolchefer bör ges ett bättre stöd under den första tiden i uppdraget. Ett motsvarande förslag lämnas i kommittémotion 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 35.

Gällande rätt

Skollagen

I 2 kap. 9–12 §§ skollagen (2010:800) regleras ledningen av utbildningen inom skolväsendet. Enligt 9 § ska det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Av 10 § framgår att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller av andra författningar.

Som rektor får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt (11 §). Enligt 12 § ska varje huvudman se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen. Denna skyldighet gäller dock inte för bl.a. rektorer som tidigare gått befattningsutbildningen eller en äldre statlig rektorsutbildning eller genom

utbildning eller yrkeserfarenhet har förvärvat kunskaper som av en högskola som anordnar befattningsutbildning har jämförts med sådan utbildning.

Bakgrund och pågående arbete

Rektorsprogrammet

Rektorsprogrammet är en grundläggande statlig befattningsutbildning för skolledare. Utbildningen vänder sig till rektorer både i grund- och gymnasieskolan och i förskolan, men i mån av plats även till skolledare med motsvarande ledningsfunktion som rektor men med annan titel, exempelvis biträdande rektorer. Utbildningen löper över tre år, är en akademisk utbildning på avancerad nivå och har tre kunskapsområden: skoljuridik och myndighetsutövning, mål- och resultatstyrning samt skolledarskap. Studierna omfattar 30 högskolepoäng. Skolledaren behöver avsätta ca 20 procent av sin arbetstid under tre år till studierna.

Enligt 2 kap. 2 § förordningen (2011:183) om befattningsutbildning och fortbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem är syftet med utbildningen att ge rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion kunskaper om de krav som anges i föreskrifter som gäller inom skolan, förskolan och fritidshemmet samt att utveckla deras roll som ledare så att verksamhetens kvalitet kan säkerställas. Målet med utbildningen är att deltagarna får sådana kunskaper att de kan ansvara för att elever och barn får en likvärdig och rättssäker utbildning, skapa förutsättningar för måluppfyllelse på såväl individ- som verksamhetsnivå samt ansvara för att verksamheten som helhet utvecklas.

Skolverket har utvärderat befattningsutbildningen under den nuvarande programperioden, som inleddes 2015 och avslutas 2021 (Skolverkets dnr 2018:790). Utvärderingen visar en positiv bild av utbildningen, där deltagarna generellt är nöjda. Särskilt uppskattat är kunskapsområdet Skoljuridik och myndighetsutövning. Skolverket bedömer att samtliga lärosäten som anordnar utbildningen lever upp till sina överenskommelser med myndigheten. Av utvärderingen framgår även att vissa delar av utbildningen skulle kunna förbättras samt att över hälften av skolledarna anser att de i ganska liten utsträckning kan avsätta tid för utbildningen, något som Skolverket kopplat till ett svagt stöd från huvudmannen. Enligt Skolverket bör myndigheten därför göra mer för att öka huvudmannens engagemang och delaktighet (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 96–97).

Fortbildning i pedagogiskt ledarskap för rektorer

Pedagogiskt ledarskap för rektorer (tidigare Rektorslyftet) är en statlig fortbildning för rektorer. Målgruppen är de rektorer eller biträdande rektorer som har gått befattningsutbildningen för rektorer eller en äldre statlig rektorsutbildning. Skolledaren ska därefter ha arbetat minst ett år som rektor eller

biträdande rektor med ansvar för läroplansstyrd verksamhet. Fortbildningen är på avancerad akademisk nivå. Studierna är på 7,5 högskolepoäng och löper över en termin. Staten och huvudmannen delar på kostnaden.

Professionsprogram för lärare och skolledare

År 2015 överlämnade Utredningen om rektorernas arbetssituation inom skolväsendet betänkandet *Rektorn och styrkedjan* (SOU 2015:22) till regeringen. I betänkandet lämnade utredaren förslag på ett flerårigt nationellt handlingsprogram för att stärka skolans styrkedja i relation till de nationella målen. Inom ramen för handlingsprogrammet föreslog utredaren bl.a. att en ny statlig rekryteringsutbildning ska inrättas som riktar sig till lärare eller andra som är intresserade av framtida ledaruppdrag inom skolan. Enligt förslaget ska utbildningens syfte vara att främja rekryteringen av skolledare, men också att ge kompetensutveckling för personer som har eller kommer att ha andra ledaruppgifter som exempelvis arbetslagsledare. Betänkandet har remitterats, och förslaget om rekryteringsutbildning bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) inom ramen för arbetet med ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare.

I sitt slutbetänkande *Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet* (SOU 2017:35) bedömde Skolkommissionen att det behövs bättre villkor för befattningsutbildningen för rektorer. Rektorer måste ges goda förutsättningar för sitt uppdrag och befattningsutbildningen för rektorer är en betydelsefull del av detta. Som redogjorts för ovan i avsnittet *Fortbildning* (se s. 22) föreslog kommissionen även att ett nationellt professionsprogram ska inrättas, bl.a. i syfte att främja lärares och skolledares professionella utveckling och skolutveckling samt skapa generella förutsättningar för kapacitetsbyggande i skolväsendet. Ett av professionsprogrammets utvecklingsspår avser lärare som vill bli skolledare.

I betänkandet *Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling* (SOU 2018:17) föreslogs bl.a. att rektorer inom skolväsendet ska omfattas av det föreslagna professionsprogrammet och att två nationellt reglerade nivåer ska införas för rektorer: rektor och meriterad rektor.

I budgetpropositionen för 2020 framförde regeringen att ett professionsprogram för lärare och rektorer ska införas. Som även framgår av avsnittet *Fortbildning* (se s. 22) aviserade regeringen den 14 februari 2020 att den avser att tillföra 20 miljoner kronor 2021 och 30 miljoner kronor fr.o.m. 2022 för att kunna införa ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare. Bakgrunden till införandet av programmet är bl.a. behovet av bättre och mer relevant kompetensutveckling och bättre förutsättningar för lärare och skolledare att uppdatera sina kunskaper under yrkeslivet och ta del av nya fakta och ny forskning (Lärares och rektorers kompetens måste säkras, debattartikel den 14 februari 2020). Ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare bereds fortsatt inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Dagens rektorer står inför stora utmaningar. Skolledare har en nyckelroll när det gäller utvecklingen av skolan och förskolan och ansvarar för att dessa verksamheter utvecklas mot uppställda mål. Detta ställer stora krav på skolledarnas kompetens. Enligt skollagen får endast den som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt anställas som rektor. Liksom tidigare vill utskottet understryka huvudmännens ansvar för att skolledarna har nödvändig kompetens för att leda verksamheten mot målpuppfyllelsen.

När det gäller yrkanden om karriärmöjligheter och fortbildning för rektorer, om att inrätta en rekryteringsutbildning för rektorer och en befattningsutbildning för skolchefer anser utskottet att man inte bör föregripa den pågående beredningen av införandet av ett nationellt professionsprogram för lärare och skolledare. Som redovisats ovan bedömde Skolkommissionen i sitt slutbetänkande (SOU 2017:35) bl.a. att rektorer måste ges goda förutsättningar för sitt uppdrag och att befattningsutbildningen för rektorer är en betydelsefull del av detta. Vidare avser ett av de utvecklingsspår inom det professionsprogram som Skolkommissionen föreslog lärare som vill bli skolledare. Utskottet ser ingen anledning att föregripa beredningen av dessa förslag och avstyrker därmed motionerna 2019/20:621 (SD) yrkande 2, 2019/20:3110 (C) yrkande 20 och 2019/20:3254 (C) yrkande 35.

Ordning och arbetsro

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden dels om att rapportera missförhållanden, dels om ordning och uppförande i skolan.

Jämför reservation 10 (SD).

Motionerna

I motion 2019/20:3272 av Teres Lindberg m.fl. (S) framförs att det behöver göras överväganden av om det bör införas en lex Sarah inom skolan som innebär att personalen är skyldig att rapportera missförhållanden som kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

I motion 2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 6 framför motionären att det bör tillsättas en delegation för ordning och reda i skolan. Delegationen bör bl.a. se över lärares, rektorers och huvudmäns befogenheter och föreslå förändringar för att utöka och tydliggöra dessa samt ta fram evidensbaserad kunskap om hur man kan arbeta förebyggande mot oordning och konflikter i skolan.

I kommittémotion 2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 lyfter motionärerna fram behovet av ökade befogenheter för rektorer och lärare för att upprätthålla ordning, lugn, ro och god miljö i skolan. Med anledning av

detta föreslås även att Skolverket ska få i uppdrag att upprätta enhetliga ordningsregler för skolan. I yrkande 3 föreslår motionärerna att det ska ingås överenskommelser om uppförande och regler mellan eleven, vårdnadshavaren och skolan som beskriver de ordningsregler och förhållningssätt som gäller i skolan.

Gällande rätt

Av 2 kap. 8–10 §§ skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och gällande föreskrifter. Huvudmannen ska utse en skolchef som ska biträda huvudmannen med att se till att de föreskrifter som gäller för utbildningen följs i huvudmannens verksamhet inom skolväsendet. Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska bl.a. särskilt verka för att utbildningen utvecklas, besluta om sin enhets inre organisation och ansvara för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

I 5 kap. skollagen finns bestämmelser om ordningsregler och disciplinära och andra särskilda åtgärder. Av 5 kap 3 § framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I 4 § hänvisas till arbetsmiljölagens (1977:1160) bestämmelser om krav på en god arbetsmiljö.

Vidare framgår det av 5 kap. 5 § bl.a. att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det är rektorn som beslutar om ordningsregler. I 5 kap. 6 § första stycket anges att rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Enligt 5 kap. 7–23 §§ får det beslutas om utvisning ur klassrummet, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning samt omhändertagande av föremål. Vidare framkommer av 10 kap. 30 § andra stycket att elever i kommunala skolor kan flyttas till en annan skola om det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero.

I arbetsmiljölagen finns bestämmelser om kraven på en god arbetsmiljö. Arbetsmiljölagen gäller för både elever och skolpersonal i grund- och gymnasieskolan, fr.o.m. förskoleklassen. Av 6 kap. 17 § arbetsmiljölagen framgår att de som genomgår en utbildning av huvudmannen ska ges tillfälle att medverka i arbetsmiljöarbetet på arbetsstället, om det är rimligt med hänsyn till utbildningens art och utbildningsperiodens längd. Omfattningen och utformningen av elevernas deltagande i skolans arbetsmiljöarbete ska anpassas efter deras ålder, mognad och förutsättningar i övrigt.

Pågående arbete

Utskottsinitiativ om trygghet och studiero i skolan m.m.

Under riksmötet 2017/18 föreslog utbildningsutskottet med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen ska låta utreda regelverket för trygghet och studiero i skolan med inriktning mot en skärpning av skollagen och se till att det informeras om och vidtas lämpliga insatser för att underlätta tillämpningen av det aktuella regelverket bland lärare, rektorer och huvudmän. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag den 18 april 2018 (bet. 2017/18:UbU19 punkt 17 Trygghet och studiero i skolan, rskr. 2017/18:221). Regeringen anger i skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 att tillkännagivandet inte är slutbehandlat (skr. 2019/20:75 s. 200).

Regeringen gav i december 2017 Skolverket i uppdrag att kartlägga hur ordningsregler och disciplinära åtgärder används inom skolan. Myndigheten skulle vidare med utgångspunkt i kartläggningen lämna förslag till åtgärder för att uppnå en skolmiljö präglad av trygghet och studiero. Skolverket redovisade uppdraget i oktober 2018 (U2018/04042/S), se vidare nedan. Skolverkets redovisning bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I augusti 2018 beslutade regeringen om ändringar i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet, i läroplanen för sameskolan och i läroplanen för gymnasieskolan, däribland om ändringar som avser trygghet och studiero (se vidare nedan).

Läroplansändringar för ökad trygghet och studiero samt en god arbetsmiljö

I augusti 2018 fattade regeringen beslut om ändringar i läroplanen för förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet, i läroplanen för sameskolan och i läroplanen för gymnasieskolan. I läroplanerna förtydligas rektorns ansvar när det gäller trygghet och studiero. Läroplanerna kompletteras också så att de markerar att elever ska visa respekt för, och hänsyn mot, skolans personal och andra elever. Vikten av att eleven genom egen ansträngning och delaktighet tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö betonas också. Ändringarna bygger på Skolkommissionens förslag i betänkandet Samling för skolan (SOU 2017:35) och ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2019.

I promemorian Behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero (U2020/00232/S) föreslår regeringen att motsvarande ändringar ska göras i läroplanerna för specialskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Läroplanerna ska förtydligas och kompletteras för att öka förutsättningarna för att eleverna ska ha en trygg lärmiljö som främjar studiero. Ändringarna i läroplanerna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2020. Promemorian är ute på remiss fram till den 28 april 2020 (regeringens pressmeddelande 2020-01-28).

Uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero

Den 26 februari 2020 tillsatte regeringen en utredare som ska biträda Utbildningsdepartementet med att ta fram ett förslag till en nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero (U2020/00707/S). Utredaren ska lämna förslag som ska ingå i den nationella planen för trygghet och studiero som för skolväsendet ska ange riktningen för ett långsiktigt och systematiskt arbete, hur lärarnas arbete för att upprätthålla studieron kan stärkas samt andra åtgärder som ökar skolans möjligheter att ingripa vid ordningsstörningar samt analysera hur skolorna kan förebygga att elever utsätts för kränkande eller annat olämpligt innehåll, t.ex. pornografi, genom skolans digitala verktyg. Vidare ska utredaren lämna författningsförslag

- som avser ett mobiltelefonförbud för eleverna vid deltagande i undervisning, med rätt för rektorn eller läraren att bestämma att mobiltelefoner kan eller ska användas vid olika tillfällen för bestämda syften
- för att elever som hotat eller utsatt andra elever eller skolpersonal för våld lättare ska kunna stängas av eller omplaceras
- som syftar till att skolan ska främja att elever och vårdnadshavare tar del av skolans ordningsregler.

Uppdraget bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna och ska redovisas senast den 16 december 2020.

Skolverkets kartläggning om ordningsregler och disciplinära åtgärder

Som nämns ovan gav regeringen i december 2017 Skolverket i uppdrag att kartlägga hur ordningsregler och disciplinära åtgärder används inom skolan (U2018/04042/S). Myndigheten skulle vidare med utgångspunkt i kartläggningen lämna förslag till åtgärder för att uppnå en skolmiljö präglad av trygghet och studiero. Skolverket redovisade uppdraget i oktober 2018.

Skolverkets kartläggning visade bl.a. att alla skolor i undersökningen hade ordningsregler. I de flesta skolor innehöll ordningsreglerna regler om att skolan ska vara fri från kränkningar, hot och våld och att ingen får skräpa ned, klottra eller förstöra. Vidare framkom av undersökningen att eleverna följer skolans ordningsregler i hög utsträckning och att personalen i hög utsträckning agerar enligt om elever bryter mot reglerna.

Utifrån kartläggningen bedömer Skolverket att rektorer sällan använder disciplinära åtgärder eftersom de föredrar andra sätt att arbeta. Rektorerna betonar att samtal, stöd, anpassningar och insatser från elevhälsan har bättre effekt. De menar att skolans långsiktiga och förebyggande arbete har större betydelse för trygghet och studiero. Disciplinära åtgärder kan vara användbara vid en akut situation där det främst handlar om att säkra trygghet och studiero för övriga elever. Samtidigt ser rektorerna en risk att stigmatisera de elever som är föremål för åtgärden, vilket kan bidra till att förstärka ett negativt

beteende. Vidare bedömer Skolverket att det inte finns något omfattande behov av stöd eller av att ändra bestämmelserna om disciplinära åtgärder.

Skolverket har identifierat två områden där myndigheten kan utöka sitt stöd. Det gäller dels att utöka Skolverkets stöd till rektorer och lärare om när de kan tillämpa disciplinära åtgärder, dels att förstärka stödet till huvudmän om disciplinära åtgärder så att de i sin tur kan ge stöd till skolorna. Under hösten 2018 publicerade Skolverket ett stödmaterial om hur skolorna kan utveckla sitt främjande arbete i fråga om trygghet och studiero och arbetet med ordningsregler. Enligt Skolverket finns det inte några enkla eller snabba lösningar för att uppnå en skola präglad av trygghet och studiero. Det som är av betydelse är bl.a. ett förebyggande arbete, tillitsfulla relationer samt läraernas ledarskap i klassrummet och rektorns styrning. Inom dessa områden arbetar Skolverket med flera stödjande åtgärder, t.ex. inom ramen för Samverkan för bästa skola.

Skolverkets redovisning bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Särskilt om kränkande behandling

Bakgrund

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling regleras i skollagen och diskrimineringslagen (2008:567). Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering, och 6 kap. skollagen har som ändamål att motverka kränkande behandling. Båda lagarna ställer krav på att skolor bedriver ett målinriktat arbete för att dels främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter, dels förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling. Skollagen ställer även krav på att skolan och förskolan varje år upprättar en plan mot kränkande behandling, och enligt diskrimineringslagen ska en årlig likabehandlingsplan upprättas.

Skolinspektionen och Diskrimineringsombudsmannen (DO) har ett delat ansvar för tillsynen av att man inom skolan följer de regler som handlar om att barn och elever inte ska utsättas för diskriminering och andra kränkningar. Barn- och elevombudet (BEO) vid Skolinspektionen har tillsyn över att bestämmelserna i skollagen följs, och Diskrimineringsombudsmannen (DO) har tillsyn över att bestämmelserna i diskrimineringslagen följs. BEO vid Skolinspektionen har bl.a. till uppgift att utreda kränkande behandling som riktats mot barn och elever och att företräda barn eller elever i domstol när BEO:s utredning visar att ett barn eller en elev utsatts för kränkande behandling och det finns förutsättningar att kräva skadestånd från den som driver skolan. DO har ansvar för frågor om trakasserier och diskriminering.

Skollagen

I 6 kap. 3 § skollagen definieras kränkande behandling som ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det är huvudmannen som ska se till att det vidtas

åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 §). Skollagen föreskriver vidare att lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten har en skyldighet att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Dessa regler ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (6 kap. 10 §).

Huvudmannen eller personalen får inte utsätta ett barn eller en elev för repressalier på grund av att barnet eller eleven medverkat i en utredning enligt 6 kap. eller anmält eller påtalat att någon handlat i strid med bestämmelserna i kapitlet (6 kap. 11 §). Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt bestämmelserna i skollagen ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet. Om kränkningen är ringa betalas det inte ut något skadestånd (6 kap. 12 §).

Pågående utredning

En särskild utredare har fått i uppdrag att bl.a. se över tillsynsansvaret över diskrimineringslagen när det gäller verksamhet enligt skollagen (dir. 2018:99 och 2019:63). Utredaren ska bl.a. analysera hur tillsynen över bestämmelserna i diskrimineringslagen om det skollagsreglerade området i sin helhet kan flyttas till Skolinspektion och lämna nödvändiga och fullständiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2020.

Utskottets ställningstagande

En skolmiljö som präglas av ordning och arbetsro för både lärare och elever är en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och nå utbildningens mål. Var och en som verkar inom skolan ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Vidare är det skolans och ytterst rektorns ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan.

Utskottet kan liksom tidigare konstatera att bristande trygghet och studiero, olika former av skadegörelse och kränkningar i dag är alltför vanliga. Utskottet ser därför positivt på att regeringen för närvarande bereder förslag om åtgärder för att uppnå en skolmiljö präglad av trygghet och studiero. Vidare har regeringen tillsatt en utredare som har i uppdrag att under 2020 ta fram ett förslag till nationell plan för skolans arbete med trygghet och studiero. Utredaren ska även bl.a. föreslå åtgärder som ökar skolornas möjligheter att

ingripa vid ordningsstörningar, analysera hur skolorna kan förebygga att elever utsätts för kränkningar och lämna författningsförslag om ordningsregler i skolan. Utskottet anser att utredningens arbete och regeringens beredning bör inväntas och att riksdagen därmed inte bör vidta några åtgärder med anledning av motionerna. Utskottet kommer noggrant att följa utvecklingen och regeringens fortsatta arbete inom området. Därmed avstyrks motionerna 2019/20:619 (SD) yrkandena 2 och 3, 2019/20:1898 (M) yrkande 6 och 2019/20:3272 (S).

Särskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utveckling av särskolans uppdrag och om att inkludera förskoleklassen i särskolans uppdrag. Jämför reservation 11 (M) och 12 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 14 anför motionärerna att den svenska särskolan behöver utvecklas. Enligt motionärerna bör särskolans uppdrag och upplägg ses över för att skapa förutsättningar för elever som kan och vill gå vidare mot den reguljära arbetsmarknaden eller fortsatt utbildning. Då det råder brist på speciallärare med inriktning mot utvecklingsstörning bör även lärarbristen inom särskolan utredas, menar motionärerna.

I partimotion 2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 förespråkas en översyn av möjligheten att inkludera förskoleklassen i särskolans uppdrag. Orsaken är enligt motionärerna att det nuvarande upplägget innebär att barn med mer omfattande funktionsnedsättningar tvingas att antingen gå kvar ett år på förskolan eller gå i vanlig förskoleklass innan de kan byta till särskola i årskurs 1. Ändringen är viktig för att ge alla barn möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar, anför motionärerna. Ett motsvarande förslag framförs i kommittémotion 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 18.

Gällande rätt

Av 1 kap. 1 § skollagen framgår att skolväsendet bl.a. omfattar skolformerna grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Ytterligare bestämmelser finns bl.a. i 11 kap. Grundsärskolan, 18 kap. Allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan och 19 kap. Utbildning på program i gymnasiesärskolan.

Grundsärskolan riktar sig till elever som inte bedöms kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav på grund av att de har en utvecklingsstörning. Utbildningen i grundsärskolan ska enligt 11 kap. 2 § skollagen syfta till att ge elever med utvecklingsstörning en utbildning som är anpassad för dem, som

ger kunskaper och värden och som utvecklar elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling, förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska även främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Ett beslut om att en elev ska tas emot i grundsärskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska hållas när utredningen genomförs (7 kap. 5 § skollagen). För grundsärskolan gäller läroplanen för grundsärskolan 2011 (Lsär 11, reviderad 2018).

Utbildningen i gymnasiesärskolan ska enligt 18 kap. 2 § skollagen ge elever med utvecklingsstörning en för utbildning som är anpassad för dem, som ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Gymnasiesärskolan ska påbörjas av ungdomar efter avslutad utbildning i grundsärskolan eller motsvarande, fram t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år (4 §). Gymnasiesärskolan är vidare en frivillig skolform som består av nationella och individuella program (8 §). Elever som går något av de nio nationella programmen kan välja mellan skolförlagd utbildning eller lärlingsutbildning (11 §). Utöver de nationella och individuella programmen finns bl.a. särskilda varianter av de nationella programmen. Utbildningen i gymnasiesärskolan är avsedd att genomgå under fyra läsår men får fördelas på längre tid.

Pågående arbete

Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven

I juni 2019 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven (dir. 2017:88, 2018:33, 2018:58, 2019:38 och 2020:18), se även avsnittet Elever med särskilda behov nedan. Utredaren, som har i uppdrag att kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete, ska nu även analysera hur elever kan få bättre stödinsatser kopplade till lärmiljö och grupptillhörighet och hur särskolan kan stärkas. När det gäller särskolan ska utredaren bl.a. analysera lärares behov vid bedömning och uppföljning av elevers kunskapsutveckling och ge förslag på verktyg som kan behövas i bedömningsarbetet. I uppdraget ingår även att överväga om ordet utvecklingsstörning bör ersättas med en mer tidsenlig benämning i skollagen och anslutande författningar. Dessutom ska utredaren analysera om timplanerna för grundsärskolan bör förändras för att bättre möta elevernas behov och öka flexibiliteten så att eleverna kan läsa utifrån olika timplaner.

Utredningens uppdrag har förlängts och ska redovisas till regeringen senast den 28 februari 2021. Tilläggsdirektiven bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, det s.k. januariavtalet.

Grundsärskolans kunskapsuppdrag

I rapporten Grundsärskolans kunskapsuppdrag (RiR 2019:13) granskade Riksrevisionen den statliga styrningen av, stödet till och uppföljningen av grundskolan sedan 2011. Syftet med granskningen var att bedöma om de statliga insatserna gett grundskolan goda förutsättningar att utveckla elevernas kunskaper så långt det är möjligt enligt utbildningens mål. Riksrevisionens övergripande slutsats är att grundskolans behov inte tillgodosetts tillräckligt i de statliga insatserna för att styra, stödja och följa upp. Det framgår särskilt att antalet bedömningsstöd för grundskolan är lågt och att det finns brister i uppföljningen och utvärderingen av grundskolan på nationell nivå. Det framgår i viss mån också av hur grundskolan beaktats vid timplaneförändringar och läroplansförändringar och i stödet för tolkning av skolans styrdokument. Mot denna bakgrund rekommenderade Riksrevisionen Skolverket att bl.a. se till att lärare i grundskolan får tillräckligt stöd för att kunna bedöma elevernas kunskaper, att utveckla uppföljningen och utvärderingen av grundskolan och att säkerställa att grundskolan tydligt beaktas i myndighetens interna styrning. Vidare rekommenderade Riksrevisionen regeringen dels att utveckla redovisningen till riksdagen av om grundskolan når de mål som riksdagen beslutat, dels att se över timplanerna för grundskolans ämnen och ämnesområden.

Regeringen instämde i Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer och framförde att den har vidtagit åtgärder som ligger i linje med dessa. Regeringen delade även Riksrevisionens bedömning att Skolverkets arbete när det gäller grundskolan behöver utvecklas (skr. 2019/20:39, bet. 2019/20:UbU7, rskr. 2019/20:155).

Av Skolverkets yttrande över granskningsrapporten framgår att ett arbete har påbörjats för att åtgärda brister och ytterligare utveckla myndighetens arbete i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Regeringen hänvisar även till den pågående utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven (dir. 2017:88, 2018:33, 2018:58, 2019:38 och 2020:18), se ovan, som bl.a. ska analysera vilka insatser som kan vidtas för att stärka skolan och hur elever bättre kan få stödinsatser kopplade till lärmiljö och gruppstillhörighet samt lämna förslag om huruvida timplanerna för grundskolan bör förändras.

I utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU1 framhöll utskottet att det saknas indikatorer i budgetpropositionens resultatredovisning för vissa skolformer, däribland för grundskolan och gymnasieskolan. Utskottet framhöll även att den vill se att regeringen utvecklar resultatredovisningen för dessa skolformer, särskilt mot bakgrund av de iakttagelser som Riksrevisionen gjorde i rapporten om grundskolans kunskapsuppdrag (bet. 2019/20:UbU1 s. 16).

Vissa läroplansändringar

I promemorian Behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero (U2020/00232/S) föreslår regeringen att ändringar för ökad trygghet och studiero ska införas i läroplanerna för specialskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Läroplanerna ska förtydligas och kompletteras för att öka förutsättningarna för att eleverna ska ha en trygg lärmiljö som främjar studiero. Ändringarna i läroplanerna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2020. Promemorian är ute på remiss fram till den 28 april 2020 (regeringens pressmeddelande 2020-01-28).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att utbildningen i särskolan så långt som möjligt ska motsvara utbildningen i grundskolan. Utbildningen i särskolan ska samtidigt ge eleverna en utbildning som är anpassad för dem, som ska ge kunskaper och värden och som utvecklar elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Vidare ska utbildningen bl.a. utformas så att den bidrar till personlig utveckling, förbereder eleverna för aktiva livsval och ger en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Därutöver ska utbildningen i gymnasiesärskolan ge eleverna en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier.

Utskottet noterar att den pågående utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven har fått tilläggsdirektiv, bl.a. att analysera vilka insatser som kan göras för att stärka särskolan och hur elever bättre kan få stödinsatser kopplade till lärmiljö och gruppstillhörighet samt att lämna förslag om huruvida timplanerna för grundsärskolan bör förändras. Vidare har en rapport från Riksrevisionen visat att grundsärskolans behov inte har tillgodosetts tillräckligt när det gäller de statliga insatserna för att styra, stödja och följa upp verksamheterna. Med anledning av Riksrevisionens rapport har utskottet tidigare framfört (bet. 2019/20:UbU7) att det är viktigt att kontinuerligt följa upp och utvärdera utbildningen i grundsärskolan så att rätt åtgärder kan vidtas för att utveckla utbildningen och för att hålla hög kvalitet för eleverna. Det är därför angeläget att säkerställa att grundsärskolan får tillräckligt stöd från de statliga insatserna. Skolverket har påbörjat arbetet med att åtgärda brister i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Utskottet vill även påminna om den utredning som i mars 2020 lämnade förslag om en reformerad lärarutbildning (U2019/03432/UH).

Med hänvisning till gällande regelverk och pågående arbete anser utskottet inte att några åtgärder från riksdagen är motiverade och avstyrker motionerna 2019/20:3089 (M) yrkande 14, 2019/20:3110 (C) yrkande 11 och 2019/20:3254 (C) yrkande 18.

Elever med särskilda behov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tidiga stödinsatser, särskilda undervisningsgrupper, teckenspråksutbildning för syskon och undervisning i punktskrift.

Jämför reservation 13 (M) och 14 (KD).

Motionerna

I motion 2019/20:1389 av Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson (båda S) yrkande 1 framför motionärerna att det trots medvetenheten om dyslexi fortfarande finns barn och unga som inte får rätt stöd och hjälp. Motionärerna föreslår därför att man överväger allmän screening för att tidigare upptäcka och ge stöd till unga med dyslexi.

I motion 2019/20:1412 av Hillevi Larsson (S) betonas vikten av tidiga stödinsatser. Många insatser har genomförts av regeringen de senaste åren, men enligt motionären bör än fler åtgärder övervägas för att se till att barn med behov av särskilt stöd får den hjälp de behöver.

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 föreslås ökade befogenheter för lärare och rektorer vad gäller beslut om särskilda undervisningsgrupper. Enligt motionärerna bör det inte vara medicinska diagnoser som ska styra när anpassningar och särskilt stöd ska ges till eleverna.

Enligt motion 2019/20:312 av Magnus Persson (SD) är det väldigt många skolor som inte kan erbjuda det stöd som elever med dyslexi har rätt till. Motionären föreslår därför ett ökat nationellt stöd, att alla regioner och kommuner ska införa en hjälpmedelscentral samt kontinuerlig utbildning för lärare och skolpersonal efter nationella riktlinjer om dyslexi.

I kommittémotion 2019/20:3320 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 6 föreslår motionärerna att möjligheten till teckenspråksutbildning för syskon ska ses över. I dag erbjuds teckenspråksutbildning för föräldrar, men motionärerna anser att teckenspråksutbildningen även bör inkludera syskon.

I motion 2019/20:1927 av Robert Hannah (L) föreslås en i skollagen lagstadgad rätt till undervisning i punktskrift. Eftersom punktskrift är det läs- och skriftspråk som ger möjlighet till ett aktivt liv med utbildning, arbete och fritid, bör alla synskadade och blinda få möjlighet att lära sig att kommunicera med punktskrift, anför motionären.

Bakgrund och gällande rätt

Skollagen

Av förarbetena till skollagen (2010:800) framgår att med funktionsnedsättning avses en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga (prop. 2009/10:165 s. 334). Detta överensstämmer med definitionen i Social-

styrelsens termbank och innebär att bl.a. elever med syn- och hörselnedsättningar, rörelsehinder, nedsättningar inom ramen för autismspektrat, adhd och dyslexi omfattas (prop. 2013/14:148 s. 29).

Av 1 kap. 4 § andra stycket skollagen framkommer att skolan i utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

I skollagen finns även bestämmelser som uttrycker skolans kompensatoriska uppdrag. I 2 kap. 8 b § tydliggörs att kommunerna ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Vidare framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9 och 10 §§).

Av 3 kap. 2 § skollagen framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Vidare ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Av 3 kap. 5 § framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av den utredning som ska göras enligt 3 kap. 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. Av 3 kap. 8 § framgår att särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska i första hand ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Vidare framgår av 11 § att om det finns särskilda skäl får särskilt stöd ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (s.k. särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet

Sedan den 1 juli 2019 gäller en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet i grundskolan, specialskolan och sameskolan. Syftet med garantin är att en elev som är i behov av stöd tidigt ska få stöd utformat utifrån

sitt behov. Garantin innebär att elever i förskoleklassen och lågstadiet som är i behov av stöd för att nå kunskapskraven i svenska, svenska som andraspråk och matematik ska få rätt stödinsatser i rätt tid. Sammanfattningsvis innebär garantin att om det utifrån ett nationellt kartläggningsmaterial, ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov finns en indikation på att en elev i förskoleklassen eller i lågstadiet inte kommer att nå kunskapskraven i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, ska ansvarig lärare avgöra om eleven är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som ska uppnås ska åtgärder sättas in skyndsamt. De extra anpassningar som vidtas ska följas upp både i slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet, och resultatet av uppföljningen ska överföras till ansvarig lärare i nästa årskurs. Garantin ska anses vara uppfylld när de åtgärder som garantin omfattar har vidtagits. I detta ingår att de extra anpassningar som har planerats också har genomförts och följts upp för att säkerställa att de gett resultat. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2019.

Riksdagen beslutade i maj 2018 i enlighet med förslagen i propositionen (prop. 2017/18:195, bet. 2017/18:UbU10, rskr. 2017/18:333). Riksdagen ställde sig då också bakom två tillkännagivanden till regeringen som föreslogs i betänkandet.

- Regeringen bör göra en översyn och analys av den lagstiftning som gäller rätten till särskilt stöd och av skolornas praktiska tillämpning av lagstiftningen, där särskilt brister i de lägsta årskurserna ska belysas, samt ge Skolinspektionen i uppdrag att under två år särskilt granska skolornas arbete med stöd till elever som inte når kunskapsmålen.
- Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att göra en utvärdering av effekterna av att införa den föreslagna lagstiftningen om en garanti för tidiga stödinsatser.

I september 2018 gav regeringen Skolinspektionen i uppdrag att, inom ramen för sitt kvalitetsgranskningsuppdrag, följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser. I utvärderingen ska myndigheten också analysera om och i så fall hur lärarnas administrativa arbete påverkas av garantin. Utvärderingen ska ha ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i december 2020 och slutredovisas senast den 16 december 2022.

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ska verka för att alla barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö. Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barnens utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för elever och för vuxenstuderande. Myndigheten har även i uppdrag att ge råd och stöd i specialpedagogiska frågor som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning till huvudmän

med ansvar för utbildning inom skolväsendet. Myndigheten erbjuder bl.a. kompetensutveckling till personal i skolor och förskolor (förordningen [2011:130] med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten).

När det särskilt gäller läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) har SPSM på förfrågan av specialpedagoger runt om i landet bl.a. tagit fram stödmaterialet Pedagogisk utredning av läs- och skrivsvårigheter (dyslexi). Stödmaterialet är resultatet av ett samarbete mellan SPSM, Stockholms universitet och Linnéuniversitetet samt ett nätverk av 60 specialpedagoger och speciallärare med fördjupning inom dyslexi. Materialet syftar till att ge stöd i arbetet med att utreda elevers läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) på ett likvärdigt sätt. Tanken är också att materialet ska vara ett stöd för att kvalitetssäkra de pedagogiska utredningarna. Utredningen är giltig för stöd i skolformerna grundskola, gymnasium, vuxenutbildning samt högskola och universitet.

Vidare lanserade SPSM under 2016 stödtjänsten Hitta läromedel, som syftar till att underlätta att hitta läromedel för elever i behov av stöd. Tjänsten innehåller både läromedel från svenska läromedelsföretag och läromedel från SPSM.

Urval av pågående och avslutade satsningar och uppdrag

Specialpedagogik för lärande

År 2015 gav regeringen Skolverket i uppdrag att ansvara för genomförandet av fortbildning i specialpedagogik för lärare i grundskolan, motsvarande utbildning vid särskilda ungdomshem och sameskolan (U2018/03106/S). Specialpedagogik för lärande är en kompetensutvecklingsinsats som ingår i programmet Elevhälsa och barns omsorg inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen. Sedan 2018 ansvarar Skolverket och SPSM tillsammans för satsningen Specialpedagogik för lärande. Syftet med fortbildningsinsatsen är att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt inom de berörda skolformerna. Innehållet i fortbildningen ska utgå från förskolläraernas och lärarnas behov och vara verksamhetsnära. Fortbildningen baseras på kollegialt lärande med professionellt stöd av handledare som är verksamma inom det specialpedagogiska området. Enligt regeringen har satsningen hittills omfattat ca 18 000 deltagare, 2 000 handledare och 570 huvudmän.

I budgetpropositionen för 2020 föreslog regeringen att medel skulle avsättas dels för att förlänga satsningen, dels för att fr.o.m. hösten 2021 utvidga satsningen till att även omfatta skolformerna förskola, förskoleklass, gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning. Uppdraget, som bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, ska genomföras så att fortbildningen kan pågå t.o.m. vårterminen 2023 (U2019/04371/S). Riksdagen beslutade i enlighet med propositionens förslag (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16, bet. 2019/20:UbU1, rskr. 2019/20:120).

Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven

En särskild utredare har fått i uppdrag att bl.a. kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag för att skapa bättre förutsättningar för elever att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (U 2017:07). Utredaren ska bl.a. kartlägga och analysera brister i stödarbetet, föreslå hur arbetet kan förbättras, analysera vilka insatser som kan vidtas för att stärka särskolan och hur elever bättre kan få stödinsatser kopplade till lärmiljö och gruppstillhörighet samt föreslå nödvändiga författningsändringar.

Skolinspektionens granskningar visar att det finns brister i skolornas arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Bristerna består vanligtvis i att elevernas stödbehov inte utreds eller att de inte får det stöd de behöver. För att möta elevers stödbehov kan en särskild undervisningsgrupp ibland vara det bästa alternativet. Utredaren ska därför även analysera vilka förändringar av bestämmelserna för särskild undervisningsgrupp som bör göras för att det ska bli lättare för elever att få stöd utanför den ordinarie undervisningsgruppen. I uppdraget ingår även att kartlägga och analysera i vilken utsträckning skolor använder särskild undervisningsgrupp som stödåtgärd och vilka överväganden de gör i fråga om elevers deltagande i sådana grupper.

Utredningen har fått förlängd utredningstid och ett tilläggsuppdrag som bl.a. omfattar en analys av bestämmelserna om tillgång till elevhälsa. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2021 (dir. 2017:88, 2018:33, 2018:58, 2019:38 och 2020:18).

Personalförstärkningar inom elevhälsan och specialpedagogik

Skolverket fick 2016 i uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och specialpedagogik (förordningen [2016:400] om statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning när det gäller sådana insatser). Bidraget ska gå till att anställa eller ge uppdrag åt skolläkare, skolsköterskor, skolkuratorer, skolpsykologer, speciallärare och lärare med specialpedagogisk kompetens. Sedan 2017 kan bidraget även sökas för att behålla det utökade antal tjänster en huvudman tidigare fått bidrag för, förutsatt att den uppnådda ökade personaltätheten bibehålls.

Lärarlyftet II

I budgetpropositionen för 2020 framförde regeringen att fortbildningsinsatsen Lärarlyftet II, som syftar till utökad behörighet för lärare som undervisar i ämnen de saknar behörighet för, ska förlängas och öppnas för att fler lärargrupper ska få möjlighet att delta. Inom ramen för insatsen lämnas ett högre bidragsbelopp till de huvudmän som har deltagande lärare i speciallärarutbildning. Sedan 2016 täcker statsbidraget även delar av deltagarens lönekostnad under utbildningstiden (prop. 2018/19:1 utg.omr. 16 s. 70).

Läroarbilden

För att skolan ska bli bättre på att stötta elever med neuropsykiatriska svårigheter införde regeringen 2017 nya examensmål för specialläro- och specialpedagogexamen. Ändringarna trädde i kraft den 3 juli 2018.

I budgetpropositionen för 2020 angav regeringen att kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska vara en obligatorisk del av läroarbilden (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 170). För att bättre kunna möta behoven hos barn och elever med neuropsykiatriska svårigheter har regeringen i promemorian Ökad kompetens om neuropsykiatriska svårigheter och sex och samlevnad i läroarbilden (U2020/00176/UH) föreslagit förändrade krav i förskolläro-, grundläro-, ämneläro- och yrkesläroexamen. Syftet med de föreslagna ändringarna är att säkerställa studenternas kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter. Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2021 och ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som bedrivs och examina som utfärdas efter utgången av juni 2021. Promemorian har remitterats och svaren ska lämnas in till Utbildningsdepartementet senast den 22 april 2020.

Skriftlig fråga

I svaret på en skriftlig fråga om dyslexi och nationella prov (fr. 2019/20:753) framförde statsrådet Anna Ekström att skollagen är tydlig med att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Det kan innebära stödinsatser i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare anförde statsrådet bl.a. följande:

En elevs behov av stödinsatser kan visa sig i undervisningen genom exempelvis användning av ett nationellt kartläggningmaterial, ett nationellt bedömningsstöd eller genom resultatet på ett nationellt prov. Det är därför viktigt att eleverna får genomföra de nationella proven på ett sätt som gör att de kan visa hur deras kunskaper och förmågor förhåller sig till kunskapskraven.

För vissa elever behöver proven anpassas i samband med genomförandet, t.ex. genom förlängd provtid eller att provet delas upp på flera tillfällen. Det är Statens skolverk som på regeringens uppdrag ansvarar för de nationella proven. Skolverket framhåller i sin information att sådana anpassningar måste utgå från varje elevs förutsättningar och att det därför inte går att generellt slå fast vilka anpassningar som ska göras i olika fall. Som stöd ger Skolverket exempel på olika anpassningar i läroarbiten till respektive prov. Skolverket framhåller dock vikten av att skolan genomför anpassningar så att provet fortfarande prövar de kunskaper och förmågor som respektive delprov avser att pröva. Om det finns särskilda skäl kan rektorn vidare fatta beslut om att en elev inte behöver genomföra ett nationellt prov eller ett delprov.

Statsrådet uppgav även att regeringen har gett Skolverket i uppdrag att digitalisera de nationella proven (U2017/03739/GV). I uppdraget ingår även att så långt som möjligt sträva efter att säkerställa de nationella provens tillgänglighet och användbarhet för alla elever, inklusive elever med funktionsnedsättning, för att inte begränsa elevens möjlighet att visa sina kunskaper i provsituationen.

Särskilt om punktskrift och teckenspråk

Gällande rätt

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26) utgör en utgångspunkt för den svenska funktionshinderspolitiken. Artikel 24 i konventionen handlar om utbildning. Där definieras punktskrift och teckenspråk bland flera medier för kommunikation. Vidare framgår det att för att uppnå ett likvärdigt deltagande i utbildning ska undervisning i punktskrift och teckenspråk erbjudas. Denna rättighet ska säkerställas genom att undervisningen ges av lärare som är kunniga i punktskrift och teckenspråk.

I skollagen finns övergripande bestämmelser för en likvärdig utbildning i hela landet (1 kap. 9 §). Det är huvudmannen som ansvarar för att all utbildning genomförs i enlighet med skollagens bestämmelser (2 kap. 8 §). Alla barn och elever ska ges ledning och stimulans för att utifrån sina förutsättningar och behov kunna utvecklas optimalt enligt utbildningsmålen (1 kap. 4 §). Vidare ska skolans rektor leda och samordna det pedagogiska arbetet på skolenheten. Det är även rektorns ansvar att fördela resurser efter elevernas olika behov (2 kap. 9 och 10 §§). Vidare framgår av skollagen att alla elever utan kostnad ska ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning (9 kap. 8 §, 10 kap. 10 §, 11 kap. 13 §, 12 kap. 10 §, 13 kap.10 §, 15 kap.17 § och 18 kap. 17 §). Av förarbetena till skollagen framgår att det med lärverktyg avses sådan utrustning och materiel, förutom böcker, som eleverna behöver för att kunna nå målen för utbildningen. Sådana lärverktyg kan även avse alternativa verktyg för lärandet, t.ex. talsyntes (prop. 2009/10:165 s. 374).

Diskrimineringslagen (2008:567) har som syfte att främja lika möjligheter och rättigheter. Enligt 1 kap. 4 § diskrimineringslagen är bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning grund för diskriminering.

Punktskrift

Elever med blindhet och med punktskrift som läsmedium får sin undervisning i skola i hemkommunen. I regleringsbrevet för 2014 fick SPSM i uppdrag att utarbeta ett stödmaterial för huvudmän och skolor för att elever med blindhet som använder punktskrift som läsmedium ska ges möjlighet att höja sina kunskapsresultat. SPSM beslutade därför att utarbeta allmänna råd för att ge vägledning till skolhuvudmän och rektorer om lagar, andra bestämmelser och arbetssätt. De allmänna råden är rekommendationer och bör följas om inte

skolan uppfyller kraven i bestämmelserna på annat sätt (2014, reviderade 2016). Råden grundar sig i skollagen och gäller för förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Teckenspråk i grund- och gymnasieskolan

Teckenspråk ingår som ämne i specialskolan (12 kap. 4 § skollagen). Barn som har funktionshinder eller på grund av andra särskilda skäl inte kan gå i grundskola eller grundsärskola (7 kap. 6 § skollagen) studerar således teckenspråk inom ramen för den ordinarie undervisningen. Sedan den 1 juli 2015 är det även möjligt att få undervisning i teckenspråk genom fjärrundervisning, se 5 a kap. 1–3 §§ skolförordningen (2011:185).

I skollagen anges i 10 kap. 4 § att det ska finnas språkval samt elevens val. Ytterligare regler om språkval och elevens val i grundskolan finns i 9 kap. 5–8 §§ skolförordningen (2011:185). Där framgår bl.a. att huvudmannen som språkval ska erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska och även sträva efter att därutöver erbjuda andra språk som språkval, bl.a. teckenspråk.

Huvudmannen är dock inte skyldig att anordna undervisning i ett sådant språk om färre än fem elever väljer språket, om inte modersmålet är ett nationellt minoritetsspråk. Huvudmannen ska vidare erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Som elevens val får ett språk som eleven inte tidigare har fått undervisning i (nybörjarspråk) erbjudas. Huvudmannen är inte skyldig att anordna undervisning i ett nybörjarspråk som erbjudits som elevens val om färre än fem elever väljer språket.

Vidare omfattas teckenspråk av bestämmelsen om modersmål i 10 kap. 7 § skollagen. Enligt denna bestämmelse ska en elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om

1. språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet, och
2. eleven har grundläggande kunskaper i språket.

Är dessa krav uppfyllda kan teckenspråk erbjudas som modersmålsundervisning.

I gymnasieskolan kan eleverna läsa kurser i moderna språk. Sedan 2014 har gymnasieelever möjlighet att välja undervisning i teckenspråk för hörande i stället för moderna språk (4 kap. 9–10 a §§ gymnasieförordningen [2010:2039]).

Teckenspråksutbildningar för anhöriga

Teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF) är en kostnadsfri utbildning som vänder sig till föräldrar och andra vårdnadshavare. Utbildningen är uppdelad i tre utbildningsnivåer – bas-, fortsättnings- och fördjupningsnivå – och har en ramkursplan som har utarbetats av Skolverket.

Introduktionsutbildning i teckenspråk för föräldrar anordnas även av regionerna. Därutöver erbjuder vissa folkhögskolor intensivkurser i teckenspråk, och en del studieförbund erbjuder studiecirklar i teckenspråk.

Eftergymnasiala utbildningar i teckenspråk erbjuds även inom den högre utbildningen.

Elever som har syskon eller föräldrar som är döva eller har en hörselnedsättning kan få undervisning i teckenspråk en vecka per termin fr.o.m. vårterminen i första klass. Teckenspråksundervisningen erbjuds även som fjärrundervisning. Utbildningen erbjuds på Birgittaskolan i Örebro, Kristinaskolan i Härnösand, Manillaskolan i Stockholm, Vänerskolan i Vänersborg och på Östervångsskolan i Lund. Som grund för utbildningen har SPSM fastställt dels en ramkursplan i teckenspråk som modersmål – för hörande barn till döva och hörselskadade föräldrar (CODA), dels en ramkursplan i teckenspråk för syskon till döva och hörselskadade barn (SPSM:s webbplats 2020-02-06).

Bestämmelser om Rg-bidrag till elever i utbildning för döva eller hörselskadade finns i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Bestämmelser om bidrag till anordnare av och deltagare i TUFF-utbildning finns i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar.

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkanden om elever med särskilda behov vill utskottet påminna om att skollagen anger att alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

När det gäller ett motionsyrkande om ökade befogenheter för lärare att besluta om anpassningar vill utskottet påminna om den garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och grundskolans lågstadium som gäller sedan den 1 juli 2019. Garantin innebär bl.a. att den ansvariga läraren ska avgöra om det utifrån ett nationellt kartläggningsmaterial eller bedömningsstöd eller ett nationellt prov kan befaras att en elev inte kommer att nå kunskapskraven och att det finns behov av åtgärder i form av exempelvis extra anpassningar eller särskilt stöd. Utifrån ett tillkännagivande som utskottet 2018 riktade till regeringen har Skolinspektionen för närvarande i uppdrag att följa upp garantin för tidiga stödinsatser. Utskottet anser att redovisningen av uppdraget bör inväntas och att det därför inte finns anledning att vidta åtgärder med anledning av yrkandet. Därmed avstyrks motion 2019/20:2828 (M) yrkande 1.

SPSM har utarbetat ett stödmaterial för skolor att använda vid utredning av elevers läs- och skrivsvårigheter samt en stödtjänst för att hitta läromedel för elever som är i behov av stöd. Därutöver ska den pågående utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven (U 2017:07) bl.a. kartlägga och analysera vilka insatser som kan vidtas så att elever kan få bättre stödinsatser. Utredaren ska även lämna förslag som syftar till att göra det lättare för elever att få stöd i särskild undervisningsgrupp. Regeringen har även framfört att kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska införas som en

obligatorisk del av lärarutbildningen. Utskottet ställer sig mycket positivt till det pågående arbetet.

När det sedan gäller teckenspråksutbildning vill utskottet hänvisa till den möjlighet som finns för elever som har syskon med hörselnedsättning att under en vecka per termin få undervisning i teckenspråk, antingen som fjärrundervisning eller på någon av SPSM:s skolor.

Utskottet kan mot bakgrund av det som anförts ovan inte se något behov av att vidta några åtgärder och avstyrker därmed motionerna 2019/20:312 (SD), 2019/20:1389 (S) yrkande 1, 2019/20:1412 (S), 2019/20:1927 (L) och 2019/20:3320 (KD) yrkande 6.

Särskilt begåvade elever

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stärkt utbildning för särskilt begåvade elever och om försöksverksamheten med spetsutbildning. Jämför reservation 15 (SD) och 16 (M, SD).

Motionerna

Stärkt utbildning för särskilt begåvade elever

I kommittémotion 2019/20:621 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 anför motionärerna att skolsystemet behöver slå vakt om de särskilt begåvade eleverna och erbjuda dem avancerad och högkvalitativ utbildning för att kunna attrahera dem att fortsätta studera, forska och arbeta i Sverige.

Spetsutbildningar

I kommittémotion 2019/20:3086 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 5 föreslås att försöksverksamheten med spetsutbildning ska permanentas och byggas ut så att högpresterande och särskilt begåvade gymnasieelever kan läsa högskolekurser. Vidare framför motionärerna att alla kommuner ska ha handlingsplaner som säkerställer att dessa elever ges förutsättningar att utvecklas vidare.

Även i kommittémotion 2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13 lämnas förslag om att permanenta försöksverksamheten med spetsutbildning. Spetsutbildningarna möjliggör för särskilt begåvade grundskoleelever att läsa kurser på en högre utbildningsnivå, anför motionärerna.

I kommittémotion 2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 12 framförs vidare att det är viktigt att särskilt begåvade elever får rätt stöd, exempelvis genom att delta i spetsutbildning och arbeta i snabbare takt. Enligt motionärerna bör det även göras en översyn av skollagen för att undersöka hur stödet till särskilt begåvade elever kan garanteras och stärkas samt säkerställa

att alla skolor får särskild information om hur dessa elever kan upptäckas och stöttas.

Gällande rätt

Enligt 1 kap. 4 § skollagen ska skolan i utbildningen ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Enligt 3 kap. 2 § skollagen ska alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av samma paragraf framgår även att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Pågående arbete

Spetsutbildning

Sedan höstterminen 2012 pågår en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i årskurs 7–9. Syftet är att ge eleverna möjlighet till fördjupning och breddning i ett eller flera ämnen och att stimulera de elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger. Detta är ett sätt att fånga upp och erbjuda dessa elever en individanpassad undervisning och uppmuntra dem att nå längre i sin kunskapsutveckling. Inom spetsutbildningarna kan eleverna läsa gymnasiekurser och få betyg i det ämne eller de ämnen som spetsutbildningen är inriktad mot. I övrigt följer eleverna den ordinarie undervisningen i skolan. Försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan utvärderas i en rapport som Skolverket vartannat år lämnar in senast vid utgången av april. Försöksverksamheten pågår t.o.m. läsåret 2024 (förordningen [2011:355] om försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser).

Det finns även en försöksverksamhet med gymnasial spetsutbildning som ska ge elever möjlighet att fördjupa och bredda sina kunskaper inom humaniora, matematik, naturvetenskap, samhällsvetenskap, ekonomi eller teknikvetenskap. Spetsutbildningarna inom försöksverksamheten är riksrekryterande. Försöksverksamheten startade 2009 och har förlängts till 2024 (förordningen [2008:793] om försöksverksamhet med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning).

Skolverket

Skolverket hade under 2014 i uppdrag att stimulera och stödja grund- och gymnasieskolors arbete med särskilt begåvade elever genom att utarbeta ett

särskilt stödmaterial (U2014/5038/S). I maj 2015 gav Skolverket ut ett stödmaterial för lärare som handlar om arbetet med särskilt begåvade elever. Materialet utgörs dels av information om hur man kan uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna, dels av ett ämnesdidaktiskt stöd för undervisning i olika ämnen.

Elever som snabbare når kunskapsmålen

I budgetpropositionen för 2020 framförde regeringen att elever som har lätt att nå kunskapskraven i ett eller flera ämnen behöver ges reella möjligheter till acceleration och utmaningar i sina studier. Dessa elever kan t.ex. behöva gå snabbare fram i ett eller flera ämnen och läsa dessa ämnen eller kurser på nästa nivå i utbildningssystemet.

Utifrån bl.a. redovisningar från Skolinspektionen och Skolverket bedömer regeringen att skolan behöver bli bättre på att möta elever som är i behov av utmaningar och stimulans, t.ex. särskilt begåvade elever. Spetsutbildningar i någon form är ett alternativ, men elevers möjligheter till acceleration och berikning behöver också finnas inom ramen för ordinarie utbildning. Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande (3 kap. 3 § skollagen). För att högpresterande och särskilt begåvade elever ska få bättre möjligheter att nå längre i sitt lärande gav regeringen i juni 2019 Skolverket i uppdrag (regleringsbrev 2019-06-27) att föreslå hur skolors arbete kan stärkas och stödjas på detta område. En del i uppdraget var även att föreslå hur försöksverksamheten med spetsutbildningar i grund- och gymnasieskolan kan ersättas av permanenta spetsutbildningar.

Uppdraget redovisades den 7 april 2020. När det gäller spetsutbildningarna föreslog Skolverket bl.a. att dessa ska göras permanenta. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vidare ska elever som lätt når kunskapskraven ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Som framgår ovan har regeringen framfört att elever som lätt når kunskapskraven i ett eller flera ämnen behöver ges möjlighet till utmaningar och stimulans i sina studier. Detta kan ske dels inom ramen för ordinarie utbildning, dels på de skolor som erbjuder spetsutbildningar.

Utskottet vill påminna om Skolverkets stödmaterial som avser särskilt begåvade elever. Utskottet kan även konstatera att Skolverket har haft i uppdrag att föreslå hur skolors arbete kan stärkas och stödjas på detta område. Skolverket har även lämnat förslag om hur försöksverksamheten med spetsutbildningar i grund- och gymnasieskolan kan ersättas av permanenta spetsutbildningar. Förslagen har överlämnats till regeringen. Utskottet anser att det inte finns skäl att föregå regeringens beredning och avstyrker därmed

motion 2019/20:621 (SD) yrkande 13 om stärkt utbildning för särskilt begåvade elever och motionerna 2019/20:3086 (M) yrkande 5 och 2019/20:3089 (M) yrkandena 12 och 13 om spetsutbildningar.

Elevers frånvaro

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolpliktens fullgörande, om stöd för frånvarande elever och om nationell frånvarostatistik.

Jämför reservation 17 (KD).

Motionerna

I motion 2019/20:870 av Beatrice Ask (M) föreslås att en utredning ska se över hur huvudmän och kommuner säkerställer att alla skolpliktiga barn får sin skolgång ordnad. För att säkerställa att alla kommuner och skolor har rutiner för att säkerställa skolpliktens fullgörande behövs en aktuell och bredare granskning för att bedöma problemets omfattning, menar motionären.

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 64 anför motionärerna att det bör tas fram ett stöd till skolorna om hur man på bästa sätt kan lägga upp ett stöd för s.k. hemmasittare. Motionärerna framhåller att samhället har ett ansvar för att även dessa elever får möjlighet att utvecklas efter sin potential.

I yrkande 65 anförts att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att ta fram nationell frånvarostatistik. En kartläggning av hur många elever som inte deltar i undervisningen är en viktig del i arbetet med att ta fram metodstöd för att förebygga problematisk skolfrånvaro och för att förmå eleverna att komma tillbaka till skolan, menar motionärerna.

Gällande rätt

I 7 kap. skollagen (2010:800) finns det bestämmelser om skolplikt och rätt till utbildning. En elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli (7 kap. 17 § första stycket). Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag (7 kap. 17 § fjärde stycket).

Om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt

3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen (7 kap. 19 a §).

Enligt 7 kap. 20–22 §§ skollagen är det den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn som ska se till att barnet fullgör sin skolplikt. Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess förskoleklass, grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning. Kommunen, huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan har även till ansvar att se till att eleverna i dess grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en skolenhet med en annan huvudman än hemkommunen eller det hos en sådan huvudman har inletts en utredning om elevens frånvaro ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

Enligt 7 kap. 23 § skollagen får hemkommunen förelägga en elevs vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske. För en elev i specialskolan eller sameskolan eller förskoleklassen vid en skolenhet med specialskola eller sameskola är det i stället huvudmannen för respektive skolform som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. Ett föreläggande får förenas med vite.

Även för elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finns bestämmelser om krav på att delta i utbildningen om det inte finns giltiga skäl att utebli. Om en elev i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag. Vid upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. (15 kap. 16 § och 18 kap. 16 § skollagen).

Bakgrund och pågående arbete

Allmänna råd för arbetet med att främja närvaro

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:34) för arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan gäller för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Materialet är indelat i tre områden: att främja närvaro, att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro samt hur den ogiltiga frånvaron dokumenteras i betygsdokumenten.

Skolverket upplyser om att delar av innehållet i publikationen kan vara inaktuella på grund av införda ändringar i skollagen efter 2012. Bland annat

infördes 2018 ändringar i 7 kap. skollagen vad gäller skolplikt och rätt till utbildning samt skolans, huvudmannens och hemkommunens ansvar för att uppmärksamma och utreda frånvaro och att vidta åtgärder. Enligt Skolverket ser myndigheten nu över sitt stöd i arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.

Skolinspektionens kartläggning om ogiltig frånvaro

Problemet med ogiltig frånvaro har uppmärksammats under lång tid. Den senaste nationella kartläggningen av ogiltig frånvaro genomfördes av Skolinspektionen och publicerades 2016 (Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor, Skolinspektionen 2016). Enligt rapporten var det hösten 2015 nästan 1 700 elever som rapporterades ha ogiltig sammanhängande frånvaro i en månad eller mer, vilket motsvarar 1,7 av 1 000 elever. Vidare visade resultaten att drygt 18 000 elever rapporterades ha ogiltig upprepad ströfrånvaro. Med upprepad ströfrånvaro avses ogiltig frånvaro från enstaka lektioner eller dagar motsvarande ca 5–20 procent frånvaro som pågått under minst två månader. Resultaten visar även att den ogiltiga frånvaron var mest utbredd i årskurserna 7–9. Upprepad ströfrånvaro var något vanligare bland pojkar än flickor och i årskurs 7–9 mer vanligt förekommande i kommunala skolor än i fristående skolor. I rapporten visade även enkätsvar från rektorer att två tredjedelar av de som besvarat enkäten uppmärksammat oroande giltig frånvaro på skolan. Omfattande, men formellt giltig, frånvaro kan eventuellt dölja samma typ av problematik som ligger bakom den ogiltiga frånvaron.

Uppdrag till Skolverket

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2016 i uppdrag av regeringen att genomföra verksamhetsnära insatser för huvudmän och gymnasieskolor för att förebygga avhopp från gymnasieskolan. Uppdraget är ett led i de åtgärder som regeringen föreslog i Vågar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar (U2015/05478/UF). Uppdraget pågick mellan 2016 och 2018 och slutredovisades i februari 2019 (dnr 7.2.1–2016:32). Totalt deltog 47 skolor i Skolverkets insatser. Skolverkets slutredovisning av uppdraget visar att majoriteten av skolorna var nöjda med insatsen och uppgav att den gett verktyg och ökad kunskap för att minska antalet avhopp. Den åtgärd som ansågs vara mest effektiv för att minska avhoppet från gymnasieskolan var att bygga relationer med eleverna, relationer som fungerar även om eleven är frånvarande. Därutöver uppgav många rektorer att det är viktigt med tydliga rutiner för frånvaro och att insatserna sätts in snabbt. Flera rektorer framförde att de behöver mer resurser för att kunna utveckla det förebyggande arbetet; både mer personal generellt och personal med specialkompetenser efterfrågas.

Regeringen gav i mars 2017 Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag (U2017/01236/GV) att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som ska syfta till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade

insatser. Uppdraget har utökats till att även rikta särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget, som delvis bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, har förlängts och ska redovisas till Regeringskansliet senast den 16 juni 2023.

Nationell statistik om frånvaro

I betänkandet Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera (SOU 2016:94) lämnades förslag som bl.a. syftar till att skolorna ska uppmärksamma och agera på elevers frånvaro på ett tidigare stadium än vad som sker i dag och att eleverna ska få den hjälp de behöver för att deras rätt till utbildning ska tillgodoses. I betänkandet gjorde utredningen även bedömningen att regeringen borde ge Skolverket i uppdrag att samla in och redovisa nationell statistik om frånvaro. Denna bedömning är föremål för fortsatta överväganden inom Regeringskansliet (ip. 2018/19:47).

Av Skolverkets remissvar (dnr 2017:274) framgår bl.a. att myndigheten inte anser att nationell statistik skulle vara ett verkningsfullt instrument för att minska frånvaron. Skolverket framförde bl.a. att det inte finns något tydligt syfte med nationell frånvarostatistik eftersom det är den enskilda elevens situation som måste hanteras för att vända frånvaro till närvaro. Däremot är det viktigt att skolor och huvudmän följer upp frånvaro på lokal nivå i sitt löpande kvalitetsarbete. Av detta skäl, och för att inte öka skolornas administrativa börda med ytterligare obligatoriska årliga statistikinsamlingar, förordade Skolverket i stället att med viss regelbundenhet göra särskilda kartläggningar av elevers frånvaro och av huvudmäns och skolors förebyggande arbete och frånvarouppföljning.

Mot denna bakgrund har Skolverket initierat ett arbete för att kartlägga elevfrånvaro och skolors arbete kopplat till frånvaro (Uppdrag om kartläggning av frånvaro, dnr 5.1.3 – 2019:1103). Myndigheten ska genom en kartläggning ta fram en deskriptiv nationell bild av elevfrånvarons omfattning och belysa skolors arbete med att förebygga elevfrånvaro med särskilt fokus på elevhälsans arbete. Mot bakgrund av huvudmannens ansvar enligt skollagen kommer studien även att innefatta huvudmännens övergripande ansvarstagande i styrkedjan kopplat till skolors arbete med frånvaro. De skolformer som kommer att ingå i studien är grund-, grundsär-, special- och sameskolan samt gymnasie- och gymnasiesärskolan. Det finns enligt myndigheten i dag inget fastställt datum för när uppdraget kommer att redovisas (Skolverket, analysenheten, 2020-03-25).

Utskottets ställningstagande

År 2018 infördes ändringar i 7 kap. skollagen vad gäller skolans, huvudmannens och hemkommunens ansvar för att uppmärksamma och utreda frånvaro och att vidta åtgärder. Utskottet kan konstatera att huvudmannen nu

har ett tydligt ansvar enligt skollagen för att se till att barn och elever deltar i undervisningen och fullgör sin skolplikt. Enligt skollagen är rektorn, om en elev har upprepad eller längre frånvaro i de obligatoriska skolformerna, skyldig att se till att frånvaron skyndsamt utreds. Rektorn ska även se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. Vidare ska hemkommunen alltid informeras när en utredning om frånvaro inleds och vid behov samordna arbetet kring elever med upprepad eller längre frånvaro.

Utskottet ser positivt på att Skolverket nu ser över sina allmänna råd för arbetet med att främja närvaro och uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan. Utskottet vill också påminna om att frågan om att samla in och redovisa nationell statistik om frånvaro fortsatt är föremål för överväganden inom Regeringskansliet. Utskottet vill även lyfta fram det arbete som pågår inom Skolverket som syftar till att kartlägga elevfrånvaro och skolors arbete kopplat till frånvaro. Mot bakgrund av det som anförts ovan föreslår utskottet att motionerna 2019/20:870 (M) och 2019/20:3188 (KD) yrkandena 64 och 65 avslås.

Nyanlända elever

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om språkin introduktionsprogrammet, om rätten till studiehandledning på modersmål och om förlängd skolplikt för nyanlända.

Jämför reservation 18 (C), 19 (V) och 20 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 42 föreslår motionärerna att språkin introduktionsprogrammet främst ska rikta sig till de elever som nyligen kommit till Sverige. Syftet är att effektivisera språkinläringen på språkin introduktionsprogrammet så att de nyanlända eleverna snabbt lär sig språket och därigenom kan tillgodogöra sig undervisningen.

I partimotion 2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 föreslås att regeringen återkommer med förtydliganden om kommunernas skyldighet att erbjuda skolgång i enlighet med barnkonventionen. Motionärerna menar att Sverige bryter mot sina internationella åtaganden när inte alla barn, inklusive barn som är utsatta EU-medborgare eller papperslösa, erbjuds skolgång i Sverige.

I kommittémotion 2019/20:220 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 17 framförs att regeringen bör utreda möjligheten att utöka rätten till studiehandledning på modersmål och att få undervisning på det egna modersmålet. Det är viktigt att nyanlända lär sig svenska, men den starka

fokuseringen på det svenska språket riskerar att hämma det övriga lärandet, anför motionärerna.

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 23 efterfrågas en utredning om möjligheten till förlängd skolplikt för nyanlända. Enligt motionärerna har nyanlända elever rätt till kunskap och goda förutsättningar att gå ut skolan med godkända betyg och att komma vidare i utbildningssystem eller arbetsliv.

Gällande rätt

Bestämmelser om skolplikt m.m.

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Med bosatt i Sverige avses enligt 7 kap. 2 § och 29 kap. 2 § första stycket skollagen den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Skolplikten motsvaras av en rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola (2 kap. 18 § regeringsformen och 7 kap. 2 § första stycket och 3 § skollagen). De utbildningar som avses med allmän skola är grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Hemkommunen har ansvar för att skolpliktiga barn får föreskriven utbildning och fullgör sin skolgång. Detta gäller oavsett var eleven går i skolan. Ansvaret innebär att hemkommunen måste hålla sig informerad om skolgång och frånvaro (7 kap. 21 och 22 §§ skollagen).

Utöver skolpliktiga elever har även vissa andra kategorier av elever rätt till utbildning. Det gäller elever som inte är folkbokförda i Sverige men som vid tillämpningen av skollagen ska anses bosatta här (29 kap. 2 § andra stycket skollagen). Detta gäller den som är asylsökande i enlighet med vissa bestämmelser i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., barn som inte omfattas av nämnda lag, som saknar uppehållstillstånd och som inte vistas på en förläggning, om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd (29 kap. 2 § andra stycket 1 skollagen jämförd med 1 a § lagen om mottagande av asylsökande m.fl.) och den som vistas här med stöd av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716). Som bosatt i landet anses också den som har rätt till utbildning enligt skollagen till följd av EU-rätten m.m., den som är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat m.m. och den som vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning. Den kommun där en asylsökande elev stadigvarande vistas är att anse som hemkommun (29 kap. 6 § skollagen). Det innebär att det är den kommunen som har skyldighet att erbjuda utbildning enligt skollagen.

Eleven ska erbjudas utbildning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan så snart det är lämpligt med hänsyn till elevens personliga förhållanden, dock senast en månad efter ankomsten (4 kap. 1 a § skolförordningen och 12 kap. 14 § gymnasieförordningen). Vad som avses med ”ankomsten” är inte närmare reglerat, men i Skolverkets allmänna råd anges att det utifrån barnets bästa är lämpligt att räkna från när barnet eller ungdomen har ankommit till landet (Skolverket,

Allmänna råd med kommentarer – Utbildning för nyanlända elever [SKOLFS 2016:2]).

Bestämmelser om nyanlända, förberedelseklass och introduktionsprogram

Den 1 januari 2016 infördes nya bestämmelser i 3 kap. skollagen (12 a–f §§) om mottagande av och skolgång för nyanlända elever (prop. 2014/15:45, bet. 2014/15:UbU6, rskr. 2014/15:177). Genom ändringarna fördes en definition av nyanländ in i skollagen (3 kap. 12 a §). Med nyanländ ska enligt skollagen avses den som har varit bosatt utomlands och som numera är bosatt här i landet eller ska anses bosatt här och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Det fördes även in en reglering om förberedelseklasser i skollagen. Enligt 3 kap. 12 f § skollagen ska rektorn få besluta att en nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen delvis får undervisas i förberedelseklass. Även en annan elev som har varit bosatt utomlands och vars kunskaper har bedömts ska under motsvarande förutsättningar få undervisas delvis i förberedelseklass. Undervisningen i förberedelseklass ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i ämnet och ska inte pågå längre än två år.

Vidare framgår av 3 kap. 12 i § att en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan och vars kunskaper har bedömts ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövligt. Studiehandledningen ska syfta till att ge eleven förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och får ges på elevens starkaste skolspråk, om det är ett annat än modersmålet.

I proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla föreslogs bl.a. att strukturen och kvaliteten på introduktionsprogrammen i gymnasieskolan ska förbättras. Sedan den 1 juli 2018 ska utbildningsplanen innehålla uppgifter om utbildningens syfte, huvudsakliga innehåll och längd. Eleverna ska ha rätt till en garanterad minsta undervisningstid, och nyanlända elevers kunskaper ska bedömas vid mottagandet till språkintröduktion. Rätten att fullfölja utbildningen ska knytas till elevens individuella studieplan. Riksdagen ställde sig bakom lagförslagen i aktuella delar (bet. 2017/18:UbU23, rskr. 2017/18:309).

Bakgrund

Allmänna råd om utbildning för nyanlända elever

Skolverket har tagit fram allmänna råd om utbildning för nyanlända elever (SKOLFS 2016:2). De allmänna råden ger vägledning om hur hemkommuner,

huvudmän, rektorer, lärare och övrig skolpersonal kan eller bör arbeta med mottagandet av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att leva upp till författningarnas krav. Skolverket har med anledning av de nya bestämmelserna även tagit fram material som stöd till skolors kartläggning av nyanlända elevers kunskaper. Materialet är avsett att användas för elever i de obligatoriska skolformerna men kan även användas i gymnasieskolans språkintröduktion.

Nyanlända elevers övergång från språkintröduktion

De flesta nyanlända elever i gymnasieskolan påbörjar sina studier inom intröduktionsprogrammet språkintröduktion. Språkintröduktionsprogrammet syftar till att ge nyanlända elever en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilket möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning. Elever som går på intröduktionsprogrammen är en mycket heterogen grupp med olika behov, mål och förutsättningar. Mer än hälften av dessa elever är ungdomar som nyligen anlänt till Sverige, och en stor andel går språkintröduktion. Övergången till nationella program och annan utbildning är låg (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 93 och 103).

Skolverkets uppföljningar visar att alltför många elever som har ett eller flera intröduktionsprogram som enda utbildning i gymnasieskolan varken arbetar eller studerar ett år efter att de har avslutat sin utbildning. Efter regeringens förslag har förtydliganden av huvudmannens ansvar för styrning och planering av utbildningen på intröduktionsprogrammen införts (prop. 2017/18:183).

Utredningen om modersmål och studiehandledning på modersmål

I maj 2018 tillsatte regeringen en särskild utredare för att dels kartlägga tillgången till, organisationen av samt deltagandet i modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål i grundskolan och motsvarande skolformer och analysera vilka faktorer som eventuellt påverkar detta, dels analysera och bedöma om och hur studier i ämnet modersmål respektive studiehandledning på modersmål förbättrar elevernas studieresultat, bl.a. elevernas behörighet till gymnasieskolans nationella program. Utredaren skulle även vid behov lämna förslag på åtgärder och författningsförslag (U 2018:04, dir. 2018:38 och 2018:103). Utredaren överlämnade i april 2019 betänkandet För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål till regeringen (SOU 2019:18). I betänkandet föreslogs bl.a. en förstärkt rätt till studiehandledning på modersmålet för nyanlända elever som tas emot inom skolväsendet i grundskolan och motsvarande skolformer samt att Skolverket ska få i uppdrag att samordna och driva utvecklingen av studiehandledning på modersmålet. Utredningen har remitterats (U2019/01794/S) och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Förlängd skolplikt för nyanlända

Den 4 mars 2020 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag (dir. 2020:21) att föreslå hur elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolans nationella program ska ges bättre förutsättningar. Utredaren ska även föreslå hur nyanlända elever i högstadiet och i gymnasieskolans introduktionsprogram ska få mer tid för undervisning. Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till vilka skolformer och årskurser som bör omfattas av en läxhjälpagaranti
- ta ställning till om målgruppen för stödinsatserna prioriterad timplan och anpassad timplan bör utvidgas
- föreslå hur en skyldighet att delta i lovskola ska utformas och ta ställning till vilka elever den ska gälla
- analysera och föreslå hur skolplikten kan förlängas för nyanlända elever som inte är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan
- analysera och föreslå hur nyanlända elever i högstadiet och i gymnasieskolans introduktionsprogram som omfattas av förslaget om förlängd skolplikt ska ges kortare sommarlov och därmed mer tid till undervisning
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 12 april 2021.

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att asylsökande barn och ungdomar så snabbt som möjligt får tillgång till utbildning. Nyanlända elever är en heterogen grupp med olika kunskaper och erfarenheter, och det är därför viktigt att anpassa undervisningen efter nyanlända elevers behov och förutsättningar.

Utskottet vill inledningsvis påminna om att de förslag som presenterades i betänkandet För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering – modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål (SOU 2019:18) för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Vidare har regeringen nyligen tillsatt en särskild utredare som ska se över de åtgärder inom den sakpolitiska överenskommelsen från januari 2019 som bl.a. avser nyanlända elever (dir. 2020:21). Här kan bl.a. nämnas läxhjälpagaranti och prioriterad timplan för barn som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolan, förlängd skolplikt för ungdomar som kommer sent till Sverige och kortare sommarlov.

Vidare kan utskottet konstatera att språkintruktionsprogrammet syftar till att ge nyanlända elever en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilket möjliggör vidare studier inom gymnasieskolan eller i annan utbildning. Så sent som 2018 infördes även ändringar när det gäller introduktionsprogrammets struktur och kvalitet. Utskottet vill i övrigt hänvisa till pågående arbete, nyligen vidtagna lagstiftningsåtgärder och satsningar samt till att nuvarande lagstiftning får anses väl avvägd. Utskottet avstyrker därmed

motionerna 2019/20:220 (V) yrkande 17, 2019/20:2578 (V) yrkande 5, 2019/20:3188 (KD) yrkande 23 och 2019/20:3254 (C) yrkande 42.

Elevers hälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om en förstärkt elevhälsa och om psykisk ohälsa bland elever.

Jämför reservation 21 (M), 22 (C), 23 (KD), 24 (M), 25 (SD) och 26 (C).

Motionerna

Elevhälsan

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12 föreslås ändringar i skollagen som syftar till att införa ett förstärkt fokus på psykisk hälsa vid hälsobesök och till att ställa tydliga krav på att elevhälsans personal ska finnas tillgänglig i tillräcklig utsträckning.

I motion 2019/20:1950 av Ulrika Jörgensen (M) föreslås att elevhälsan i de tre hälsosamtal som ska göras under grundskoletiden även bör inkludera en rutinfråga om sexuella övergrepp.

I partimotion 2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8 föreslås att elevhälsa ska införas som ämne på rektorsprogrammet. Syftet är enligt motionärerna att säkerställa att samtliga utbildade rektorer ser kopplingen mellan skolmiljön och elevernas psykiska och fysiska hälsa. Ett motsvarande förslag framförs i kommittémotion 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 9.

Vidare lyfts i partimotion 2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 9 behovet av att uppvärdera elevhälsan. Enligt motionärerna bör man se över möjligheten att bygga ut elevhälsan med fler kompetenser samt i lagstiftningen förtydliga rektorernas ansvar för elevhälsan. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 10.

I partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36 lämnas förslag om en förstärkt elevhälsa och om att införa en elevhälsogaranti som innebär att varje elev ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje dag.

I kommittémotion 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 35 framförs förslag om en långsiktigt förstärkt elevhälsovård. Enligt förslaget bör bl.a. regionerna få ett samlat uppdrag för hela barn- och ungdomshälsovården och ha ett nära samarbete med skolledningar, lärare, specialpedagoger och kommunernas socialtjänst. I yrkande 36 föreslås att det införs en elevhälsogaranti som innebär att man kan få kontakt med elevhälsan inom ett dygn.

I motion 2019/20:2851 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6 lyfts behovet av en stärkt elevhälsa. Även det elevhälsofrämjande och förebyggande arbetet bör förstärkas, bl.a. genom fler anställda skolläkare, skolsköterskor, skolpsykologer, skolkuratorer och skolsociologer.

Psykisk ohälsa

I motion 2019/20:1444 av Erica Nådin och Eva Lindh (båda S) efterfrågas en översyn av möjligheterna att införa obligatoriska hälsosamtal i grundskolan och gymnasieskolan. En regelbunden kontakt med skolans kurator skulle kunna leda till att psykisk ohälsa upptäcks tidigare och att fler får den hjälp de behöver.

I partimotion 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 13 föreslås att Skolverket, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska få i uppdrag att konkretisera skollagens skrivningar om att förebygga psykisk ohälsa och säkerställa kollegial kompetensutveckling. Motionärerna anser även att det i skollagen ska införas ett förstärkt fokus på psykisk hälsa vid hälsobesök i syfte att ställa tydliga krav på att elevhälsans personal ska finnas tillgänglig i tillräcklig utsträckning.

I kommittémotion 2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13 anför motionärerna att man bör se över hur alla skolors förebyggande arbete mot den psykiska ohälsan kan stärkas och utgå från beprövade och vetenskapliga metoder.

Enligt kommittémotion 2019/20:825 av Clara Aranda m.fl. (SD) yrkande 16 ökar den psykiska ohälsan hos barn och unga kraftigt, vilket kräver ett flertal åtgärder som kan möta och förebygga framtida psykiska besvär på ett tidigt stadium. Motionärerna föreslår därför att en utredning ska se över möjligheten att införa kontinuerliga bedömningar av psykisk samt psykosocial hälsa inom grund- och gymnasieskolan för att kunna fånga upp elever som behöver stöd och behandling.

I yrkande 17 framförs att möjligheten att standardisera terapeutisk behandlingskompetens inom grund- och gymnasieskolan bör utredas. Befintliga behandlingsresurser bör inte vara begränsade till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) utan bör även finnas tillgängliga i skolorna, menar motionärerna.

I yrkande 18 föreslås att möjligheten att stärka stödet till riktade kunskapsinsatser i grund- och gymnasieskola som fokuserar på psykisk hälsa och ohälsa ska utredas. Motionärerna framför att ökad kunskap om psykisk ohälsa kan ha stor betydelse för att främja problemlösningsförmåga och emotionell intelligens.

I partimotion 2019/20:3109 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 10 lyfts behovet av att införa livskunskap inom ramen för ämnet idrott och hälsa. Syftet är att förbättra elevhälsan, förebygga psykisk ohälsa och förebygga självmord. Ett motsvarande förslag framförs i kommittémotion 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 11.

Gällande rätt

I 2 kap. 25–28 §§ skollagen (2010:800) finns bestämmelser om elevhälsa för elever i samtliga skolformer. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Det ska finnas tillgång till skolläkare, skol-sköterska, psykolog och kurator samt personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälso-besök som omfattar allmänna hälsokontroller, och varje elev i sameskolan – som består av sex årskurser – ska erbjudas minst två hälsobesök. Hälsobesöken ska vara jämnt fördelade under skoltiden. Mellan hälsobesöken ska eleven erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälso-kontroller. Vidare ska alla elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll. Elever får dessutom vid behov anlita elevhälsan för enklare sjukvårdsinsatser.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) anges att arbete med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. Det är också angeläget att samverkan sker med övrig hälso- och sjukvård och med socialtjänsten. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. I förarbetena anges också att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.

Bakgrund och pågående arbete

Urval av Skolverkets arbete

Skolverket slutredovisade i mars 2016 uppdraget att genomföra insatser för en förstärkt elevhälsa (dnr 2012:1077). Sammantaget betalade Skolverket ut drygt 540 miljoner kronor till huvudmän som utökat sin personal inom elevhälsan under perioden 2012–2015. Huvudmän kunde ansöka om statsbidrag för följande personalkategorier: skolläkare, skolsköterska, skolkurator, skolpsykolog, lärare med specialpedagogisk kompetens och speciallärare. Det utbetalda bidragsbeloppet resulterade i en förstärkning motsvarande 2 164 heltidstjänster runt om i landet. Skolverket har även inom ramen för uppdraget erbjudit utbildningsinsatser och tagit fram stödmaterial och andra typer av kunskapsstöd. Verket har vidare deltagit i andra myndigheters arbete med att ta fram kunskapsstöd och underlag.

Skolverket fick 2016 i uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och specialpedagogik (förordningen [2016:400] om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning när det gäller sådana insatser). Bidraget ska gå till att anställa eller ge uppdrag åt skolläkare,

skolskötorskor, skolkuratorer, skolpsykologer, speciallärare och lärare med specialpedagogisk kompetens. Sedan 2017 kan bidraget även sökas för att behålla det utökade antal tjänster en huvudman tidigare fått bidrag för, förutsatt att den uppnådda ökade personaltätheten bibehålls.

Vidare beslutade regeringen i juni 2016 att ge Skolverket i uppdrag att genomföra insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (U2016/02937/S och U2016/02926/BS delvis). Uppdraget slutredovisades i januari 2019 (dnr 2016:1616). Skolverket har genomfört uppdraget främst via två övergripande insatser: utvecklingsmedel och forskarmedverkan. Av slutredovisningen framgår bl.a. att lärandet i hälsofrämjande skolutveckling behöver utvecklas samt att elevhälsouppdraget behöver organiseras utifrån en skolgemensam kultur där betydelsen av ett hälsofrämjande arbete behöver genomsyra all verksamhet på skolan. Det hälsofrämjande arbetet behöver också bedrivas systematiskt och långsiktigt för att bli hållbart över tid. Insatserna följdes under de första två åren av en forskargrupp vid Göteborgs universitet. En forskningsantologi med fördjupade perspektiv på hälsofrämjande skolutveckling har tagits fram som är tänkt att användas som stöd för förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen (se bl.a. U2015/03844/S) har Skolverket tagit fram bl.a. ett program om elevhälsa och barns omsorg. Programmet syftar till att skapa bättre förutsättningar för att arbeta främjande och förebyggande för att stödja barnen och eleverna i deras lärande och hälsa i utvecklingen mot utbildningens mål. Inom ramen för programmet ingår bl.a. ovanstående möjlighet för huvudmän att ansöka om statsbidrag för pågående eller nya insatser som kan bidra till hälsofrämjande skolutveckling.

Därutöver gav regeringen i mars 2017 Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra ett treårigt utvecklingsarbete för att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser (U2017/01236/GV). Uppdraget har utökats till att även rikta särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget, som delvis bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, har förlängts och ska redovisas till Regeringskansliet senast den 16 juni 2023.

2015 års skolkommision

I Skolkommisionens slutbetänkande (SOU 2017:35) förordades bl.a. att staten efter fortsatt utredning ska ange en miniminivå för varje huvudmans resurser till undervisning och elevhälsa. Kommissionen föreslog även bl.a. ett villkorat statsbidrag till huvudmännen för undervisning och elevhälsa i förskoleklassen och grundskolan som ska baseras på socioekonomiskt betingade förutsättningar. Kommissionen föreslog även att skolans uppdrag

att främja elevers hälsa och välbefinnande ska förtydligas i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet samt läroplanen för gymnasieskolan. Vidare bör berörda myndigheters ansvar och samverkan i fråga om elevhälsoområdet förtydligas och omfattas av den myndighetsöversyn som kommissionen föreslagit. Vidare framfördes att kunskapsupbyggnaden och kunskapspridningen i fråga om arbetssätt och metoder inom elevhälsoområdet behöver förbättras. Det handlar dels om hur skolors generella hälsofrämjande arbete kan utformas för att ha effekt och vara en integrerad del i skolans verksamhet, dels om att utarbeta evidensbaserade program för att motverka psykisk ohälsa. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven

I juni 2019 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven (dir. 2017:88, 2018:33, 2018:58, 2019:38 och 2020:18), se även avsnitten ovan om särskolan och om elever med särskilda behov. Utredaren har i uppdrag att kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete, analysera hur elevhälsoarbetet kan utvecklas och föreslå insatser som kan bidra till att skapa ett mer aktivt och väl fungerande elevhälsoarbete och därmed stärka elevhälsans kompensatoriska roll. Utredningen har fått förlängd utredningstid och ett utökat uppdrag som omfattar att analysera bestämmelserna om tillgång till elevhälsa och föreslå hur det kan förtydligas vad som är en acceptabel lägstanivå. Enligt skollagen ska det i elevhälsan finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator, men det finns ingen närmare beskrivning av vad tillgång till de olika personalkategorierna innebär. Inte heller finns några föreskrifter eller riktlinjer för tillgången till elevhälsa. En förutsättning för att reglera tillgången till elevhälsa är att tillgången går att mäta. I dag finns ingen nationell statistik över elevhälsopersonal, vilket försvårar både uppföljning och utvärdering och analys- och utvecklingsarbete. Utredaren ska därför även föreslå hur det kan göras obligatoriskt att redovisa uppgifter om hur många skolläkare, skolsköterskor, psykologer och kuratorer det finns i förhållande till antalet elever och föreslå hur denna redovisning ska gå till.

Uppdraget bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna och ska redovisas senast den 28 februari 2021.

Övriga pågående insatser om psykisk ohälsa och suicidprevention

Under 2015 antog regeringen en strategi inom området psykisk hälsa – Fem fokusområden fem år framåt – som gäller t.o.m. 2020. Samtidigt tillsatte regeringen en nationell samordnare med uppdrag att samordna insatserna inom området psykisk hälsa. I december 2018 lämnade den nationella samordnaren förslag på hur insatserna inom området kan utvecklas. Bland förslagen återfinns insatser som riktas till gruppen barn och unga. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I regleringsbrevet för 2018 gav regeringen bl.a. i uppdrag åt Folkhälsomyndigheten att ta fram en grundläggande webbaserad utbildning om psykisk ohälsa och suicid. Syftet med utbildningen är att öka kunskapen om psykisk ohälsa bland organisationer och ledare som anordnar aktiviteter för barn och unga. Uppdraget slutredovisades den 1 oktober 2019, och utbildningen finns tillgänglig sedan februari 2020. Vidare har regeringen gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att lämna förslag på hur en särskild funktion för psykisk hälsa och suicidprevention kan inrättas vid myndigheten. Den särskilda funktionens roll ska vara att sprida kunskap om psykisk hälsa och suicid till allmänheten. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 maj 2020.

Genom en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har 1,7 miljarder kronor avsatts under 2020 inom utgiftsområde 9 för förstärkta insatser inom området psykisk hälsa i regioner och kommuner (S2020/00441/FS). Inom ramen för överenskommelsen har 370 miljoner kronor avsatts för insatser till barn och unga inklusive barn- och ungdomspsykiatri. Under 2020 fördelas vidare 65 000 000 kronor till de organisationer som bedriver främjande, förebyggande och stödjande arbete inom området psykisk hälsa och suicidprevention, däribland till organisationer som vänder sig till barn och unga.

Under 2019 gav regeringen tilläggsdirektiv till utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård (S 2017:01) att utreda förutsättningarna för att utveckla en ny form av skyndsamma och ändamålsenliga insatser inom primärvården vid lättare psykisk ohälsa. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 januari 2021. Regeringen har även gett en särskild utredare i uppdrag att se över förutsättningarna för en sammanhållen god och nära vård för barn och unga (S2019:05). Meningen med uppdraget är att nå upp till en mer likvärdig vård med förebyggande och hälsofrämjande insatser för barn och unga i hela landet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2021.

I januari 2020 anordnade utbildningsutskottet en gemensam offentlig utfrågning tillsammans med socialförsäkringsutskottet, socialutskottet, kulturutskottet och arbetsmarknadsutskottet på temat psykisk hälsa i ett Agenda 2030-perspektiv (2019/20:RFR8).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka elevhälsans roll och betydelse för elevers välbefinnande och möjlighet att utvecklas mot utbildningens mål. Enligt skollagen ska elevhälsan vara förebyggande och hälsofrämjande och omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Vidare ska det inom elevhälsan finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Vidare vill utskottet framföra att det i förarbetena till skollagen anges att arbetet inom elevhälsan förutsätter en hög grad av samverkan med övriga personalgrupper inom skolan, med övrig hälso- och sjukvård och med socialtjänsten.

En mängd insatser har gjorts och pågår fortfarande för att förstärka elevhälsan i skolan. Här kan särskilt nämnas Skolverkets uppdrag att fördela medel för att förstärka personaltäteten inom elevhälsa och specialpedagogik samt uppdraget att göra insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan. Utskottet vill även lyfta fram det uppdrag som Skolverket och Socialstyrelsen arbetar med fram till juni 2023 och som syftar till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. Därutöver vill utskottet påminna om att Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven bl.a. ska analysera regleringen av tillgång till elevhälsa och föreslå förtydliganden om vad som ska anses vara en acceptabel lägstanivå.

Utskottet anser vidare att gällande regelverk om rektorers och skolhuvudmännens ansvar för elevhälsan är väl avvägt.

Med hänvisning till gällande rätt, genomförda insatser och pågående arbete ser utskottet ingen anledning att föreslå åtgärder utifrån de aktuella motionsyrkandena om elevhälsan. Därmed avstyrks motionerna 2019/20:1950 (M), 2019/20:2828 (M) yrkande 12, 2019/20:2851 (MP) yrkande 6, 2019/20:3109 (C) yrkandena 8 och 9, 2019/20:3188 (KD) yrkandena 35 och 36, 2019/20:3254 (C) yrkandena 9 och 10 och 2019/20:3293 (KD) yrkande 36.

Utskottet ser med stort allvar på utvecklingen när det gäller psykisk ohälsa bland barn och unga. Mot den bakgrunden anordnade utskottet i januari 2020 en gemensam offentlig utfrågning tillsammans med socialförsäkringsutskottet, socialutskottet, kulturutskottet och arbetsmarknadsutskottet på temat psykisk hälsa i ett Agenda 2030-perspektiv (2019/20:RFR8). Syftet med utfrågningen var att belysa och fördjupa kunskapen inom området psykisk ohälsa.

Utskottet kan konstatera att de satsningar som görs på fortsatta personalförstärkningar ger förutsättningar för elevhälsan att fortsätta utvecklas och hantera många viktiga frågor, inte minst psykisk ohälsa och suicidproblematik samt olika trauman och hälsoproblem. I sammanhanget vill utskottet även påminna om att Skolkommissionens förslag om förbättringar inom elevhälsoområdet, bl.a. att utarbeta evidensbaserade program för att motverka psykisk ohälsa, fortfarande är under beredning.

Utskottet vill även lyfta fram att Folkhälsomyndigheten i februari 2020 publicerade en webbaserad utbildning om psykisk ohälsa och suicid som riktar sig till personer som arbetar med barn och unga. Vidare väntas Folkhälsomyndigheten i maj 2020 lämna förslag på hur en särskild funktion för psykisk hälsa och suicidprevention kan inrättas vid myndigheten. Därutöver vill utskottet framhålla det pågående arbetet inom ramen för den överenskommelse mellan staten och SKR där medel har avsatts för att under 2020 förstärka insatserna inom området psykisk hälsa, däribland riktade insatser till organisationer som vänder sig till barn och unga.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2019/20:825 (SD) yrkandena 16–18, 2019/20:1444 (S), 2019/20:2828 (M) yrkande 13,

2019/20:3094 (M) yrkande 13, 2019/20:3109 (C) yrkande 10 och 2019/20:3254 (C) yrkande 11.

Idrott och hälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fysisk aktivitet och simkunnighet.

Jämför reservation 27 (C) och 28 (V).

Motionerna

Fysisk aktivitet

I motion 2019/20:2050 av Saila Quicklund (M) framförs att fysisk aktivitet och idrott på fritidshemmen bör öka. Svenska Skolidrottsförbundet bör därför ges i uppdrag att utforma ett projekt där idrotten blir en ännu tydligare del av fritidshemmens verksamhet, anför motionären.

I partimotion 2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 föreslår motionärerna att det ska införas idrott och hälsa med pulshöjande aktivitet på skolschemat varje dag för att uppnå rekommendationen om minst en timmes fysisk aktivitet om dagen. Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 12.

I motion 2019/20:433 av Sofia Nilsson (C) lämnas förslag om att skolidrotten ska kompletteras med pulsträning, enligt samma modell som det s.k. Bunkefloprojektet. Det finns starka bevis för att fysisk aktivitet förbättrar både koncentration och inlärning. Genom att öka elevernas aktivitetsnivå i skolan ges alla barn en bra grund att stå på och en förutsättning för ett aktivt liv, oavsett bakgrund.

Simkunnighet

I motion 2019/20:1265 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 1 framhåller motionären att många barn inte kan simma, trots att det finns ett tydligt uppdrag till skolorna och ett mål i läroplanen att barn ska vara simkunniga i årskurs 6. Enligt motionären bör därför åtgärder vidtas för att alla barn ska nå målet om simkunnighet. I yrkande 2 föreslås att man bör överväga att flytta simkunnighetsmålet till årskurs 3.

I kommittémotion 2019/20:139 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2 framför motionärerna att det bör göras en utredning om hur vattenvana kan läggas till i det centrala innehållet i avsnittet om förskoleklassen i läroplanen för grundskolan (Lgr 11).

Gällande rätt

Av 10 kap. 4 § skollagen (2010:800) framgår vilka ämnen som ska finnas i grundskolan, däribland idrott och hälsa. För varje ämne ska det enligt 10 kap. 8 § finnas en kursplan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner (10 kap. 8 §). Utöver undervisningen i de särskilda ämnena finns elevens val och skolans val (10 kap. 4 §). Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Skolverket har godkänt en plan för undervisningen. En del av eller hela utrymmet för skolans val (600 timmar) ska kunna användas till ett sådant lokalt tillval. Det kan handla om ett speciellt område som inte täcks av kursplanerna.

Av 10 kap. 5 § skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. I timplanen för grundskolan framgår att undervisningstiden i idrott och hälsa totalt uppgår till 600 timmar (bil. 1 till skolförordningen [2011:185]). Av 9 kap. 4 § skolförordningen framgår att huvudmannen efter förslag från rektorn beslutar om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden i grundskolan.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11, reviderad 2019) anges att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Vidare framgår det att hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas. Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga genom att få delta i fysiska aktiviteter och vistelse i olika naturmiljöer. Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att uppleva rörelseglädje och att därigenom utveckla ett intresse för att vara fysiskt aktiva. Vidare ska undervisningen bidra till en förståelse för hur fysisk aktivitet och utevistelse kan påverka hälsa och välbefinnande.

I grundskolans kursplan för ämnet idrott och hälsa anges att eleverna genom undervisningen i ämnet sammanfattningsvis ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang
- planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa, rörelse och livsstil
- genomföra och anpassa utevistelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer
- förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på land och i vatten.

I kursplanen anges därutöver ämnets centrala innehåll i olika årskurser samt kunskapskrav.

Bakgrund

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen beslutade den 12 maj 2016 om ett tillkännagivande, enligt vilket regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att utöka undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar, vilket motsvarar en ökning av ämnet med 20 procent (bet. 2015/16:UbU14, rskr. 2015/16:228).

Regeringen beslutade den 12 juli 2018 om förordningen om ändring i skolförordningen (2011:185). Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2019 (SFS 2018:1512). Beslutet innebar att den garanterade undervisningstiden i idrott och hälsa utökades med 100 timmar i grundskolan. Beslutet innebar också att den garanterade undervisningstiden i elevens val minskade med lika många timmar.

Samling för daglig rörelse

I maj 2017 lanserade regeringen initiativet Samling för daglig rörelse – insatser för att fler barn och unga ska röra på sig varje dag. Inom ramen för initiativet har bl.a. undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa utökats med 100 timmar i grundskolan sedan 2019, se ovan. Bland de övriga inslagen i initiativet kan bl.a. nämnas ett ”rörelsenätverk” som består av Riksidrottsförbundet, Gymnastik- och idrottshögskolan, Svenskt Friluftsliv samt Lärarförbundet och Läraarnas Riksförbund/Svenska Idrottläraroföreningen för att skapa en kontinuerlig dialog om bl.a. kompetensutveckling och fler behöriga lärare i idrott och hälsa. Vidare gör Riksidrottsförbundet inom ramen för den nya rörelsesatsningen en kraftsamling för mer idrott, rörelse och utveckling av rörelseförståelse inom ramen för skoldagen. Satsningen görs i anslutning till skoldagen och leds på regional nivå av distriktsidrottsförbunden i samverkan med kommuner och andra huvudmän.

Urval av Skolverkets arbete

Regeringen gav i mars 2018 Skolverket i uppdrag (U2018/1430/S) att lämna förslag på vad som behövs för att alla elever i grundskolan och motsvarande skolformer ska röra sig mer. Av Skolverkets slutredovisning (dnr 2018:838) som överlämnades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i februari 2019 framgår bl.a. följande. Skolverket föreslår en ny skrivning som är tydligare och konkretare än den som finns i dag om daglig fysisk aktivitet i samtliga läroplaner. Av Skolverkets förslag framgår att eleverna ska ges möjlighet och uppmuntras att delta i hälsofrämjande fysiska aktiviteter under skoldagen. Att rektorn ansvarar för att detta sker förtydligas också i en ny punkt under rubriken Rektors ansvar. Skolverket bedömde att de föreslagna ändringarna kan medföra ett visst behov av kompetensutveckling av skolpersonal inom området fysisk aktivitet och speciellt kunskap om elevers olika förutsättningar. Skolverket kommer därför att göra insatser för genomförande

och kompetensutveckling i samband med att ändringarna i läroplanerna beslutas. Enligt Skolverket finns i dag tydliga skrivningar om fysiska aktiviteter för förskoleklassen och för fritidshemmet, och myndigheten bedömde inte att det var nödvändigt med ytterligare förtydliganden i dessa delar. Vidare föreslog myndigheten att undervisningstiden i idrott och hälsa för specialskolan ska utökas med 100 timmar genom omfördelning av dessa timmar från elevens val. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16 s. 98).

Förslag på reviderade kurs- och ämnesplaner i idrott och hälsa

I december 2019 överlämnade Skolverket förslag på reviderade kurs- och ämnesplaner till regeringen. Myndigheten föreslår ändringar i alla kursplaner i grundskolan och sameskolan, i fem kursplaner i specialskolan och i tre ämnesplaner på gymnasial nivå (engelska, matematik och moderna språk). När det gäller ämnet idrott och hälsa föreslår Skolverket att det i beskrivningen av ämnets centrala innehåll för samtliga årskurser i grundskolan under rubriken Hälsa och levnadsvanor ska införas en skrivning om undersökande av möjligheter till daglig rörelse i närmiljön.

Regeringen förväntas fatta beslut om kurs- och ämnesplanerna under våren 2020.

Skolinspektionen

Regeringen gav den 6 april 2017 Skolinspektionen i uppdrag att genomföra en kvalitetsgranskning av undervisningen i ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 7–9 (U2017/01691/GV). Skolinspektionen överlämnade i juni 2018 sin granskningsrapport till regeringen (dnr 2017:3948). Granskningen omfattar dels i vilken utsträckning undervisningen i idrott och hälsa planeras och bedrivs utifrån kursplanen, dels i vilken utsträckning undervisningen i idrott och hälsa genomförs med allmäändidaktiska kvaliteter. Granskningen visar bl.a. att en femtedel av eleverna inte regelbundet deltar i undervisningen och att undervisningen har ett innehåll där fokus huvudsakligen läggs på fysisk aktivitet. Bollspel och bollekar upptar ett stort utrymme i undervisningen, följt av aktiviteter som syftar till att förbättra elevernas kondition och styrka. Undervisning inom kunskapsområdet hälsa och livsstil ges ett begränsat utrymme och integreras sällan i undervisningens praktiska delar. Granskningen visar också att kunskapsområdet friluftsliv och utevistelse på i stort sett samtliga besökta skolor ges ett mycket begränsat utrymme.

Särskilt om simkunnighet

Läroplanen för grundskolan inom ämnet idrott och hälsa

I Skolverkets förslag på reviderade kurs- och ämnesplaner i grundskolan som överlämnades till regeringen i december 2019 föreslår myndigheten vissa nya formuleringar när det gäller simkunnighet. Enligt förslaget ska det införas en

skrivning om att undervisningen i ämnet ska ge eleverna förutsättningar att bl.a. utveckla förmåga att agera säkert och förebygga risker i samband med rörelse, friluftsliv och utevistelser, att simma och kunna hantera nödsituationer på land och i vatten. Därutöver föreslås att det centrala innehållet – liksom i nu gällande läroplan – i årskurs 1–3 ska omfatta rörelser i vatten och vattenvaneövningar samt att balansera, flyta och simma i mag- och ryggläge. I årskurs 4–6 och 7–9 föreslås det centrala innehållet omfatta olika samsätt i mag- och ryggläge, badvett och säkerhet vid vatten under olika årstider samt hantering av nödsituationer vid vatten med hjälpredskap.

Vidare föreslår Skolverket att kunskapskravet för betyget E i slutet av årskurs 6 ska vara att eleven hanterar nödsituationer på land och vid vatten samt kan simma 200 meter i en följd varav 50 meter i ryggläge. Motsvarande kunskapskrav föreslås för betyget E i slutet av årskurs 9, men eleven ska dessutom kunna hantera nödsituationer vid vatten med hjälp av alternativa hjälpmedel under olika årstider. Dessa förslag utgör ingen förändring jämfört med gällande kunskapskrav i Lgr 11.

Utskottets ställningstagande

Det är av stor vikt att barn och ungdomar ges goda möjligheter till fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet är bra för välbefinnandet, för folkhälsan och för skolresultaten. Utskottet vill lyfta fram att skolan har ett ansvar för barns och ungas fysiska aktivitet utöver det reglerade antalet undervisningstimmar för ämnet idrott och hälsa. Utskottet vill även understryka vikten av att skolan följer läroplanerna i detta avseende. Det är däremot en fråga för huvudmännen hur skolan organiserar och hanterar detta ansvar.

Utskottet vill också påminna om att Skolverket har föreslagit en ny skrivning om daglig fysisk aktivitet i samtliga läroplaner för grundskolan och motsvarande skolformer, som är tydligare och konkretare än den som finns i dag. I sitt förslag bedömde Skolverket däremot att läroplanen redan är tydlig när det gäller fysisk aktivitet i fritidshemmen. Förslaget bereds fortsatt inom Regeringskansliet.

Vidare vill utskottet påminna om att Skolverket har lämnat förslag om att i det centrala innehållet i kursplanen för ämnet idrott och hälsa införa dels en skrivning om möjligheter till daglig rörelse i närmiljön, dels nya formuleringar om simkunnsighet och vattenvana. Regeringen väntas fatta beslut om Skolverkets förslag under våren 2020. Med hänvisning till pågående arbete föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motionerna 2019/20:433 (C), 2019/20:2050 (M), 2019/20:3109 (C) yrkande 11 och 2019/20:3254 (C) yrkande 12 om fysisk aktivitet och motionerna 2019/20:139 (V) yrkande 2 och 2019/20:1265 (S) yrkandena 1 och 2 om simkunnsighet.

Skolmåltider

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolmåltider.

Jämför reservation 29 (SD).

Motionerna

I motion 2019/20:1244 av Magnus Manhammar (S) efterfrågas en översyn av möjligheten att införa riktlinjer som gör att vegansk kost beviljas i alla förskolor och skolor i alla kommuner.

I motion 2019/20:2289 av Linus Sköld och Ida Karkiainen (båda S) föreslår motionärerna att regeringen ska se över vilka författningsändringar som krävs för att skolmåltiden ska kunna leva upp till sin fulla potential för folkhälsa, klimat och miljö. Enligt regeringen kan det t.ex. handla om upphandlingsregler, skollags- och läroplansfrågor och avfallshanteringsregler.

I motion 2019/20:724 av Jörgen Grubb (SD) framhåller motionären att den kost som serveras i skolan varje dag ska innehålla en kötträtt, en vegetarisk rätt samt alternativ för allergiker. Vidare anføres att det är viktigt att det i skolan varje dag serveras näringsrik, enkel och god mat som ger eleverna möjlighet att äta sig mätta.

Gällande rätt

Av skollagen framgår att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan har rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider (se bl.a. 10 kap. 10 §). Näringsriktiga skolmåltider ingår i Skolinspektionens tillsyn, och det är huvudmannen som har ansvar för att kontrollera att skolmaten uppfyller skollagens krav på näringsriktiga skolmåltider. Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 374) bör de svenska näringsrekommendationerna vara en utgångspunkt vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid.

Bakgrund

Under 2018 uppdaterade Livsmedelsverket sina råd Bra måltider i skolan – råd för förskoleklass, grundskola, gymnasieskola och fritidshem. Råden är avsedda att vara ett stöd i arbetet med bra skolmåltider och vänder sig både till dem som planerar, lagar och serverar skolmåltider, och till skollledning och pedagogisk personal. Råden syftar till bra och näringsriktiga skolmåltider med mycket matglädje. Som stöd i arbetet med att sätta upp mål för och följa upp kvaliteten i stort har Livsmedelsverket tagit fram Måltidsmodellen. Modellen består av sex olika områden.

- God och trivsamt – Att måltiden upplevs som god och trivsamt är viktigt för att maten ska hamna i magen.
- Näringsriktig och säker – En bra måltid är även näringsriktig och säker att äta.
- Hållbar – Med hållbar menas måltider som bidrar till en hållbar utveckling. Tonvikten ligger på miljö men även på social hållbarhet, dvs. bra livsvillkor för människor.
- Integrerad – Med integrerad menas att måltiden tas till vara som en resurs i verksamheten, exempelvis i den pedagogiska verksamheten eller i omvårdnaden.

När det gäller hållbara måltider avses även att genom medvetna val av livsmedel och arbetssätt undvika att skolans måltider belastar miljön i onödan. Förutom att välja rätt livsmedel är samordning av transporter, källsortering och minskad energianvändning exempel på åtgärder som minskar belastningen på miljön.

För att skolorna ska ha möjlighet att på ett enkelt sätt mäta matens näringsriktighet har SKR tillsammans med bl.a. Livsmedelsverket och Karolinska institutet tagit fram det webbaserade verktyget Skolmat Sverige. Verktyget hjälper skolor och kommuner att se om de följer det lagstadgade kravet om näringsriktighet och ger ett helhetsperspektiv för att utveckla måltidskvaliteten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla det ansvar som skolhuvudmannen har enligt skollagen att tillhandahålla näringsriktiga skolmåltider. Utskottet vill även peka på det stödmaterial om skolmat från Livsmedelsverket som finns tillgängligt för rektorer samt för personal som arbetar med skolmat. Enligt utskottet finns det inte något skäl att ytterligare reglera frågan om skolmåltider i skollagen på de sätt som framförs i de olika yrkandena. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2019/20:724 (SD), 2019/20:1244 (S) och 2019/20:2289 (S).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (V), 5 (KD) och 6 (L).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Under riksmötet 2018/19 har detta gjorts i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11 och 2018/19:UbU13, och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2.

Reservationer

1. Läraryrket m.m., punkt 1 (M)

av Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 6 och 12,

2019/20:3092 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15 och

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 8 och

avslår motionerna

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11,

2019/20:1864 av Johan Andersson m.fl. (S),

2019/20:3110 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 18 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 33.

Ställningstagande

I förskolans nya läroplan togs steg för att ge förskolan ett större fokus på lärande och ett minskat fokus på barnpassning. I den senaste uppdateringen av läroplanen har även förskolläraernas ansvar för undervisning i förskolan förstärkts. Samtidigt saknar förskolans personal ofta verktyg, strategier och kompetens för att möta barn som är i behov av särskilt stöd i exempelvis språklig kommunikation, lekfärdigheter och socialt samspel. Vi anser därför att exempelvis specialpedagoger och speciallärare bör bli en mer naturlig aktör i förskolans arbetslag. Detta kan leda till att förskolan avlastas när specialkompetens kan ansvara för utredningar men också stärka förskolans samlade kompetens i att utveckla vardagliga arbetsmetoder som stöder alla barns tidiga utveckling.

Vidare anser vi att det är viktigt att personer med kriminella kopplingar inte befinner sig inom skol- eller förskoleverksamhet. I dag har domstolar inte skyldighet att meddela arbetsgivare, exempelvis en skola, om nya domar som omfattar dess personal. Arbetsgivarens utdrag ur belastningsregistret inkluderar dessutom bara grova brott, som mord och barnpornografibrott, men inte ringa narkotikabrott eller misshandel. Moderaterna vill se en översyn av lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg för att säkerställa att olämpliga personer inte får arbeta inom förskola och skola.

Den verksamhetsförlagda utbildningen är lärarstudenternas första möte med eleverna i klassrummet och ger möjlighet att omsätta teoretiska kunskaper från lärarutbildningen i en klassrumsnära praktik. Enligt en utvärdering från UKÄ råder det generellt en stor brist på VFU-handledare. Särskilt stor är bristen i gymnasieskolan. Vår målsättning är att alla lärarstudenter ska mötas av utbildade VFU-handledare och vi vill därför att de lärosäten där lärarutbildningen finns i dagsläget i högre utsträckning än i dag ska erbjuda handledarutbildning på distans. Vi föreslår också att UKÄ får i särskilt uppdrag att inom ramen för de reguljära utvärderingarna av lärarutbildningarna noggrant följa kvaliteten på lärarstudenternas VFU-perioder samt att föreslå åtgärder för att fortsätta höja kvaliteten. Slutligen måste de lärare som arbetar som VFU handledare få bättre villkor och förutsättningar att utföra sitt uppdrag.

Vidare anser vi att regeringen bör tillsätta en utredning och återkomma med sådana lagförslag som säkerställer effektiva och rättssäkra anmälningsförfaranden och processer som minskar skolornas administration, främjar agerande av skolans professioner i ordningssituationer och säkerställer alla barns och elevers trygghet och studiero. Huvudregeln bör vara att problem och händelser i första hand ska anmälas till, och utredas av, skolhuvudmannen. Först därefter bör det vara möjligt att gå vidare till nästa instans, exempelvis Skolinspektionen. Detta ställer krav på att skolhuvudmännen dels har en fungerande klagomålshantering, dels har rutiner för att snabbt hantera uppkomna situationer.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

2. Läraryrket m.m., punkt 1 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11 samt
avslår motionerna
2019/20:1864 av Johan Andersson m.fl. (S),
2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 6 och 12,
2019/20:3092 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15,
2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 8,
2019/20:3110 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 18 och
2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 33.

Ställningstagande

Den svenska skolan har i många avseenden blivit mer otrygg de senaste decennierna även om bilden inte är entydig. Våld och hot har blivit vanligare på många skolor, särskilt i utsatta områden. Lärarnas arbetsmiljö har kraftigt försämrats. Samtidigt har deras arbetsbelastning ökat, främst på grund av ökad administration och ett ökat socialt ansvar för eleverna. Vi anser därför att det behöver ges möjligheter till ökad uppdelning av uppgifter och ansvar i skolan. Kunskapsperspektivet behöver återupprättas så att lärare kan bedriva undervisning utan att behöva agera i flera olika roller som exempelvis rastvakt, administratör, it-support eller socialt stöd. Elever med särskilda behov behöver få det stöd som krävs och olika sakområden i skolan behöver fördelas på särskilda professioner. Lösningen är därför inte alla gånger att anställa fler lärare utan att i stället avlasta lärare och att anställa utbildad administrativ personal, särskilt it-stöd, specialpedagoger och utökade resurser inom skolhälsovården i de fall det behövs.

Språket är den enskilt viktigaste faktorn för att elever med utländska föräldrar ska få en lyckad integration. Att behärska det svenska språket mycket väl är en nödvändighet för att lyckas i samhället. Vi anser därför att det ska skapas en nationell språkkravsmodell i svenska och att certifiering ska införas för pedagogisk skolpersonal. Regeringen bör ge en myndighet i uppdrag dels att besluta om språklig behörighet för pedagogisk skolpersonal och certifiering i svenska språket, dels att samordna kompetenserna från de olika instanser för språktester som finns i dag och att se till att ett enhetligt, nationellt standardiserat system för språktester och för certifiering i svenska enligt nivå C1 ska skapas och genomföras. Vi har föreslagit att lärare för att kunna bli legitimerade, får en anställning och ha behörighet att undervisa ska vara C1-certifierade utan de undantag som i dag tas upp i skollagen och av Skolverket. Förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och andra berörda styrdokument ska ändras enligt förslaget intentioner.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

3. Läraryrket m.m., punkt 1 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 18 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 33 och

avslår motionerna

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11,
2019/20:1864 av Johan Andersson m.fl. (S),
2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 6 och 12,
2019/20:3092 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 15 och
2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Alla elever har rätt till likvärdig och kvalitativ skola, och det behövs därför åtgärder för att stärka s.k. obehöriga lärare i deras undervisande roll. I Malmö finns vad som kallas undervisande assistenter. Undervisande assistenter är obehöriga lärare som undervisar elever och får stöd och hjälp av en handledande behörig lärare. Handledaren kan exempelvis hjälpa till med att ta fram undervisningsmaterial och lektionsplanering. För att skapa goda förutsättningar för handledningen avsätts arbetstid för uppgifterna och läraren får ett lönepåslag. Målet är att den obehöriga läraren på sikt ska bli behörig och legitimerad. Jag anser därför att modellen med undervisande assistenter behöver spridas och utvecklas så att vägar till lärarexamen kan utarbetas parallellt med rollen som undervisande assistent.

Vidare anser jag att lärare som får möjlighet att använda sådant material och lektionsplaneringar som utarbetats av experter kan åstadkomma goda resultat. För att stödja obehöriga lärare som undervisar bör det därför tillhandahållas sådant material. Den regionala stödfunktionen borde i samverkan med professionen ta fram förslag på arbetsmaterial som kan användas i undervisningssituationer.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

4. Fortbildning, punkt 2 (M)

av Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 5 och 7 samt

2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motionerna

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkande 12,

2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,

2019/20:1187 av Aylin Fazelian m.fl. (S),

2019/20:1263 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 3,

2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 5,

2019/20:2783 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,
 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2,
 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 49,
 2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6 och
 2019/20:3288 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Vi anser att det bör finnas ett specialpedagog- och speciallärarspår i det kommande professionsprogrammet. Både specialpedagogers och speciallärares kompetens måste komma de enskilda individerna till del, och därför måste dessa utbildningar byggas ut och kopplas samman med ett professionsprogram för lärare. Vi anser även att professionsprogrammet måste premiera arbete med skolor i utsatta områden.

När det gäller digitalisering och digitala verktyg i förskolan är vi kritiska till att regeringen har gett digitalisering i förskolan ett utökat utrymme utan att samtidigt ha gett förskolan och dess medarbetare de förutsättningar som krävs för att genomförandet ska lyckas. För att fullt ut förverkliga förskolans nya läroplan behöver förskollärares kompetens stärkas. Vi föreslår därför att Skolverket ska få i uppdrag att konkretisera läroplanens delar om digitalisering och digitala verktyg, dels genom att ta fram allmänna råd, dels genom att stärka kompetensen i förskolan om hur verktygen kan användas. Vi anser vidare att förskollärares möjligheter till kompetensutveckling måste stärkas och att Förskolelyftet bör permanentas och kompletteras med digital kompetens. Därutöver behöver även förskollärarytbildningen kompletteras med digital kompetens.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

5. Fortbildning, punkt 2 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkande 12 och
 2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 och
 avslår motionerna
 2019/20:1187 av Aylin Fazelian m.fl. (S),
 2019/20:1263 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 3,
 2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 5,

2019/20:2783 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 5 och 7,
2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2,
2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2,
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 49,
2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6 och
2019/20:3288 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Läraryrket behöver bli mer attraktivt. Utveckling, samordning, mentorskap samt lönehöjning ska vara möjligt samtidigt som tydliga krav ställs. I Sverige finns i dag ett par mer statiska karriärtjänstvarianter, och parallellt med det har många huvudmän utformat tjänster som innebär någon form av karriärsteg för lärare. Vi föreslår i stället en enhetlig och mer dynamisk karriärtjänstmodell som kan utvecklas successivt i flera steg genom olika karriärnivåer. Vi tycker också att lärare ska ha möjlighet till regelbunden vidareutbildning för att öka sin kompetens. Vidareutbildningen ska vara kopplad till mentorskap i tjänst, karriärutveckling och löneutveckling. Syftet är att ge skickliga lärare goda utvecklingsmöjligheter så att de vill fortsätta undervisa, att stärka den kollegiala lärarprofessionen och att utveckla skolan som lärande organisation. Lärare med karriärtjänst bör ha en central roll i skolans utvecklingsarbete, hålla sig uppdaterade, på skolan förmedla det som är aktuellt på skolutvecklingsområdet inom forskning och ämnesdidaktik samt ta initiativ till utvärderingar, arbetsplatsbaserad kompetensutveckling och kollegial vägledning. Den övervägande delen ska dock utgöras av undervisning samt mentorskap och uppgifter som är direkt kopplade till undervisning.

Vi tycker också att Skolverket ska ges i uppdrag att skapa och genomföra en enhetlig fortbildning om en förtydligad ordning och förhållningssätt i skolan för rektorer, lärare och övrig skolpersonal. Fortbildningen ska vara obligatorisk och ges årligen på samtliga skolenheter. Fortbildningen ska baseras på justeringar i 5 kap. skollagen (2010:800) om trygghet och studiero i skolan, där ett tydligare ansvar ges till lärare, rektorer och skolhuvudmän att se till att ordning och studiero skapas. Fortbildningen ska även baseras på att Skolverket ges i uppdrag att upprätta enhetliga ordningsregler för skolan. Ytterligare en del inom fortbildningen ska vara knuten till den överenskommelse som elever, vårdnadshavare och skola ska upprätta sinsemellan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

6. Fortbildning, punkt 2 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 49 och avslår motionerna

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkande 12,

2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,

2019/20:1187 av Aylin Fazelian m.fl. (S),

2019/20:1263 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 3,

2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 5,

2019/20:2783 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 5 och 7,

2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2,

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2,

2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6 och

2019/20:3288 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

De som i sin yrkesroll kan tänkas komma i kontakt med människor som utsätts för våld i nära relationer måste ha grundläggande kunskaper och förståelse för t.ex. den normaliseringsprocess som kan ske. Jag anser därför att det behövs löpande utbildningsinsatser som säkerställer att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare och andra anställda vid skolor har kunskap om och aktivt arbetar mot sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

7. Fortbildning, punkt 2 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 2 och

avslår motionerna

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD) yrkande 12,
2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4,
2019/20:1187 av Aylin Fazelian m.fl. (S),
2019/20:1263 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkande 3,
2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 5,
2019/20:2783 av Roland Utbult (KD) yrkande 2,
2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 5 och 7,
2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 2,
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 49,
2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6 och
2019/20:3288 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Lärares fortbildning har stor betydelse för att vidareutveckla pedagogik och undervisning. I alltför många skolor erbjuds fortbildning som det inte finns något vetenskapligt stöd för, finansierad med offentliga medel. När kortsiktiga populära trender plockas in i skolans undervisning kan det i värsta fall påverka undervisningens kvalitet. Jag anser därför att lämplig myndighet ska få i uppdrag att granska skolans offentligfinansierade fortbildning så att den dels utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, dels bidrar till spridning och genomförande av evidensbaserade metoder.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

8. Skolledare, punkt 3 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:621 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20 och
2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 35.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att rektorer har såväl ledarskapskompetens som pedagogisk kompetens. Enligt 2 kap. 2 § skollagen (2010:800) får enbart den

som genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt anställas som rektor. Det kan men behöver inte innebära att den person som får en rektorstjänst ska ha arbetat som lärare för att få en rektorstjänst. Rektorn har en ledande funktion att fylla; huvuduppgiften är att leda verksamheten. Genom ett nära samarbete med lärarkollegiet kan rektorn skapa förutsättningar att utveckla den pedagogiska verksamheten.

En rektor ska också kunna göra karriär enligt samma karriärtjänstmodell som vi förespråkar för lärare. Lärare ska inom sin karriärtjänst kunna avancera och få tjänst som rektor. Rektorer ska liksom lärare kontinuerligt fortbilda sig.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

9. Skolledare, punkt 3 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 35 och

avslår motion

2019/20:621 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

En skola att lita på är en skola med ett tydligt och ansvarsfullt ledarskap. Rektorn ska vara en pedagogisk ledare i skolan. Det innebär att rektorn har ansvaret för kvalitetsarbetet i skolan och lärarnas kompetensutveckling och därmed även elevernas resultat. För att klara det här uppdraget måste rektorn ha god insikt i skolans verksamhet.

Många rektorer upplever svårigheter med att klara av de uppgifter de har ansvar för, inte minst under de första åren i yrket. I dag finns en befattningsutbildning som rektorer ska läsa någon gång under sina första år. Det är en bra utbildning, men den kommer för sent. Vi anser att utbildningen i stället borde läsas precis när rektorn har det som tuffast att lära sig sitt nya jobb. Det bör därför införas en rekryteringsutbildning som potentiella rektorskandidater läser innan de blir rektorer. Samtidigt kan befattningsutbildningen då utvecklas.

Skolchefen är precis som rektorn en viktig ledare i skolan. För att lärare ska kunna göra ett bra jobb i klassrummet krävs rätt stöd. Det behövs en organisation som är byggd för att möjliggöra kompetensutveckling, kollegialt

lärande och allmän skolutveckling. Rektorn har ansvaret för detta på den enskilda skolan. Skolchefen har ansvaret för den bredare skolorganisationen.

Vi menar att även skolchefer bör ges ett bättre stöd i utförandet av sitt uppdrag. För att skolchefer ska få bättre förutsättningar borde även de erbjudas en befattningsutbildning likt rektorena.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

10. Ordning och arbetsro, punkt 4 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3 samt
avslår motionerna
2019/20:1898 av Ida Drougge (M) yrkande 6 och
2019/20:3272 av Teres Lindberg m.fl. (S).

Ställningstagande

För att det ska bli bättre ordning i skolan krävs vissa skärpningar i skollagen. Rektors och lärares befogenheter och ansvar för att upprätthålla ordning, lugn, ro och god miljö i skolan ska betonas och förtydligas. Vi föreslår att de åtgärder som lärare, rektorer eller huvudmän har till sitt förfogande för att säkerställa trygghet och studiero ska bli obligatoriska i stället för frivilliga. Åtgärderna ska inte som nu vara tidsbegränsade utan elevens uppförande bör i stället vara avgörande för att eleven ska kunna återgå till ordinarie undervisning.

Det har alltför länge diskuterats vad lärare, rektorer och huvudmän får göra eller inte göra för att upprätthålla ordningen. Det har bl.a. hänt att lärare som försökt upprätthålla ordningen i skolan anmälts av elever och vårdnadshavare och att höga skadestånd betalats ut till elever som ansett sig vara kränkta av lärare när de fått en reprimand eller blivit förflyttade från klassrummet. Utvecklingen har gått åt fel håll och måste vändas så att skolans företrädare har ansvaret för att upprätthålla en god studiero i skolan. Med anledning av detta föreslår vi även att Skolverket ska få i uppdrag att upprätta enhetliga ordningsregler för skolan.

Problemen med oordning i skolan har ökat. Det har förekommit att elever och vårdnadshavare ifrågasatt och i vissa fall hotat lärare och rektorer då dessa försökt upprätthålla ordningen. Eventuellt oriktigt agerande från lärare eller

rektorer ska kunna ifrågasättas, men det ska vara självklart vilka regler som gäller, både för elever och för lärare och rektor.

Lärare, rektorer och huvudmän ansvarar för att det är god arbetsmiljö i skolan och för vad som gäller i skolan. Vi anser att det ska upprättas en överenskommelse om detta mellan eleven, vårdnadshavaren och skolan inför skolstart och inför tillfällena när eleven ska byta skola. Överenskommelsen ska innehålla en beskrivning av de ordningsregler och förhållningssätt som gäller i skolan, vilket ansvar elev och vårdnadshavare har för att följa detta och vilket ansvar lärare, rektor och huvudman har.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

11. Särskolan, punkt 5 (M)

av Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 14 och avslår motionerna

2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Den svenska särskolan behöver utvecklas. Vi anser att särskolans uppdrag och upplägg bör ses över med målsättningen att stärka särskolans möjligheter att skapa förutsättningar för de elever som kan och vill gå vidare mot den reguljära arbetsmarknaden eller fortsatt utbildning. Samtidigt bör även lärarbristen med koppling till särskolan utredas då det råder en brist på speciallärare med inriktning mot utvecklingsstörning. Särskolan behöver fler skickliga lärare för att på bästa sätt kunna hjälpa alla elever att nå sin fulla potential.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

12. Särskolan, punkt 5 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 18 och
avslår motion

2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Vi anser att förskoleklassen bör bli en del av särskolans uppdrag. I dag är det så att barn med mer omfattande funktionsnedsättningar tvingas gå i vanlig förskoleklass innan de har möjlighet att byta till särskola i årskurs 1. Alternativet är att de går kvar ett år på förskolan. Att inkludera förskoleklassen i särskolan är viktigt för att ge alla barn möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

13. Elever med särskilda behov, punkt 6 (M)

av Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och
avslår motionerna

2019/20:312 av Magnus Persson (SD),

2019/20:1389 av Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson (båda S) yrkande
1,

2019/20:1412 av Hillevi Larsson (S),

2019/20:1927 av Robert Hannah (L) och

2019/20:3320 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

I den svenska skolan ska alla elever mötas av höga förväntningar. Alla elever har rätt att utifrån sina förutsättningar nå så långt som möjligt. En viktig förutsättning för detta är att eleverna tidigt får stöd och hjälp och att kunskapsluckor tas om hand i tid och inte förbises.

Vi anser därför att skolan behöver säkerställa att elever som är i behov av särskilda anpassningar i form av exempelvis mindre undervisningsgrupper och

resursskola kan få sådan hjälp. Det ska vara kartläggningsmaterial, resultat på nationellt prov eller uppgifter från lärare och övrig skolpersonal i samråd med eleven – och inte medicinska diagnoser – som ska styra när anpassningar och särskilt stöd ska ges till eleverna.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

14. Elever med särskilda behov, punkt 6 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3320 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 6 och avslår motionerna

2019/20:312 av Magnus Persson (SD),

2019/20:1389 av Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson (båda S) yrkande 1,

2019/20:1412 av Hillevi Larsson (S),

2019/20:1927 av Robert Hannah (L) och

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har gjort en forsknings-sammanställning som visar att små barn har nytta av teckenspråk i sin språkutveckling. Genom teckenspråket ges barn som har en hörselnedsättning eller är helt döva en möjlighet att uttrycka sin vilja och sina önskemål. I dag erbjuds teckenspråksutbildning för föräldrar som har barn som för sin kommunikation är beroende av teckenspråk. Även andra som likställs med föräldrar kan antas till utbildningen, t.ex. den som är gift eller sambo med en förälder.

Jag anser att det är viktigt att även syskon ges möjlighet att kommunicera genom teckenspråk med sin bror eller syster som har en hörselnedsättning eller är helt döv. Jag vill därför att regeringen ska se över möjligheten att även inkludera syskon i teckenspråksutbildningen för föräldrar.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

15. Stärkt utbildning för särskilt begåvade elever, punkt 7 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:621 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Svensk skola har präglats av starkt fokus på elever som är i behov av stöd för att klara av undervisningen. Men även särbegåvade elever har behov. De särbegåvade eleverna behöver ges möjligheter till högre studietakt och större utmaningar. Sveriges skolsystem – inte minst gymnasieskolan – behöver slå vakt om dessa elever och erbjuda dem avancerad och högkvalitativ utbildning, detta för att kunna attrahera dem att fortsätta studera, forska och arbeta i Sverige. Här krävs ett nytänkande för svensk gymnasieskola.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

16. Spetsutbildningar, punkt 8 (M, SD)

av Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3086 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 5 och
2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

Det är viktigt att särbegåvade elever får rätt stöd och stimulans för att kunna utvecklas i sitt tempo. Det kan exempelvis innebära att de kan behöva arbeta i snabbare takt än jämnåriga elever, få mer fördjupande uppgifter och delta i spetsundervisning. Vi anser att det bör göras en översyn av skollagen för att undersöka hur stödet till särbegåvade elever kan garanteras och stärkas. Vidare

bör man säkerställa att alla skolor får särskild information om hur särbegåvade elever kan upptäckas och stöttas. Vi anser också att försöksverksamheten med spetsutbildningar, som möjliggör för grundskoleelever att läsa gymnasiekurser, bör permanentas och byggas ut. I de fall det är lämpligt ska det även finnas möjligheter för grundskoleelever att läsa högskolekurser. Även försöksverksamheten med spetsutbildningar inom gymnasieskolan bör permanentas och byggas ut. Det är i detta sammanhang också viktigt att regeringen förtydligar att samtliga utbildningsparter ska ha ett ömsesidigt samverkansansvar för att möjliggöra detta. Slutligen anser vi att alla kommuner ska ha handlingsplaner som säkerställer att särbegåvade och högpresterande elever ges förutsättningar att utvecklas vidare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

17. Elevers frånvaro, punkt 9 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 64 och 65 samt avslår motion

2019/20:870 av Beatrice Ask (M).

Ställningstagande

Enligt Skolverket och Skolinspektionen har runt 2 000 elever en synnerligen lång och problematisk frånvaro. SCB gjorde dock 2017 bedömningen att mörkertalet var stort och att det snarare rörde sig om omkring 5 000 hemmasittande barn i Sverige. Eftersom det saknas nationell statistik från huvudmän om såväl giltig som ogiltig frånvaro är det osäkert hur stort mörkertalet är. En kartläggning av problemets omfattning är en viktig del i arbetet med att ta fram metodstöd för att förebygga problematisk skolfrånvaro och för att förmå eleverna att komma tillbaka till skolan. Jag anser därför att en lämplig myndighet ska få i uppdrag att ta fram nationell frånvarostatistik.

Alltför många skolor gör inte tillräckligt för att försöka få tillbaka de hemmasittande barnen till skolan. Det förekommer att 11-, 12- eller 13-åringar är hemma ett år eller mer, utan vettig dialog mellan skolan, barnpsykiatri och föräldrarna. Många av dessa barn har neuropsykiatriska diagnoser och har stora svårigheter med det nuvarande skolsystemet som bygger på att man ska kunna beskriva saker och ting med egna ord och kunna reflektera. Dessa barn är mycket konkreta, många med goda intellektuella resurser, men de

misslyckas ändå i en vanlig svensk skola. Samhället har ett ansvar för att även dessa barn och ungdomar får möjlighet att utvecklas efter sin potential. Kommunen har också ett uppföljningsansvar för unga vuxna som inte går i skola eller arbetar. I en del fall kan distansundervisning vara en lösning, i andra fall att en lärare kommer hem till eleven. Andra elever kan efter en övergångstid slussas tillbaka till skolan, i vissa fall med anpassning av lokaler och pedagogik. Jag anser att en lämplig myndighet ska få i uppdrag att ta fram stöd till skolorna om hur man på bästa sätt kan lägga upp ett stöd för s.k. hemmasittare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

18. Nyanlända elever, punkt 10 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 42 och avslår motionerna

2019/20:220 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 17,

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 och

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 23.

Ställningstagande

Många nyanlända elever når inte upp till målen i skolan. Många av dessa elever har även liten eller ingen skolerfarenhet, och det i kombination med dåliga kunskaper i svenska gör det svårt för många att tillgodogöra sig undervisningen. För att kompensera för detta krävs en längre period av intensifierad skolgång med fokus på de mest betydande kunskaperna.

Det är av största vikt att de nyanlända eleverna snabbt lär sig språket. För att effektivisera språkinläringen på språkintruktionsprogrammet bör programmet därför främst rikta sig till de elever som nyligen kommit till Sverige. Vidare bör de elever som under grundskolan har godkänt i vissa ämnen men inte i ämnet svenska med rätt insatser kunna gå vidare till ett annat introduktionsprogram.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

19. Nyanlända elever, punkt 10 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:220 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 17 och

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 och

avslår motionerna

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 23 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Den svenska skolans syn på nyanlända barns kunskaper och språkfärdigheter domineras av en förenklad bild. Detta påverkar givetvis deras förutsättningar att lyckas med skolgången och tillägna sig de kunskaper de behöver. Ett annat problem är synen på språket och att det är den enskilda läraren som får bestämma på vilket språk elever ska redovisa sina kunskaper. Att inte få möjlighet att tänka, skriva och läsa på sitt starkaste språk kan begränsa inläringen avsevärt. Det är viktigt att nyanlända lär sig svenska, men den starka fokuseringen på det svenska språket riskerar att hämma det övriga lärandet. Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheten att utöka rätten till studiehandledning på modersmål och att få undervisning på det egna modersmålet.

Rätten till skolgång för barn till utsatta EU-medborgare skiljer sig åt mellan olika kommuner. Enligt ett beslut från Skolinspektionen från januari 2015 ska barn som vistats i kommunen längre än tre månader inte nekas skolgång. Det finns dock situationer där kommunernas skyldighet att erbjuda utbildning är oklar. Det handlar framför allt om de barn vars föräldrar vistas här vid upprepade tillfällen, och som i praktiken är här under lång tid men med kortare uppehåll. Barnombudsmannen samt Unicef har båda uttryckt oro över att barn nekas skolgång trots att det tydligt framgår av barnkonventionen vad som gäller. Precis som SKR påpekar Civil Rights Defenders att kommuner alltid har en möjlighet att erbjuda utbildning enligt skolförordningen. De menar också att kommuner har ett ansvar för att se till att deras myndighetsutövning genomsyras av Sveriges internationella människorättsåtaganden. Vidare är FN:s barnrättskommitté, som övervakar efterlevnaden av barnkonventionen, tydlig med att rätten till skolgång gäller alla barn, inklusive barn som är icke-medborgare eller papperslösa.

Jag menar att Sverige bryter mot sina internationella åtaganden när inte alla barn, inklusive barn som är utsatta EU-medborgare, erbjuds skolgång här. Utbildning är en central del i att bryta den fattigdom och utsatthet som gruppen lever i. Att fortsätta att exkludera och diskriminera utsatta EU-medborgare kommer aldrig att vara vägen till inkludering eller mindre utsatthet. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förtydliganden om kommunernas skyldighet att erbjuda skolgång i enlighet med barnkonventionen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

20. Nyanlända elever, punkt 10 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 23 och avslår motionerna

2019/20:220 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 17,

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 42.

Ställningstagande

Nyanlända elever ska ges samma möjligheter att tillgodogöra sig kunskapskraven i skolan. För att ge nyanlända elever rätt till kunskap och chans att nå kunskapsmålen är det rimligt att utreda om skolplikten för dessa elever ska kunna förlängas, även efter att eleven fyllt 18 år. Ett alternativ är att införa en särskild skolform för elever som anlänt sent. Syftet är att ge alla så goda förutsättningar som möjligt att gå ut skolan med godkända betyg och komma vidare i utbildningssystem eller arbetsliv.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

21. Elevhälsan, punkt 11 (M)

av Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12 och
 avslår motionerna
 2019/20:1950 av Ulrika Jörgensen (M),
 2019/20:2851 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6,
 2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 8 och 9,
 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 35 och 36,
 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt
 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36.

Ställningstagande

Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till bl.a. skolsköterska och skolkurator. Alla barn har dessutom rätt till ett visst antal hälsobesök under sin skolgång. Det är en god utgångspunkt, men dessa hälsobesök behöver utvecklas till att även omfatta psykisk hälsa. Lagen anger dessutom inte i vilken utsträckning elevhälsans personal ska finnas tillgänglig. Det innebär stora variationer både mellan skolor och mellan kommuner, vilket i sin tur innebär varierande förutsättningar för stöd till barn som behöver det. Vi anser därför att skollagen bör ändras på så vis att det införs ett förstärkt fokus på psykisk hälsa vid hälsobesök och ställs tydliga krav på att elevhälsans personal finns tillgänglig i tillräcklig utsträckning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

22. Elevhälsan, punkt 11 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 8 och 9 samt
 2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkandena 9 och 10 samt
 avslår motionerna
 2019/20:1950 av Ulrika Jörgensen (M),
 2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12,
 2019/20:2851 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6,
 2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 35 och 36 samt
 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36.

Ställningstagande

Elevhälsan spelar roll för det förebyggande hälsoarbetet. Skolan kan därför genom elevhälsan bli en del av lösningen på barns och ungas psykiska ohälsa. Hur hälsan påverkar elevers möjligheter att lära sig måste också reflekteras i rektorsprogrammet, den befattningsutbildning som är obligatorisk att gå för alla som ska bli rektorer. Jag anser därför att elevhälsan bör införas som ett ämne på rektorsprogrammet för att säkerställa att samtliga utbildade rektorer ser kopplingen mellan skolmiljön och elevernas psykiska och fysiska hälsa.

Barns och ungas psykiska välmående är också delvis en ledarskapsfråga. Rektorer är i sista ledet ansvariga för att det finns en lärmiljö på skolan som gör att eleverna kan tillgodogöra sig kunskaper och nå mål. Det finns flera exempel på skolor där framsynta rektorer har lyckats skapa en bättre lärmiljö genom att prioritera elevhälsan och inte minst det förebyggande hälsoarbetet. Dessa rektorer uppvärderar ofta elevhälsan genom att bygga ut den med fler kompetenser och kan därmed tidigt upptäcka och hantera roten till den psykiska ohälsan i skolmiljön. Däremot är det inte uttalat i skollagen att rektorerna har detta ansvar trots att hälsan är så tätt kopplad till elevers möjligheter att nå kunskapsmålen. Jag anser att detta behöver ändras och att det ska framgå klart och tydligt av skollagen att rektorer ansvarar för och samordnar elevhälsan, ett ansvar som inte ska gå att delegera bort. Det handlar till stor del om det faktum att rektorn är den som har budgetansvar och därför ytterst kan fatta beslut om resurser och rekryteringar. Genom att lyfta ansvaret till högsta nivå på skolorna kommer det att finnas ett lagkrav på att ta elevhälsan på allvar – på alla skolor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

23. Elevhälsan, punkt 11 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 35 och 36 samt

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 36 och
avslår motionerna

2019/20:1950 av Ulrika Jörgensen (M),

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 12,

2019/20:2851 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6,

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 8 och 9 samt

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

En god kunskapsutveckling kräver en bra skolmiljö och elevhälsa. Elever som mår bra lär sig bättre. En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga. För att bättre kunna möta och stödja barn och unga med psykisk ohälsa anser jag därför att elevhälsan måste rustas långsiktigt, bl.a. genom att

- ge regionerna ett samlat uppdrag för hela barn- och ungdomshälsovården som syftar till att öka tillgängligheten till vårdcentralerna, elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Det innebär att den medicinska elevhälsan inte längre ska ha skolan som huvudman.
- skolan ska fortsätta att vara huvudman för specialpedagoger och speciallärare. Den samlade barn- och ungdomshälsovården ska ha ett nära samarbete med skolledningar, lärare, specialpedagoger och kommunernas socialtjänst. Fler kompetenser behöver också finnas i de ungas skolmiljö för att stärka det hälsofrämjande arbetet.
- införa en elevhälsogaranti som innebär att varje elev ska kunna komma i kontakt med elevhälsan varje dag.

Jag anser också att det finns goda skäl att inkludera fler professioner i elevhälsan, såsom fysioterapeuter och arbetsterapeuter, för att i ett tidigt skede ge ändamålsenligt stöd till elever som uppvisar tecken på exempelvis neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som adhd eller add.

Vidare anser jag att det behöver införas en elevhälsogaranti som innebär att alla elever ska kunna få kontakt med elevhälsan inom ett dygn.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

24. Psykisk ohälsa, punkt 12 (M)

av Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 13 och

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13 och avslår motionerna

2019/20:825 av Clara Aranda m.fl. (SD) yrkandena 16–18,

2019/20:1444 av Erica Nådin och Eva Lindh (båda S),

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till bl.a. skolsköterska och skolkurator. Alla barn har dessutom rätt till ett visst antal hälsobesök under sin skolgång. Det är en god utgångspunkt, men dessa hälsobesök behöver utvecklas till att även omfatta psykisk hälsa. Lagen anger heller inte i vilken utsträckning denna personal ska finnas tillgänglig. Det innebär stora variationer både mellan skolor och mellan kommuner, vilket i sin tur innebär varierande förutsättningar för stöd till barn som behöver det. Vi anser därför att skollagen bör ändras i syfte att införa ett förstärkt fokus på psykisk hälsa vid hälsobesök och i syfte att ställa tydliga krav på att elevhälsans personal finns tillgänglig i tillräcklig utsträckning.

Vidare anser vi att skolans, elevhälsans, socialtjänstens och barn- och ungdomspsykiatriens (BUP) verksamhet behöver fokuseras mer utifrån elevernas behov så att eleverna snabbt får den hjälp de behöver. Trots skollagens krav på förebyggande arbete mot psykisk ohälsa finns uppgifter om att ca 80 procent av grundskolorna inte har något sådant arbete. Vi anser att det behöver göras en översyn av hur skolornas förebyggande arbete mot den psykiska ohälsan kan stärkas och utgå från beprövade och vetenskapliga metoder.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

25. Psykisk ohälsa, punkt 12 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:825 av Clara Aranda m.fl. (SD) yrkandena 16–18 och avslår motionerna

2019/20:1444 av Erica Nådin och Eva Lindh (båda S),

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 13,

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13,

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

Den psykiska ohälsan hos barn och unga ökar kraftigt, vilket kräver ett flertal åtgärder som kan möta och förebygga framtida psykiska besvär på ett tidigt stadium. Elevhälsan ansvarar i dag för både den fysiska och den psykiska

hälsan hos barn och har i sin roll stora möjligheter att påverka och vända den pågående trenden med ökad psykisk ohälsa. Med anledning av detta finns det goda skäl att utreda hur elevhälsan kan stärkas och ges bättre förutsättningar att möta och, vid behov, behandla elever som mår psykiskt dåligt. Vi anser att det därför finns anledning att utreda möjligheten att införa kontinuerliga bedömningar av psykisk och psykosocial hälsa inom grund- och gymnasieskolan för att kunna fånga upp elever som behöver stöd och behandling.

En annan viktig aspekt är att befintliga behandlingsresurser inte ska begränsas till enbart barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Långa köer till BUP kan motverkas om behandlingskompetens i högsta utsträckning kan finnas tillgänglig på plats i våra skolor, och vi menar att det är ytterst aktuellt att utreda detta.

Ökad kunskap om psykisk ohälsa är grundläggande och kan ha stor betydelse för främjande av problemlösningsförmåga och emotionell intelligens. Effekten av evidensbaserade kunskapsinsatser som exempelvis programmet Youth Aware of Mental Health (YAM) har visat sig vara mycket goda. Att ge skolelever verktyg att hantera och få förståelse för sina egna och andras känslor är enligt resultaten en mycket effektiv metod. Vi anser därför att man också bör utreda möjligheten att stärka stödet till riktade kunskapsinsatser i grund- och gymnasieskola som fokuserar på psykisk hälsa och ohälsa.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

26. Psykisk ohälsa, punkt 12 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 10 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 11 och

avslår motionerna

2019/20:825 av Clara Aranda m.fl. (SD) yrkandena 16–18,

2019/20:1444 av Erica Nådin och Eva Lindh (båda S),

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 13 och

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Trots att arbetet med att förebygga och upptäcka psykisk ohälsa är tätt förknippat med skolan kan detta arbete inte läggas på lärarna. I dag tvingas

lärare många gånger ta hand om barn med stora behov utan att ha utbildning för att hantera psykisk ohälsa. Jag anser därför att elevhälsan måste värderas upp och byggas ut med fler skolsköterskor, kuratorer och psykologer.

För att förbättra elevhälsan behöver kuratorer få ett tydligare uppdrag att arbeta förebyggande. Jag anser att en större satsning på elevhälsan behöver sikta in sig på hur fler kuratorer kan knytas till skolorna. Enligt riktlinjerna ska det finnas en kurator på 300 elever – något som skolorna ofta inte följer. I Florida har man arbetat aktivt med självmordsprevention och att förebygga psykisk ohälsa. I det arbetet har kuratorer en nyckelroll och undervisar i ämnet livskunskap, där barn och ungdomar får verktyg i att hantera motgångar i livet. Man har genom detta arbete lyckats minska antalet självmord betydligt. Jag anser att motsvarande undervisning bör införas i Sverige inom ramen för ämnet idrott och hälsa.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

27. Fysisk aktivitet, punkt 13 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 11 och

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C) yrkande 12 och avslår motionerna

2019/20:433 av Sofia Nilsson (C) och

2019/20:2050 av Saila Quicklund (M).

Ställningstagande

Elevhälsan och elevers psykiska välmående är tätt förknippat med fysisk aktivitet. Under 2018 fick Skolverket i uppdrag att lämna förslag på hur mer rörelse kan åstadkommas i grundskolan men vid behov även inom förskoleklasserna och fritidshemmen. Bakgrunden har bl.a. varit att det i läroplanerna för grundskolan, sameskolan och specialskolan eftersträvas att elever ska erbjudas fysisk aktivitet under hela skoldagen.

Mycket tyder på att fysisk aktivitet bidrar på ett positivt sätt till elevers lärande och prestationer i skolan, men framför allt bidrar det till en bättre hälsa, minskad risk för fetma och livsstilssjukdomar senare i livet, stärkt stresshantering och goda livsrutiner. Fyra av fem flickor och nästan varannan kille klarar inte målet att röra sig en timme om dagen. Debatten om fysisk aktivitet i skolan och uppdraget till Skolverket har föregåtts av publicering av intressant

forskning som bl.a. visat att skolbarn i dag är betydligt mindre fysiskt aktiva, också i förhållande till internationella rekommendationer. För att stärka elevers kondition och hälsa krävs det en större del skolidrott som gör hälsa och fysisk aktivitet lustfyllt. Pulshöjande aktivitet är i detta en av de viktigaste delarna för att lägga grunden för en god och livslång hälsa och stärka inläringen. Jag vill därför se idrott och hälsa med pulshöjande aktivitet varje dag på skolschemat för att möjliggöra att fler barn når målet om minst en timmes fysisk aktivitet om dagen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

28. Simkunnighet, punkt 14 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:139 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2 och

avslår motion

2019/20:1265 av Fredrik Lundh Sammeli (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det finns ett massivt folkligt stöd för att det ska vara gratis för barn att lära sig simma. I skolans läroplan finns tydliga krav på simkunnighet för godkänt betyg i årskurs 6. För att alla barn ska kunna nå dit krävs tidigare insatser enligt Skolverkets uppföljning av kunskapskraven. Att gå i simskola och lära sig simma tidigt har blivit alltmer av en klassfråga. Många familjer har inte råd att låta sina barn gå i simskola. En undersökning från 2015 har visat att det är barn till föräldrar som har låg inkomst eller som är ensamstående som i lägre grad får möjlighet att gå i simskola och lära sig simma. Detta syns även i drunkningsstatistiken – det är barn till fattiga och ensamstående som är de som oftast dör av drunkning.

För mig är simkunnighet en rättighet. Det ska inte vara föräldrarnas plånbok som ska avgöra om barn kan simma eller inte. Simkunnighet räddar liv. Skolverket har konstaterat att den årskurs då eleverna börjar få simundervisning har betydelse för om de uppnår kunskapskraven för simkunnighet i årskurs 6. Det är vanligare att samtliga elever når kunskapskraven i de skolor där eleverna har fått simundervisning i tidig ålder.

I Göteborg har Vänsterpartiet varit med och drivit igenom simundervisning för alla barn i förskoleklassen. I pilotprojektet i Göteborg som genomfördes

hösten 2016 konstaterades att simundervisning inom ramen för förskoleklassen gav tydliga resultat i form av förbättrad simkunnighet och vattenvana. Genom att erbjuda simundervisning i förskoleklassen når man effektivt nästan alla barn. I budgetsamarbetet med tidigare regering fick Vänsterpartiet igenom en satsning på avgiftsfri simskola. Jag vill nu gå steget längre och föreslår därför att vattenvana ska bli en del av det centrala innehållet. Jag anser därför att det bör göras en utredning av hur vattenvana kan läggas till i det centrala innehållet i avsnittet om förskoleklassen i läroplanen för grundskolan (Lgr 11).

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförts ovan.

29. Skolmåltider, punkt 15 (SD)

av Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:724 av Jörgen Grubb (SD) och
avslår motionerna
2019/20:1244 av Magnus Manhammar (S) och
2019/20:2289 av Linus Sköld och Ida Karkiainen (båda S).

Ställningstagande

På senare tid har det på många håll inom skolvärlden blivit en trend att utesluta kött från skolmåltiden. Kött, som är och alltid har varit en naturlig del av tallriksmodellen för både barn och vuxna, bör givetvis även ha sin naturliga plats i skolmatsalen. Kött är både mättande och näringsrikt då det innehåller många av de aminosyror, vitaminer och mineralämnen som vi behöver få i oss varje dag. Kött innehåller även höga värden av protein som lättare tas upp av kroppen än protein från vegetabilier.

Det är viktigt att det i skolmatsalen varje dag serveras näringsrik, enkel och god mat som ger eleverna möjlighet att äta sig mätta under skoldagen. Skolmaten ska bestå av en varierad kost med olika alternativ för att alla elever ska få möjlighet till en bra balans i måltiden enligt tallriksmodellen. Skolmat som eleverna dessutom tycker om kommer att minska matsvinnet då det som läggs upp på tallriken äts upp i större utsträckning än mat som eleverna inte tycker om, förutsatt att det är en lagom stor portion som läggs upp på tallriken.

Den vegetariska kosten är viktig och får inte glömmas bort. Givetvis ska det även serveras alternativ för allergiker som även dessa följer tallriksmodellen. I skolmatsalen ska det serveras näringsriktig och varierad skolmat

för alla elever. Gör man ett aktivt val att inte äta kött ska det inte gå ut över de elever som gärna äter kött i skolmatsalen. Således bör både kött och vegetariska alternativ samt specialkost för dem som har läkarintyg serveras dagligen i skolorna. Det är även viktigt att all mat som serveras i skolan i största möjligaste mån ska vara närproducerad.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det som anförs ovan.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (M)

Betty Malmberg (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11 och 2018/19:UbU13. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (SD)

Angelika Bengtsson (SD), David Lång (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11 och 2018/19:UbU13. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (C)

Rickard Nordin (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11 och 2018/19:UbU13. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11 och 2018/19:UbU13. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 16 (KD)

Camilla Brodin (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11 och 2018/19:UbU13. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

6. Motioner som bereds förenklad, punkt 16 (L)

Roger Haddad (L) och Maria Nilsson (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2018/19:UbU8, 2018/19:UbU9, 2018/19:UbU11 och 2018/19:UbU13. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:139 av Daniel Riazat m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en utredning kring hur vattenvana kan läggas till i det centrala innehållet i avsnittet om förskoleklassen i läroplanen för grundskolan (Lgr 11) och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som på allvar förbättrar lärarnas arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att ställa högre krav på att huvudmännen möjliggör fortbildning av obehörig personal inom förskolan till förskollärare och obehörig personal inom skolan till lärare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:152 av Robert Stenkvist och Michael Rubbestad (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa utbildning för skolpersonal i hedersproblematik och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:220 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna att stärka elevhälsan och skärpa riktlinjerna för hur hälsoundersökningar av nyanlända barn ska gå till och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att utöka rätten till studiehandledning på modersmål och att få undervisning på det egna modersmålet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna att införa skolplikt för asylsökande barn för att säkerställa deras rätt till utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:312 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat nationellt stöd för elever och ungdomar med diagnosen dyslexi och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:343 av Cassandra Sundin m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att återinföra de reglerade friluftsdagarna i svensk skola och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att återkomma med en rapport och förslag för implementering av reglerade friluftsdagar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:386 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera insatserna inom utbildningsväsendet i naturvetenskapliga ämnen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:433 av Sofia Nilsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera skolidrotten med pulsträning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:581 av Annika Hirvonen Falk (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samla myndigheterna i ett särskilt uppdrag för särskilt begåvade barn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbetet mellan stadier och mellan skolor och högskolor/universitet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen behöver säkra rättigheter för den elev som gått före till en högre årskurs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medel till organisationer som arbetar för elever med särskild begåvning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:594 av Jörgen Grubb m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbildning i hedersproblematik ska vara obligatorisk fortbildning för skolpersonal i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra fördelning av arbetsuppgifter genom satsning på fler vuxna i skolan och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell språkkravsmodell för pedagogisk skolpersonal och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklingsmöjligheter för lärare och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om slopat karensavdrag för lärare och fritidspedagoger och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:616 av Jörgen Grubb m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kunskapsattsning i svenska språket och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av obligatorisk förberedelseskola för nyanlända elever och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska möjliggöra fysisk aktivitet för elever i anslutning till skolan varje dag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat särskilt stöd för särbegåvade elever och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat särskilt stöd för elever med särskilda behov och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på frivillig basis införa skoluniform i skolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en skolmatsreform och ökat miljömedvetande i den svenska grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:617 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa karensavdraget för förskolepersonal och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:619 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rektorers och lärares ökade befogenheter för att upprätthålla ordning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en överenskommelse om uppförande och regler mellan elev, vårdnadshavare och skolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enhetlig fortbildning om arbetsmiljön och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:621 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieskolan behöver starka rektorer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att universitets- och högskolelärare ska ha möjlighet att undervisa på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särbegåvade elever i svensk gymnasieskola och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:724 av Jörgen Grubb (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den kost som serveras i skolan varje dag ska innehålla en kötträtt, en vegetarisk rätt samt alternativ för allergiker och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:728 av Jörgen Grubb (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra skollagen och liknande förordningar gällande skrivningen bosatta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:792 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa utbildning för skolpersonal i hedersproblematik och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:794 av Annika Hirvonen Falk och Gustav Fridolin (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa undervisningen till vad som är bäst för varje enskild elev och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbyggnad av kompetensutvecklingsinsatsen Specialpedagogik för lärande och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra uppföljningen av elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:815 av Tobias Andersson och Ebba Hermansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av terminsvisa möten med skolkurator och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en skolkurator på samtliga skolenheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka skolpersonalens kunskap om och förståelse för psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:819 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla lärare ska ha grundläggande kunskaper i hur de ska arbeta med elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen ska innefatta kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:825 av Clara Aranda m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa kontinuerliga bedömningar av psykisk samt psykosocial hälsa inom grund- och gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att standardisera terapeutisk behandlingskompetens inom grund- och gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att stärka stödet till riktade kunskapsinsatser i grund- och gymnasieskola som fokuserar på psykisk hälsa och ohälsa och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:870 av Beatrice Ask (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur huvudmän och kommuner säkerställer att alla skolpliktiga barn får gå i skola, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1187 av Aylin Fazelian m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortbildning av lärare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1210 av Erica Nådin (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen kring skolelevs rättigheter till inflytande och sammanslutningar i föreningar på sin skoltid och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1244 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att erbjuda vegansk kost i alla kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1263 av Fredrik Lundh Sammeli (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en särskild satsning på lärare för att ge kunskap gällande FN:s barnkonvention samt metoder att jobba med för att säkerställa barns rätt till inflytande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1265 av Fredrik Lundh Sammeli (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga vidtagandet av åtgärder för att alla barn ska nå målet att vara simkunniga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att flytta simkunnighetsmålet till årskurs 3 och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1364 av Alexandra Anstrell m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett tillägg i skollagen om att skolmåltiden ska vara god, trivsamt, näringsriktig, hållbar, säker och integrerad i verksamheten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1389 av Mikael Dahlgvist och Lars Mejern Larsson (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga allmän screening för att tidigare upptäcka och ge stöd till unga med dyslexi och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1412 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elever med behov av särskilt stöd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1444 av Erica Nådin och Eva Lindh (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa obligatoriska hälsosamtal i grundskolan och gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1499 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att låta invandrade lärare arbeta som lärarassistenter och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1500 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om god kompetens i fråga om adhd och dyslexi och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1622 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna att införa ett nyckeltal för elevhälsa om att det ska finnas skolläkare, skolsköterska, skolkurator och skolpsykolog vid varje skolenhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevernas rätt till reellt inflytande över sin utbildning och arbetsmiljö bör förtydligas i skollagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1652 av Marta Obminska (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frånvaro i grundskolan ska följas upp när den grundar sig i eventuellt hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1662 av Marta Obminska (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd för elever med funktionsnedsättning som befaras inte nå undervisningens mål och sin fulla potential, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1864 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den långsiktiga finansieringen av fler lärarassistenter samt gruppens yrkesroll och villkor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1873 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda förslaget om förstärkt elevhälsa och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1896 av Ida Drougge (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en granskning och översyn av Lärarnas ansvarsnämnd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1898 av Ida Drougge (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska lärares administrativa arbete och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statligt ansvar för kompetensutveckling för personal inom förskola, skola och gymnasium och vuxenutbildning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en delegation för ordning och reda i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1927 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en lagstadgad rätt till undervisning i punktskrift och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1950 av Ulrika Jörgensen (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera en rutinfråga under hälsosamtalen om sexuella övergrepp och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1962 av Ulrika Heindorff och Camilla Waltersson Grönvall (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka ämnet idrott och hälsa i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1987 av Lars Hjalmered (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digital kompetens inom lärarfortbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2050 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fysisk aktivitet och idrott på fritidshemmen bör öka och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2289 av Linus Sköld och Ida Karkiainen (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur skolmåltiden kan leva upp till sin fulla potential för folkhälsa, klimat och miljö och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2456 av Annika Hirvonen Falk och Leila Ali-Elmi (båda MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt språk-, läs- och skrivkompetens i hela skolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2578 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förtydliganden om kommunernas skyldighet att erbjuda skolgång i enlighet med barnkonventionen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2742 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen ska innehålla krav på kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begreppet särskola ska ersättas av ett mer inkluderande namn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2783 av Roland Utbult (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ökad kompetens att i skolor genomföra porrkritiska samtal i sex- och samlevnadsundervisningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen ska innefatta kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2828 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade befogenheter för lärare och rektorer vad gäller beslut om särskilda undervisningsgrupper och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett specialpedagog- och speciallärarspår i det kommande professionsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att premiera arbete med skolor i utsatta områden inom det kommande professionsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka elevhälsans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett uppdrag till Skolverket, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen att konkretisera skollagens skrivningar om att förebygga psykisk ohälsa samt säkerställa kollegial kompetensutveckling och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk samhällsorientering för nyanlända elever och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2833 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer svenska för de elever i grundskolan som behöver och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kortare samhällsorientering vid mottagandet av en asylsökande eller nyanländ elev vid grund- och gymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta bygga ut antalet karriärlärartjänster i utanförskapsområden och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild satsning på lärarassistenter för att vända skolresultaten i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2851 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en stärkt elevhälsa och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försök med undervisning för psykisk hälsa och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2928 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av skollagen i syfte att se över elevers tillgång till skolsköterska och skolkurator och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3075 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ändra skollagen för att ge ökade befogenheter till lärare och rektorer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärare ska undervisa och sätta betyg i de ämnen de har legitimation i och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3086 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta försöksverksamheten med spetsutbildning så att högpresterande och särbegåvade gymnasieelever kan läsa vidare i högskolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur rektorns befogenheter rörande avstängning av elever från gymnasieskolan kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3087 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre implementering av förskolans läroplan genom en stärkt kompetens hos förskollärarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket ska ges i uppdrag att konkretisera läroplanens delar om digitalisering och digitala verktyg och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur specialpedagoger och speciallärare kan bli en del av förskolans arbetslag och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3089 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla grund- och gymnasieskolor bör ges i uppdrag att genomföra en kortare samhällsorientering för nyanlända elever och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning för särbegåvade elever och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta och utveckla möjligheterna för högpresterande och särbegåvade elever att läsa vidare på en högre utbildningsnivå och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utveckling av särskolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3092 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärtjänster och karriärtjänster i utanförskapsområden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla lärare ska omfattas av en individuell kompetensutvecklingsplan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett professionsprogram för lärares fortbildning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tillfälligt undantag från lärarlegitimation för pensionerade lärare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre villkor för VFU-handledare och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur nytexaminerade lärare kan få en bättre introduktion till läraryrket och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla skolhuvudmän och skolor bör ha åtgärdstrappor med insatser från första timmens frånvaro och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram en nationell handlingsplan mot problematisk och otillåten frånvaro samt att följa upp frånvaron på nationell nivå och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla skolor ska ha forsknings- och evidensbaserade program mot kränkningar och trakasserier och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetensutvecklingsåtgärder om kränkande behandling, hot och våld bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att säkerställa en effektivare och mer rättssäker hantering av anmälningar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur alla skolors förebyggande arbete mot den psykiska ohälsan kan stärkas och utgå från beprövade och vetenskapliga metoder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3109 av Annie Lööf m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevhälsan ska införas som ämne på rektorsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevhälsan bör värderas upp genom att man ser över möjligheten att bygga ut den med fler kompetenser samt främjar detta genom att förtydliga rektorernas ansvar för elevhälsan i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa livskunskap inom ramen för ämnet idrott och hälsa och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa idrott och hälsa med pulshöjande aktivitet på skolschemat varje dag i syfte att uppnå rekommendationen om minst en timmes fysisk aktivitet om dagen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inkludera förskoleklassen i särskolans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modellen med undervisande assistenter utvecklas och sprids till fler kommuner och att expertisen ska ta fram förslag på arbetsmaterial som kan användas i undervisningssituationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna att införa en rekryteringsutbildning för rektorer och en befattningsutbildning för skolchefer ses över och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontinuerliga utbildningar för skolpersonal i att förstå, identifiera och agera säkert gällande hedersförtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3148 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stödja skolor som erbjuder elever en god och hälsosam kost och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3177 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att rekrytera rektorer till statliga, regionala eller kommunala skolor internt inom respektive skola och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka andelen rektorer med lärarbakgrund och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3188 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolforskningsinstitutet ska få i uppdrag att granska skolans offentligfinansierade fortbildning så att den utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en sammanställning av kunskapsläget för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler karriärlärartjänster och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för det civila samhället att bidra till och delta i skolans verksamhet för att öka tryggheten i skolan och avlasta lärarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen bör öppnas för fler och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till en förlängd skolplikt för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nyanlända lärares uppgifter som kan avlasta legitimerade lärare och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka elevhälsovården och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en elevhälsogaranti införs så att man får kontakt med elevhälsan inom ett dygn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om självmordsprevention i skolan och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge stöd till hemmasittande elever och tillkännager detta för regeringen.

65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samla in nationell frånvarostatistik i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3203 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om suicidpreventiva program i landets skolor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C):

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kunskap kring våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevhälsan ska införas som ämne i rektorsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elevhälsan bör värderas upp genom att man ser över möjligheten att bygga ut den med fler kompetenser samt främjar detta genom att förtydliga rektorernas ansvar för elevhälsan i lagstiftningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa livskunskap inom ramen för ämnet idrott och hälsa och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa idrott och hälsa med pulshöjande aktivitet på skolschemat varje dag i syfte att uppnå rekommendationen om minst en timmes fysisk aktivitet om dagen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna till kompetensutveckling för pedagoger i förskolan och att göra det enklare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inkludera förskoleklass i särskolans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modellen med undervisande assistenter bör utvecklas och spridas till fler kommuner och att expertis ska ta fram förslag på arbetsmaterial som kan användas i undervisningssituationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna att införa en rekryteringsutbildning för rektorer och en

befattningsutbildning för skolchefer bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att språkintruktionsprogrammet främst ska rikta sig till de elever som nyligen kommit till Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3265 av Martin Ådahl m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka nyanlända barns utbildning genom intensivare och mer systematiskt utarbetad språkutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3272 av Teres Lindberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om överväganden kring "lex Sarah" inom skolan för att komma till rätta med missförhållanden som kränkande behandling, trakasserier och diskriminering och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärare och socialarbetare bör genomgå en utbildning om hedersförtryckets historiska ursprung och hur det drabbar kvinnor och barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3288 av Teres Lindberg m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att öka hbtq-plus-kompetensen i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga huruvida all personal inom förskolor, skolor och fritidshem ska ha hbtq-plus-kompetens och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga huruvida hbtq-plus-kunskap ska ingå som obligatorium i relevanta utbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förstärkt elevhälsa och elevhälsogaranti och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera ett skolbaserat självmordspreventivt arbete och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3320 av Pia Steensland m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till teckenspråksutbildning för syskon och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolhälsovården ska fråga om våldsutsatthet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3360 av Gulan Avcı m.fl. (L):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkets roll för att nyanlända barn och barn till nyanlända ska klara skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolans roll för alla elever, även de som nyligen kommit hit, och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 16

Motion	Motionärer	Yrkanden
16. Motioner som bereds förenklat		
2019/20:139	Daniel Riazat m.fl. (V)	3 och 4
2019/20:152	Robert Stenkvist och Michael Rubbestad (båda SD)	
2019/20:220	Christina Høj Larsen m.fl. (V)	10 och 18
2019/20:343	Cassandra Sundin m.fl. (SD)	3 och 4
2019/20:386	Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)	4
2019/20:581	Annika Hirvonen Falk (MP)	1, 2, 4 och 5
2019/20:594	Jörgen Grubb m.fl. (SD)	6 och 13
2019/20:616	Jörgen Grubb m.fl. (SD)	4, 6, 10, 13, 14, 17 och 18
2019/20:617	Michael Rubbestad m.fl. (SD)	7
2019/20:621	Patrick Reslow m.fl. (SD)	7
2019/20:728	Jörgen Grubb (SD)	
2019/20:792	Robert Stenkvist (SD)	
2019/20:794	Annika Hirvonen Falk och Gustav Fridolin (båda MP)	1, 3 och 4
2019/20:815	Tobias Andersson och Ebba Hermansson (båda SD)	1–3
2019/20:819	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	37 och 38
2019/20:1210	Erica Nådin (S)	
2019/20:1364	Alexandra Anstrell m.fl. (M)	
2019/20:1499	Lotta Olsson (M)	
2019/20:1500	Lotta Olsson (M)	
2019/20:1622	Jonas Sjöstedt m.fl. (V)	2 och 4
2019/20:1652	Marta Obminska (M)	
2019/20:1662	Marta Obminska (M)	
2019/20:1873	Saila Quicklund (M)	
2019/20:1896	Ida Drougge (M)	
2019/20:1898	Ida Drougge (M)	4
2019/20:1962	Ulrika Heindorff och Camilla Waltersson Grönvall (båda M)	

2019/20:1987	Lars Hjalmered (M)	2
2019/20:2456	Annika Hirvonen Falk och Leila Ali-Elmi (båda MP)	4
2019/20:2742	Bengt Eliasson m.fl. (L)	10 och 11
2019/20:2797	Julia Kronlid m.fl. (SD)	44
2019/20:2828	Ulf Kristersson m.fl. (M)	19
2019/20:2833	Ulf Kristersson m.fl. (M)	7, 26, 36 och 37
2019/20:2851	Jonas Eriksson m.fl. (MP)	7
2019/20:2928	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	13
2019/20:3075	Roger Haddad m.fl. (L)	1 och 2
2019/20:3086	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	12
2019/20:3087	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	1
2019/20:3089	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	10
2019/20:3092	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	3–5, 10 och 16
2019/20:3094	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	1–3 och 5
2019/20:3118	Ebba Hermansson m.fl. (SD)	4
2019/20:3148	Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD)	1
2019/20:3177	Markus Wiechel (SD)	1 och 2
2019/20:3188	Gudrun Brunegård m.fl. (KD)	8–10, 16, 27 och 39
2019/20:3203	Markus Wiechel m.fl. (SD)	10
2019/20:3254	Fredrik Christensson m.fl. (C)	15
2019/20:3265	Martin Ådahl m.fl. (C)	2
2019/20:3293	Ebba Busch Thor m.fl. (KD)	41
2019/20:3345	Johan Pehrson m.fl. (L)	24
2019/20:3360	Gulan Avci m.fl. (L)	12 och 14